

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

Σχολή Επαγγελματιών Υγείας
Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας

Πτυχιακή Εργασία:

**Η ΚΑΤΑΝΑΛΩΣΗ ΑΛΚΟΟΛ ΑΠΟ ΠΡΟΠΤΥΧΙΑΚΟΥΣ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ΤΟΥ
ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ (COVID-19)**

Των φοιτητών:

ΚΥΡΙΑΚΗ ΚΑΛΟΦΩΛΙΑ ΥΚ5763
ΠΟΛΑΤΙΔΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ-ΗΛΙΑΣ ΥΚ5555

Επιβλέπουσα καθηγήτρια: Κασσέρη Ζαχαρούλα

Οκτώβριος 2022

Copyright@2022 Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, ΣΕΥ, ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ.

<https://www.hmu.gr/el>

Το περιεχόμενο της συγκεκριμένης Π.Ε. αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία των συγγραφέων, της επιβλέπουσας καθηγήτριας και του Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας, προστατευόμενη από τους νόμους περί πνευματικής ιδιοκτησίας (Νόμος 2121/1993 και κανόνες Διεθνούς Δικαίου που ισχύουν στην Ελλάδα).

Δήλωση Ακαδημαϊκής Ακεραιότητας

Οι υπογράφοντες φοιτητές του ΕΛ.ΜΕ.ΠΑ, δηλώνουμε υπεύθυνα ότι η παρούσα πτυχιακή εργασία με τίτλο: «Η κατανάλωση Αλκοόλ σε προπτυχιακούς φοιτητές του Ηρακλείου κατά την περίοδο της πανδημίας (COVID-19)» είναι στο σύνολό της προϊόν δικής μας δουλειάς και ότι όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν αναφέρονται πλήρως. Ακόμη, δηλώνουμε ότι δεν υπήρξε οποιαδήποτε εξωτερική βοήθεια, ότι δεν έχει υποβληθεί σε οποιοδήποτε ίδρυμα ή οργανισμό προς αξιολόγηση, ούτε έχει δημοσιευθεί στο παρελθόν μέρος της ή στο σύνολό της.

Ηράκλειο Κρήτης, Καλοφωλιά Κυριακή, Πολατίδης Εμμανουήλ-Ηλίας.

Πίνακας περιεχομένων

Ευχαριστίες	6
Περίληψη.....	7
Abstract	8
Εισαγωγή.....	9
Πρώτο μέρος: Θεωρητικό πλαίσιο	11
1.1 Ορισμός Αλκοόλ.....	12
1.2 Ιστορική αναδρομή.....	12
1.3 Διαταραχές χρήσης αλκοόλ.....	13
2.2 Υπερκατανάλωση αλκοόλ (Binge drinking).....	15
3.1 Αίτια της υπερκατανάλωσης αλκοόλ στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής	16
3.1.1 Κοινωνική και περιβαλλοντικοί παράγοντες στην κατανάλωση αλκοόλ στους φοιτητές	17
3.1.2 Ψυχολογικοί παράγοντες.....	18
3.2 Επιπτώσεις υπερκατανάλωσης αλκοόλ.....	19
Δεύτερο μέρος: Ερευνητικό πλαίσιο	22
5.1 Σκοπός της εμπειρικής έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα.....	23
5.2 Μεθοδολογία εμπειρικής έρευνας.....	24
5.3 Τρόπος παραγωγής του εμπειρικού υλικού.....	26
5.4 Διεξαγωγή έρευνας και ταυτοποίηση των ατόμων που συμμετείχαν	27
5.5 Μεθοδολογία ανάλυσης δεδομένων	29
Τρίτο μέρος: Παρουσίαση ευρημάτων	32
6.1 Αλκοόλ, κοινωνικοποίηση και πρώτο έτος φοίτησης	33
6.2 Αλκοόλ συνήθειες και φύλο	39
6.2.1 Κατανάλωση αλκοόλ στους άντρες	40
6.2.2 Κατανάλωση αλκοόλ στις γυναίκες.....	42
6.2.3 Είδη αλκοόλ και φύλο	45
6.3 Μέτρα πρόληψης κατά την νυχτερινή διασκέδαση	49
6.4 Πανδημία/Covid-19 και κατανάλωση αλκοόλ.....	56
6.5 Βιώματα και εμπειρίες φοιτητών από την υπερκατανάλωση αλκοόλ.....	61
7. Συμπεράσματα	69
Βιβλιογραφία	74

Ελληνόγλωσση.....	75
Ξενόγλωσση.....	77
Επίσημη πηγή χωρίς συγγραφέα	81
Παράρτημα.....	83

Ευχαριστίες

Αρχικά, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε την επιβλέπουσα καθηγήτρια, κα. Κασσέρη Ζαχαρούλα για την εποπτεία, την καθοδήγηση, και την προσφορά της καθ' όλη την διάρκεια της συγγραφής της πτυχιακής μας εργασίας. Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τα μέλη, που συμμετείχαν στις ομάδες εστίασης, μας εμπιστεύτηκαν και μοιράστηκαν με εμάς τις εμπειρίες τους για τα ζητήματα που τους αφορούν. Τέλος, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε τα άτομα που στάθηκαν δίπλα μας και μας στήριξαν στην προσπάθειά μας.

Περίληψη

Η παρούσα εργασία αναφέρεται στο φαινόμενο της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ στην φοιτητική κοινότητα καθώς και στην αντίληψη των φοιτητών πάνω σε αυτό το φαινόμενο. Αναλύεται η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ κατά το πρώτο έτος φοίτησής καθώς και οι λόγοι για τους οποίους οι φοιτητές υπερκαταναλώνουν αλκοόλ αυτό το διάστημα. Ακόμα, παρουσιάζονται τα φυλετικά στερεότυπα που σχετίζονται με την κατανάλωση αλκοόλ και συγκεκριμένα με την αντιμετώπιση των γυναικών και των ανδρών που βρίσκονται υπό την επήρεια μέθης. Επίσης, υπογραμμίζεται η αντίθεση μεταξύ στερεοτυπικά γυναικείων και ανδρικών αλκοολούχων ποτών. Τονίζονται τα μέτρα προστασίας που λαμβάνουν οι φοιτητές κατά τη διάρκεια των εξόδων τους ώστε να προστατευτούν από τις αρνητικές συνέπειες της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ. Τέλος, καταγράφονται οι αιτίες και οι επιπτώσεις της υπερκατανάλωσης αλκοολούχων ποτών σε προπτυχιακούς φοιτητές τόσο πριν όσο και κατά τη διάρκεια της πανδημίας του Covid-19.

Στην παρούσα πτυχιακή εργασία χρησιμοποιήθηκε η ποιοτική έρευνα. Η διαφορά με άλλες συναφείς πτυχιακές εργασίες που έχουν πραγματοποιηθεί στο παρελθόν, είναι πως το είδος της έρευνάς της παρούσας εργασίας αφορά ομάδες εστίασης (focus group) και όχι ατομικές συνεντεύξεις. Μέσα από τις ομάδες εστίασης και της ανταλλαγής απόψεων και εμπειριών των φοιτητών αντλήθηκαν οι πληροφορίες για το θέμα της έρευνας. Δημιουργήθηκαν τέσσερις ομάδες εστίασης οι οποίες αποτελούνταν από προπτυχιακούς σπουδαστές και σπουδάστριες ηλικίας από 20-26 ετών, που φοιτούν στα Πανεπιστήμια του Ηρακλείου Κρήτης. Προσκλήθηκαν 27 φοιτητές, εκ των οποίων, τελικά, συμμετείχαν 21 φοιτητές.

Μέσα από την ανάλυση του εμπειρικού υλικού προκύπτει πως η υπερκατανάλωση αλκοόλ σχετίζεται με τη φοιτητική κουλτούρα και αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της. Οι συνέπειες που προκαλεί η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ επηρεάζει τόσο την σωματική όσο και την ψυχική υγεία των φοιτητών.

Abstract

The following work deals with the social issue of alcohol consumption in the student community and student's perception of this phenomenon. Binge drinking is analyzed during the first year of college and also, the reasons why college students binge drink during this period. Furthermore, gender stereotypes regarding alcohol consumption are presented and specifically how women and men under alcohol's influence are treated. Also, the difference between stereotypically women's and men's alcohol drinks are noted. The ways college students have to protect themselves from negative consequences of binge drinking during nights out are emphasized. Lastly, the causes and effects before and during the Covid-19 pandemic are recorded. In this graduate theses qualitative research is used. In contrast to other relevant graduate theses that have been carried out in the past, this type of research will concern focus groups and not individual interviews. Through focus groups and exchange of students' point of views and experiences the information for this subject was derived. Four focus groups were created which were consisted of undergraduate students aged 20-26 years old, studying in Heraklion, Crete. The individuals that were invited to participate were 27 undergraduate students 21 of whom they actually participated. Through more detailed analysis, it emerges that binge drinking is quite related to the students' norm and plays a huge part at students' culture. The resulting consequences effect mainly the physical and mental health of the students.

Εισαγωγή

Η υπερκατανάλωση αλκοόλ στα πλαίσια της φοιτητικής ζωής και ιδιαίτερα κατά την περίοδο της πανδημίας, ως θέμα διερεύνησης για την παρούσα πτυχιακή εργασία, επιλέχθηκε διότι είναι ένα σύνηθες φαινόμενο που εντοπίζεται έντονα στους φοιτητές των τμημάτων ανώτατης εκπαίδευσης. Σύμφωνα με έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στο εξωτερικό από τους White και Hingson τέσσερις στους πέντε φοιτητές καταναλώνουν αλκοόλ κατά τη διάρκεια των φοιτητικών τους χρόνων (Παπαθεοδώρου 2016). Στην παρούσα έρευνα θα πραγματοποιηθεί διερεύνηση των αιτιών που οδηγούν τους φοιτητές στην υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ. Εν συνεχεία, θα γίνει αναζήτηση της σημασίας που έχει το αλκοόλ για τους φοιτητές αλλά και το πώς είναι η εμπειρία τους σε σχέση με την υπερκατανάλωση. Επιπλέον, η συναισθηματική τους κατάσταση, ο τρόπος που βιώνουν εκείνοι τα γεγονότα, η εύρεση και το άκουσμα της δικής τους πλευράς είναι στοιχεία που έχουν αρκετό ενδιαφέρον και σημασία.

Η υπερκατανάλωση οινοπνευματωδών ποτών είναι η πηγή αρκετών προβλημάτων που δημιουργούνται, τόσο στην ψυχική αλλά και σωματική υγεία και κατ' επέκταση στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον των ατόμων. Φαίνεται πως η υπερκατανάλωση, οδηγεί τα άτομα να εμπλακούν σε παραβατικές συμπεριφορές, όπως βίαιες πράξεις, τροχαία ατυχήματα και ακανόνιστη συμπεριφορά. Αξίζει να σημειωθούν οι συνέπειες, ο τρόπος αντιμετώπισης και το πως βιώνουν τα άτομα τις εμπειρίες με την υπερκατανάλωση.

Παράλληλα, ο τόπος που πραγματοποιείται η ερευνητική διαδικασία, διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Μελετώνται ενδελεχώς, τα άτομα που φοιτούν στο Ηράκλειο Κρήτης, στα πανεπιστήμια της ανώτατης εκπαίδευσης. Με το να σπουδάζουν οι φοιτητές σε ένα από τα μεγαλύτερα αστικά κέντρα τη Ελλάδας, οι επιλογές για διασκέδαση είναι αρκετές και το αλκοόλ καθίσταται ως βασικό θεμέλιο για την φοιτητική ζωή.

Οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν για το φαινόμενο της υπερκατανάλωσης θα είναι από την ποιοτική έρευνα που θα πραγματοποιηθεί με τις ομάδες εστίασης. Θα δοθεί βάση στις κοινωνικές συνθήκες, το φύλο και το έτος σπουδών των φοιτητών και στο πώς αυτά συνδέονται με την υπερκατανάλωση. Τέλος, θα

καταγραφούν βιώματα και μέθοδοι που υιοθετούν όταν πίνουν αρκετά, σε συνάφεια με την περίοδο της πανδημίας και την έξαρση του Covid-19.

Πρώτο μέρος: Θεωρητικό πλαίσιο

1.1 Ορισμός Αλκοόλ

Το αλκοόλ, ή αλλιώς αιθυλική αλκοόλη ή αιθανόλη ανήκει στα κατασταλτικά του Κεντρικού Νευρικού Συστήματος. Προέρχεται από την λέξη *al kohl* όπου ρίζα έχει την αραβική γλώσσα. Είναι ευρέως η πιο γνωστή ψυχοδραστική ουσία, χρησιμοποιείται για ψυχαγωγικούς σκοπούς, ενώ νομικά είναι αποδεκτή στις περισσότερες χώρες του κόσμου. Στατιστικά, μέσα από νεότερες έρευνες του National Institute of Alcohol Abuse and Alcoholism (NIAAA) το 2019 φαίνεται πως το 85.6% του Αμερικάνικου πληθυσμού ηλικίας 18 και άνω έχει καταναλώσει αλκοόλ τουλάχιστον μια φορά στη ζωή του. Ακόμα, το 69,5% του ίδιου πληθυσμού δήλωσε πως έχει καταναλώσει αλκοόλ το περασμένο έτος και το 54,9% το περασμένο μήνα (NIAAA 2022). Με βάση τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας (WHO) το 2016 οι θάνατοι που οφείλονται στην κατανάλωση αλκοόλ ανέρχονταν ετησίως στα 3 εκατομμύρια του παγκόσμιου πληθυσμού.

1.2 Ιστορική αναδρομή

Το αλκοόλ ήταν γνωστό στην ανθρωπότητα μέχρι και δέκα χιλιαίτες πίσω, από την παλαιολιθική εποχή όπου έφτιαχναν μια πρώιμης μορφής κρασί από μέλι ή ρητίνη από τα δέντρα. Αργότερα, πριν το 3.000 π.Χ. οι Αιγύπτιοι και οι Βαβυλώνιοι δημιούργησαν και καταλάωναν την μύρα, η οποία προέρχονταν από κριθάρι και σιτάρι (Vellee 1998)

Το αλκοόλ χρησιμοποιούνταν κατά κύριο λόγο, κατά τα αρχικά στάδια ανάπτυξης της ανθρωπότητας, σαν ένα μέσο για να ξεδιψάσουν ή να καταναλώσουν ένα γευστικό ποτό παρά για να μεθύσουν. Επίσης, καταναλώνονταν και για άλλους σκοπούς, όπως λόγω χάριν κοινωνικούς για να μπορέσουν οι άνθρωποι να ξεφύγουν από την καθημερινότητα και από τη ρουτίνα, ως μέσο για την καταπολέμηση της κούρασης αλλά και ως φυσικό αναλγητικό για τον πόνο μιας και εκείνη την εποχή η φαρμακευτική αγωγή ήταν ανύπαρκτη. Φαίνεται πως το αλκοόλ αποδίδει,

συμπεριφορά θάρρους, θράσους, τόλμης καθώς και γενναιότητας (Πλιόπλη, κ.α., 2003).

Αναφορές στο αλκοόλ και κυρίως στο κρασί γίνονται και στην Καινή διαθήκη όπου το κρασί θεωρείται ότι έχει σταλεί από το Θεό, αλλά η υπερβολική χρήση του δεν ήταν αποδεκτή, ωστόσο οι ακόλουθοι του Χριστιανισμού δεν υποστήριζαν την απαγόρευση του.

Το αλκοόλ με τη γεύση που το γνωρίζουμε και στις μέρες μας άρχισε να εμφανίζεται το 700 μ.Χ. στην Αραβία από αλχημιστές όπου ανακάλυψαν την απόσταξη αλκοολούχων ποτών. Η τέχνη της απόσταξης πέρασε σταδιακά από την Αραβία και στην υπόλοιπη Ευρώπη όπου η κατανάλωση άρχισε να αυξάνεται με αποκορύφωμα τον 14ο αιώνα όπου οι άνθρωποι κατανάλωναν μεγάλες ποσότητες αλκοόλ με σκοπό να ελαφρύνουν τα συμπτώματα της πανούκλας (Velle 1998).

Η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ ξεκίνησε να θεωρείται από τους επιστήμονες ως ασθένεια κατά τον 19ο αιώνα. Η επιστημονική κοινότητα ανακάλυψε πως η υπερβολική ποσότητα αλκοόλ συνοδεύεται από άλλα σωματικά προβλήματα όπως η κύρωση του ήπατος και ο ίκτερος αλλά και με επιδείνωση της ψυχικής υγείας των ατόμων. Ο λόγος που η επιστημονική κοινότητα έδωσε μεγαλύτερη βαρύτητα στην κατανάλωση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών εκείνη την εποχή είναι εξαιτίας της αύξησης διαθεσιμότητας τους εκείνη την περίοδο. Πριν την δεκαετία του 70 οι ερευνητές απέφευγαν να μελετούν για θέματα που θεωρούνταν για την εποχή ταμπού, όπως για παράδειγμα η ενδοοικογενειακή βία, η σεξουαλική κακοποίηση και φυσικά ο εθισμός. Ωστόσο, η ραγδαία αύξηση κατανάλωσης αλκοόλ και ναρκωτικών σε συνδυασμό με την αύξηση των κρουσμάτων του ιού HIV έστρεψαν την επιστημονική κοινότητα προς την μελέτη του εθισμού.

Στη σημερινή εποχή, μέσα από έρευνα που έγινε το 2003 στο Ηνωμένο Βασίλειο φανερώνει πως η κατανάλωση αλκοόλ έχει αυξηθεί κατά 150% από την δεκαετία του 50 ενώ οι θάνατοι έχουν τριπλασιαστεί από την δεκαετία του 80 (Pincock 2003).

1.3 Διαταραχές χρήσης αλκοόλ

Σύμφωνα με το διαγνωστικό και στατιστικό εγχειρίδιο ψυχικών διαταραχών (DSM) και συγκεκριμένα στην πέμπτη έκδοση αυτού η κατάχρηση και η εξάρτηση

από το αλκοόλ συγκαταλέγονται στον όρο ομπρέλα “Διαταραχές χρήσης του αλκοόλ”. Οι διαταραχές χρήσεις του αλκοόλ ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες, στην ήπια διαταραχή χρήσης αλκοόλ, στη μέτρια διαταραχή χρήσης αλκοόλ και στη βαριά διαταραχή χρήσης αλκοόλ. Η ήπια διαταραχή χαρακτηρίζεται από την εμφάνιση δύο ή τριών συμπτωμάτων, η μέτρια από την εμφάνιση τεσσάρων ή πέντε συμπτωμάτων ενώ η βαριά από έξι και περισσότερων συμπτωμάτων (DSM-5). Η αλλαγή της δριμύτητας της διαταραχής χρήσης αλκοόλ μπορεί να εμφανιστεί είτε με αύξηση ή μείωση της συχνότητας κατανάλωσης αλκοόλ, δηλαδή με βάση τις ημέρες που καταναλώνει ο χρήστης αλκοόλ μηνιαίως, είτε με την αύξηση ή μείωση των αλκοολούχων ποτών που καταναλώνει μέσα στην ημέρα. (DSM-5 2022).

Τα συμπτώματα που μπορούν να εμφανίσουν τα άτομα με διαταραχή χρήσης αλκοόλ είναι η υπερβολική κατανάλωση μέσα σε ένα μεγάλο χρονικό διάστημα. Επίσης, τα άτομα αυτά επιθυμούν την κατανάλωση αλκοόλ ακόμα και όταν η κατανάλωση έχει αρνητικές επιπτώσεις στην προσωπική, κοινωνική και εργασιακή τους ζωή. Επιπλέον, στα συμπτώματα συγκαταλέγεται και η ανοχή στο αλκοόλ η οποία μπορεί να εμφανίζεται είτε με τη μορφή της συνεχούς αυξανόμενης κατανάλωσης αλκοόλ για να επιτύχει το άτομο τα επιθυμητά αποτελέσματα είτε με τη μορφή της μειωμένης επίδρασης που έχει η ίδια ποσότητα αλκοόλ στο άτομο. Τέλος, η απόσυρση από το αλκοόλ μπορεί να προκαλέσει στερητικά σύνδρομα λόγω χάριν άγχος, ταχυκαρδίες, τρέμουλο και αυπνίες.

Μέσα από έρευνα που έγινε το 2015 στην Αμερική για τη διαταραχή χρήσης αλκοόλ φανερώθηκε πως ο μέσος όρος ηλικίας των ατόμων που διαγνώστηκαν με τη διαταραχή ήταν τα 26,2 έτη. Συγκεκριμένα ο μέσος όρος ηλικίας για τα άτομα με ήπια διαταραχή χρήσης αλκοόλ ήταν τα 30,1 έτη, για τα άτομα με μέτρια διαταραχή χρήσης αλκοόλ τα 25,9 έτη και τέλος τα 23,9 έτη για τα άτομα με βαριά διαταραχή χρήσης αλκοόλ. Επίσης, αξιοσημείωτο είναι πως η πλειονότητα των ατόμων που είχαν αυτή τη διαταραχή για πάνω από έναν χρόνο ήταν λευκοί άντρες ανεξαρτήτως από τη βαρύτητα της διαταραχής. Τέλος, η έρευνα ανέδειξε ότι τα άτομα με διαταραχή χρήσης αλκοόλ για πάνω από έναν χρόνο στην πλειοψηφία ήταν ανύπαντροι ή διαζευγμένοι, είχαν χαμηλό οικονομικό υπόβαθρο και δεν είχαν φοιτήσει σε κάποιο πανεπιστήμιο (Bridget F. et al 2015).

2.2 Υπερκατανάλωση αλκοόλ (Binge drinking)

Η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ (binge drinking) είναι η κατανάλωση 5 ή περισσότερων αλκοολούχων ποτών για τους άνδρες και 4 ή περισσότερων ποτών για τις γυναίκες μέσα σε ένα χρονικό διάστημα δύο ωρών (NIAAA 2022). Αρχικά η επιστημονική κοινότητα είχε ορίσει την υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ (binge drinking) ως την κατανάλωση 5 αλκοολούχων ποτών κατά τη διάρκεια μια εξόδου, ωστόσο η θεωρία αυτή άλλαξε εξαιτίας της βιολογικής κατάστασης των γυναικών όπου δεν μεταβολίζουν το αλκοόλ με την ίδια ευκολία σε σύγκριση με τους άνδρες και κατά συνέπεια έχουν μεγαλύτερη περιεκτικότητα αλκοόλ στο αίμα τους ακόμα και όταν κατανάλωναν την ίδια ποσότητα με το ανδρικό φύλο (Courtney, Polich 2009). Το 2019 φάνηκε μέσα από έρευνα του National Institute of Alcohol Abuse and Alcoholism (NIAAA) πως το 24% του Αμερικάνικου πληθυσμού ηλικίας δώδεκα χρονών και άνω είχε καταναλώσει υπερβολική ποσότητα αλκοόλ (NIAAA 2022). Μολονότι όλοι οι άνθρωποι ανεξαρτήτως φύλου, ηλικίας, εθνικότητας και κοινωνικής ομάδας βρίσκονται σε κίνδυνο να καταναλώσουν υπερβολική ποσότητα αλκοόλ, υπάρχουν κάποιες ομάδες στις οποίες παρατηρείται εντονότερα το φαινόμενο. Συγκεκριμένα, οι έφηβοι και οι φοιτητές εξαιτίας των αλλαγών που υπόκεινται σε αυτήν την ηλικία όπως είναι το γεγονός ότι οι συνομήλικοι αποκτούν μεγαλύτερη αξία για έναν έφηβο και το αίσθημα του “ανήκειν” γίνεται εντονότερο σε αυτήν την ηλικία, ο χρόνος που αφιερώνουν για τους συνομηλικούς πολλαπλασιάζεται ενώ ο χρόνος που αφιερώνεται στους γονείς και στην οικογένεια μειώνεται (Borsari, Carey 2001), έτσι η επιρροή των συνομηλικών σε συνδυασμό με την έμφυτη περιέργεια για νέες προκλήσεις και τη θέληση για ανεξαρτητοποίηση που έχουν οι έφηβοι τους οδηγούν ευκολότερα στην κατανάλωση αλκοόλ (NIAAA 2022). Επίσης, οι ηλικιωμένοι βρίσκονται σε υψηλό κίνδυνο υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ, οι οποίοι μπορεί να έχουν σωματικές επιπλοκές εξαιτίας της φαρμακευτικής τους αγωγής σε συνδυασμό με το αλκοόλ, τα προβλήματα υγείας τους μπορεί να οξυνθούν και είναι περισσότερο επιρρεπείς σε ατυχήματα και πτώσεις λόγω του αλκοόλ (NIAAA, 2022). Τέλος, παρατηρείται αύξηση υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ από τις γυναίκες (NIAAA, 2022). Οι γυναίκες μπορεί να καταναλώνουν λιγότερες ποσότητες αλκοόλ από τους άνδρες (Borsari, Carey 2001), ωστόσο εκείνες

διατρέχουν μεγαλύτερο κίνδυνο να αναπτύξουν προβλήματα που σχετίζονται με το αλκοόλ σε σύγκριση με τους άνδρες (NIAAA, 2022).

Η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ (binge drinking) μπορεί να επιφέρει ποικίλες αρνητικές συνέπειες. Συγκεκριμένα, η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ σχετίζεται με σωματικά και ψυχολογικά προβλήματα όπως δηλητηρίαση από αλκοόλ, μειωμένα αντανακλαστικά όπου μπορούν να οδηγήσουν σε τραυματισμούς, αυτοτραυματισμούς, υψηλά επίπεδα πίεσης, παγκρεατίτιδα, προβλήματα στο συκώτι, αρκετούς τύπους καρκίνου συμπεριλαμβανομένου στο κεφάλι και στο λαιμό, στον οισοφάγο, στο συκώτι και άλλους (NIAAA 2022).. Επιπλέον, η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ επιφέρει τραυματισμούς όπου μπορούν να οδηγήσουν ακόμη και στον θάνατο όπως πτώσεις, εγκαύματα, πνιγμούς και αυτοκινητιστικά δυστυχήματα αλλά και αυτοκτονικούς ιδεασμούς και αυτοκτονία. Ακόμα, είναι υπαίτια για τη μετάδοση σεξουαλικών μεταδιδόμενων νοσημάτων και για ανεπιθύμητες εγκυμοσύνες (NIAAA 2022). Επίσης, συμβάλει αρνητικά και στην κοινωνική ζωή αφού το άτομο που έχει καταναλώσει υπερβολική ποσότητα αλκοόλ είναι επιρρεπές στη βία, στην επιθετική συμπεριφορά, στην οδήγηση υπό την επήρεια αλκοόλ, στην μειωμένη παραγωγικότητα και στην σχολική αποτυχία όσον αφορά φοιτητές και μαθητές. Οι ανήλικοι που καταναλώνουν υπερβολικές ποσότητες αλκοόλ έχουν, επίσης, κίνδυνο να αλλοιωθεί η ανάπτυξη του εγκεφάλου με αποτέλεσμα να δημιουργούνται προβλήματα στην κοινωνικοποίηση, στην προσοχή και στην μνήμη αλλά και σε άλλες λειτουργίες του εγκεφάλου (NIAAA 2022).

3.1 Αίτια της υπερκατανάλωσης αλκοόλ στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής

Η υπερκατανάλωση αλκοόλ συνδέεται σημαντικά με την φοιτητική ζωή και αφορά ένα εύλογο ποσοστό αυτής. Ανάμεσα στην φοιτητική κοινότητα παρατηρείται παγκοσμίως πως καταγράφονται αυξημένα ποσοστά κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών (McInnes, Blackwell 2021). Τα αίτια, που πιθανόν να οδηγήσουν την φοιτητική κοινότητα στην υπερκατανάλωση οινοπνευματωδών ποτών, εντάσσονται σε ένα ευρύ φάσμα κοινωνικών, ψυχολογικών και περιβαλλοντικών παραγόντων.

3.1.1 Κοινωνική και περιβαλλοντικοί παράγοντες στην κατανάλωση αλκοόλ στους φοιτητές

Οι φοιτητές βρίσκονται σε μια ηλικιακή ομάδα όπου η ανάγκη τους να ενταχθούν σε μία παρέα και κατ' επέκταση σε μια ομάδα ή ένα κοινωνικό σύνολο είναι έντονη και γι' αυτόν τον λόγο η επιρροή που έχει μια παρέα πάνω σε ένα άτομο είναι ισχυρή. Η ανάγκη της αίσθησης του ανήκειν και η επιθυμία των ανθρώπων να ταυτίζονται με τους γύρω τους, ή με το περιβάλλον που αλληλοεπιδρούν παίζει καταλυτικό ρόλο στην ζωή των φοιτητών. Πρωτοετείς φοιτητές αναφέρουν πως το αλκοόλ είναι ένας βασικός τρόπος για να μπορέσουν να γνωρίσουν νέα άτομα (Saether et al 2019). Έρευνες έχουν δείξει ότι φοιτητές οι οποίοι συμμετέχουν σε κοινωνικές εκδηλώσεις χωρίς να καταναλώνουν αλκοόλ έχουν αισθήματα κοινωνικού αποκλεισμού και κατά συνέπεια νιώθουν ότι δεν έχουν την ευκαιρία να δεθούν με άλλους φοιτητές (Saether et al 2019). Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα, φοιτητές που απέχουν από την κατανάλωση αλκοόλ να περιορίζουν τις εξόδους τους σε φοιτητικές εκδηλώσεις. Στον αντίποδα οι φοιτητές που καταναλώνουν οινοπνευματώδη σε μεγάλες ποσότητες έχουν περισσότερους φίλους και έχουν λιγότερες πιθανότητες να αισθανθούν κοινωνική απομόνωση (Saether et al 2019). Ο φόβος της αποδοκιμασίας από τους συνομηλίκους οδηγεί τους φοιτητές να μιμηθούν τους συμφοιτητές τους όσον αφορά την ποσότητα και την συχνότητα της κατανάλωσης αλκοόλ. Αξιοσημείωτο είναι, επίσης, ότι οι φοιτητές δρουν βασισμένοι στις απόψεις των συνομηλίκων τους και όχι με βάση τις προσωπικές τους απόψεις. Έτσι, τα άτομα έχουν περισσότερες πιθανότητες να καταναλώσουν υπερβολικές ποσότητες αλκοόλ αν και οι φίλοι τους συμμετέχουν στην κατανάλωση και την επικροτούν. Εκτός όμως από την κοινωνικοποίηση έρευνες έχουν δείξει πως οι φοιτητές που καταναλώνουν αλκοόλ μαζί με άλλους έχουν μεγαλύτερα αισθήματα ευφορίας συγκριτικά με εκείνους που πίνουν την ίδια ποσότητα αλκοόλ μόνοι τους. Ακόμα, οι πιθανότητες για υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ αυξάνονται όταν οι φοιτητές βρίσκονται σε κοινωνικές εκδηλώσεις όπου τα περισσότερα άτομα βρίσκονται υπό την επήρεια μέθης (Courtney, Polich 2009). Μέσα από αυτά τα ευρήματα γίνεται φανερό πως οι φοιτητές επικροτούν την κατανάλωση αλκοόλ (Borsari, Carey 2001).

Επιπλέον, παρατηρείται η πεποίθηση ότι το πανεπιστήμιο είναι ένας χώρος όπου η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ είναι επιθυμητή. Το αλκοόλ είναι παρόν σε πολλές φοιτητικές εκδηλώσεις και οι φοιτητές για πρώτη φορά καταναλώνουν

αλκοόλ υπέρμετρα φτάνοντας ή και ξεπερνώντας τα όρια τους (Borsari, Carey 2001). Για πολλούς φοιτητές η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ είναι αναμενόμενη σε κοινωνικές εκδηλώσεις στην φοιτητική κοινότητα. Ακόμα, οι νέοι υπερτιμούν την ποσότητα αλκοόλ που καταναλώνουν οι συμφοιτητές τους αλλά και τον βαθμό που εγκρίνουν την υπερβολική κατανάλωση. Έρευνες έχουν δείξει ότι οι κύριοι λόγοι όπου καταναλώνουν υπερβολική ποσότητα αλκοόλ οι φοιτητές είναι “επειδή όλοι το κάνουν” και “για να ενταχθούν με τους υπόλοιπους” (Weitzman et al 2003).

Άλλοι λόγοι που μπορεί να οδηγήσουν σε αυξημένη κατανάλωση αλκοόλ στην φοιτητική κοινότητα είναι η εύκολη πρόσβαση που έχουν οι νέοι σε αυτό. Η προσβασιμότητα, η διαθεσιμότητα και η προώθηση των ποτών δραστηριοποιείται σε χώρους όπου διαμένουν και συμβιώνουν φοιτητές και φοιτήτριες (Παπαθεοδώρου, 2016). Επίσης, παρατηρείται ότι σε περιοχές που διαμένουν φοιτητές το κόστος των αλκοολούχων ποτών σε κέντρα διασκέδασης και σε καταστήματα είναι χαμηλό προωθώντας έτσι την μεγάλη κατανάλωση του. Η διαμονή σε φοιτητική εστία αποτελεί έναν ακόμη παράγοντα που ευνοεί την κατανάλωση αλκοόλ. Έρευνα των Weitzman et al ανέδειξε ότι οι φοιτητές που καταναλώναν μεγαλύτερες ποσότητες αλκοόλ έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να κατοικούν σε φοιτητική εστία, ενώ οι φοιτητές που μένουν είτε με τους γονείς τους εκτός της πανεπιστημιούπολης είτε σε οικίες που δεν γίνεται χρήση ουσιών τα ποσοστά της υπερκατανάλωσης αλκοόλ ήταν μικρότερα (Weitzman et al 2003). Επιπλέον, σημαντικό ρόλο παίζει και η επιρροή του ευρύτερου οικογενειακού περιβάλλοντος, ειδικά όταν έχουν καταγραφεί περιστατικά με υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ από τους ίδιους τους φροντιστές ή το κοντινό συγγενικό πλέγμα, καθώς πολλά παιδιά βαδίζουν στα χνάρια των γονέων τους (Γρινάκης, 2015). Σύμφωνα με έρευνα τα δύο τρίτα των φοιτητών που καταναλώνουν υπερβολική ποσότητα αλκοόλ μεγάλωσαν σε οικογένεια όπου τουλάχιστον ο ένας γονέας έκανε χρήση αλκοόλ. Επίσης, το ένα τρίτο του ίδιου δείγματος ανέφερε πως οι γονείς τους ήταν αρνητικοί απέναντι στην κατανάλωση αλκοόλ (Weitzman et al 2003).

3.1.2 Ψυχολογικοί παράγοντες

Στους ψυχολογικούς παράγοντες που αποτελούν σημαντικά αίτια της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ συμπεριλαμβάνεται το άγχος, το στρες, η έντονη

πίση, οι τραυματικές εμπειρίες και η ανασφάλεια, Για την αποφυγή των παραπάνω συναισθημάτων και την ψυχική ανακούφιση τα άτομα καταφεύγουν στην κατανάλωση αλκοόλ με σκοπό την μέθη. Πιο συγκεκριμένα στην φοιτητική κοινότητα, οι νέοι αναζητούν την υπερκατανάλωση αλκοόλ ώστε να αντιμετωπίσουν καταστάσεις όπως τη συναισθηματική δυσφορία και τη μοναξιά (Juergens, 2020). Επίσης, οι φοιτητές ωθούνται στην κατανάλωση αλκοόλ για να αποφύγουν την μονοτονία και την ρουτίνα, στοχεύοντας στην ηρεμία και την χαλάρωση (Ιωάννου κ.α., 2011). Ωστόσο, έχει παρατηρηθεί ότι οι φοιτητές που καταναλώνουν υπερβολική ποσότητα αλκοόλ έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να αντιμετωπίζουν ψυχικές δυσκολίες και να μην είναι ευχαριστημένοι με τη ζωή τους γενικότερα ακόμα και αν ο κοινωνικός τους κύκλος είναι μεγαλύτερος και δεν αισθάνονται περιθωριοποιημένοι σε σύγκριση με εκείνους που καταναλώνουν αλκοόλ με μέτρο ή με εκείνους που απέχουν τελείως από αυτό.

3.2 Επιπτώσεις υπερκατανάλωσης αλκοόλ

Οι φοιτητές που καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες αλκοόλ βιώνουν αρκετές αρνητικές επιπτώσεις. Συγκεκριμένα, η κατάχρηση αλκοόλ μπορεί να οδηγήσει σε ακούσιους τραυματισμούς, ατυχήματα και αυτοκινητιστικά ατυχήματα τα οποία μπορούν να επιφέρουν ακόμη και τον θάνατο. Σύμφωνα με έρευνα του National Institute of Alcohol Abuse and Alcoholism (NIAAA 2014) 1.519 φοιτητές στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής ηλικίας 18 έως 24 ετών έχασαν την ζωή τους εξαιτίας της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ (NIAAA 2022). Ακόμα, η έξαρση βίας είναι σύνθητες φαινόμενο στα άτομα που καταναλώνουν υπερβολική ποσότητα αλκοόλ ενώ η σεξουαλική κακοποίηση έχει συνδεθεί με κατάχρηση αλκοόλ αλλά και άλλων ουσιών. Το αλκοόλ, επίσης, επηρεάζει την ακαδημαϊκή επίδοση των φοιτητών μιας και αρκετοί φοιτητές που κάνουν υπερκατανάλωση αλκοόλ έχουν περισσότερες πιθανότητες να έχουν χαμηλότερους βαθμούς σε σχέση με τους φοιτητές που καταναλώνουν με μέτρο αλκοόλ ή από εκείνους που απέχουν εντελώς από αυτό. Επίσης, έχει παρατηρηθεί ότι οι φοιτητές που καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες αλκοόλ έχουν πέντε φορές περισσότερες πιθανότητες να μην παρευρίσκονται στις διαλέξεις (NIAAA 2022) αλλά και να παρακολουθούν μαθήματα σε κατάσταση μέθης (Weitzman et al 2003).

4.1 Η επίπτωση της πανδημίας του Covid-19 στην κατανάλωση αλκοόλ των φοιτητών

Η πανδημία του Covid-19 ήταν υπαίτια όχι μόνο για την απειλή της σωματικής υγείας των ανθρώπων αλλά και για την επιδείνωση της ψυχολογικής υγείας. Η μοναξιά, η μείωση εισοδήματος, οι κατάρρευση της οικονομίας και ο φόβος των ανθρώπων προκαλούν ψυχικές διαταραχές ή εντείνουν τις ήδη υπάρχουσες. Τα άτομα κατά τη διάρκεια της πανδημίας παρουσίαζαν έντονα αρνητικά αισθήματα όπως άγχος, ενοχή, αϋπνία, φόβος της νόσησης, θυμός, αύξηση της κατανάλωσης αλκοόλ και νικοτίνης αλλά και κοινωνική απομόνωση (Ustun 2020). Οι φοιτητές δεν αποτέλεσαν εξαίρεση από τις ψυχολογικές επιπτώσεις της πανδημίας με έρευνες να καταγράφουν πως η αλλαγή διδασκαλίας στα πανεπιστήμια σε συνδυασμό με την απομόνωση από φίλους οδήγησε τους φοιτητές σε αισθήματα κατάθλιψης, άγχους και στρες (Bourion-Bedes et al 2021). Επιπλέον, έρευνες παρουσιάζουν ότι τα αρνητικά αυτά αισθήματα συνδέονται με την κατανάλωση αλκοόλ κατά τη διάρκεια της πανδημίας (Jackson et al 2021). Η κατάθλιψη και η κατανάλωση αλκοόλ έχουν αμφίδρομη σχέση, δηλαδή τα έντονα συναισθήματα της κατάθλιψης προμηνύουν την αύξηση κατανάλωσης αλκοόλ αλλά και η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ μπορεί να είναι η αιτία για καταθλιπτικά συμπτώματα (Lechner et al 2020). Επίσης, άλλες έρευνες υποστηρίζουν ότι οι φοιτητές αύξησαν ακόμα περισσότερο την ποσότητα κατανάλωσης αλκοόλ κατά την περίοδο αυτή (Graupensperger et al 2021). Για να αντιμετωπίσουν τα αρνητικά συναισθήματα, την πλήξη και την μοναξιά οι νέοι χρησιμοποιούν σαν μέσο το αλκοόλ. Στον αντίποδα, οι επιστήμονες θεωρούν πως η κατανάλωση αλκοόλ στη φοιτητική κοινότητα μειώθηκε κατά την περίοδο του κοινωνικού αποκλεισμού. Τα κοινωνικά κίνητρα είναι μείζονος σημασίας για τους φοιτητές και περισσότερο ισχυρά από τα κίνητρα αντιμετώπισης των προβλημάτων. Οι νέοι καταναλώνουν αλκοόλ σε πάρτι, σε κοινωνικές δεξιώσεις αλλά σπανίως μόνοι τους (Jackson et al 2021). Έτσι, με το κλείσιμο των κέντρων διασκέδασης και την παύση των κοινωνικών εκδηλώσεων παρατηρείται πως η κατανάλωση αλκοόλ μπορεί να περιορίστηκε (Fruehwirth 2021).

Τα ευρήματα από τις έρευνες φανερώουν πως οι φοιτητές μείωσαν την κατανάλωση αλκοόλ κατά την περίοδο της πανδημίας (Graupensperger et al 2021). Οι

νέοι, οι οποίοι έπιναν υπερβολική ποσότητα αλκοόλ πριν την πανδημία κατά τη διάρκεια κοινωνικών εκδηλώσεων φαίνεται πως μείωσαν τα ποσοστά κατανάλωσης. Στον αντίποδα, εκείνοι που αύξησαν την κατανάλωση αλκοόλ είναι οι φοιτητές που πριν την πανδημία κατανάλωναν αλκοόλ με μέτρο, ενώ εκείνοι που έπιναν ελάχιστα δεν φαίνεται να είχαν κάποια αλλαγή στα ποσοστά της κατανάλωσης τους (Bollen et al 2020). Επίσης, παρατηρήθηκε πως αμέσως μετά το κλείσιμο των πανεπιστημίων η κατανάλωση αλκοόλ αυξήθηκε τόσο σε ποσότητα όσο και σε συχνότητα (Jackson et al 2021). Μια ακόμα αιτία για την μείωση ή την αύξηση της κατανάλωσης μπορεί να είναι και η μίμηση, όταν οι φοιτητές θεωρούσαν ότι οι συμφοιτητές τους διέκοψαν την χρήση αλκοόλ εξαιτίας του εγκλεισμού είχαν περισσότερες πιθανότητες να αλλάξουν την συμπεριφορά τους ενώ εκείνοι που αύξησαν την κατανάλωση αλκοόλ θεωρούσαν πως και οι συμφοιτητές τους έκαναν το ίδιο (Graupersperger et al 2021).

Έρευνες φανερώνουν πως η κατανάλωση αλκοόλ έχει μειωθεί κατά τη διάρκεια του Covid-19 στην φοιτητική κοινότητα (Bollen et al 2020) ωστόσο, οι ερευνητές τονίζουν πως περαιτέρω έρευνες είναι σημαντικές για αυτό το ζήτημα ώστε να κατανοηθεί σε βάθος το μοτίβο κατανάλωσης αλκοόλ των φοιτητών και να ελαχιστοποιηθούν οι σωματικές και ψυχολογικές επιπτώσεις της πανδημίας στους νέους (Graupersperger et al 2021).

Δεύτερο μέρος: Ερευνητικό πλαίσιο

5.1 Σκοπός της εμπειρικής έρευνας και ερευνητικά ερωτήματα

Η έξαρση της πανδημίας του Covid-19 δημιούργησε πρωτόγνωρες συνθήκες στην ζωή των ανθρώπων, ο φόβος για τον ιό σε συνδυασμό με τον υποχρεωτικό από την πολιτεία εγκλεισμό είχαν τόσο κοινωνικές όσο και ψυχολογικές επιπτώσεις. Πολλοί άνθρωποι εκδήλωναν αισθήματα άγχους είτε σχετικά με τον θάνατο και την ασθένεια των ίδιων ή των αγαπημένων τους προσώπων, είτε λόγω της οικονομικής και εργασιακής κρίσης που ενέτεινε η πανδημία . Οι φοιτητές βρίσκονται στην ηλικιακή ομάδα που έχει επηρεαστεί περισσότερο από την πανδημία σε σύγκριση με τον υπόλοιπο πληθυσμό, μιας και έρευνες στην Ισπανία έδειξαν ότι οι νεαροί ενήλικες έχουν μεγαλύτερα ποσοστά αύξησης άγχους και κατάθλιψης σε σύγκριση με ηλικιωμένους (Evans et al, 2021).Ακόμα και πριν την πανδημία του Covid-19 η επιστημονική κοινότητα έχει παρατηρήσει την αύξηση κατανάλωσης αλκοόλ στους φοιτητές εξαιτίας του άγχους και άλλων ψυχολογικών δυσφοριών (Lechner et al, 2020). Με βάση αυτές τις μελέτες η κατανάλωση αλκοόλ έχει αυξηθεί κατά τη διάρκεια της πανδημίας στην φοιτητική κοινότητα, ωστόσο τα κοινωνικά κίνητρα έχουν μειωθεί κατά την διάρκεια του εγκλεισμού αφού όλα τα κέντρα ψυχαγωγίας ήταν κλειστά και τα «πάρτι» σε σπίτια είχαν απαγορευτεί (Fruehwirth et al, 2021).

Εξαιτίας των λιγοστών ευρημάτων κρίθηκε σκόπιμο να ερευνηθεί η κατανάλωση αλκοόλ στους προπτυχιακούς φοιτητές του Ηρακλείου κατά τη διάρκεια της πανδημίας έτσι ώστε να καθοριστεί αν σε αυτόν τον πληθυσμό υπάρχει αύξηση ή μείωση της κατανάλωσης αλκοόλ σε αυτήν την περίοδο. Επίσης, στόχος της παρούσας έρευνας είναι να εντοπιστούν οι αιτίες για τις οποίες οι φοιτητές αναζητούν διέξοδο στην κατανάλωση αλκοόλ καθώς και τον τρόπο που νοηματοδοτούν εκείνοι την διασκέδαση και την κατανάλωση αλκοόλ. Τέλος, θα προταθούν λύσεις για την πρόληψη του φαινομένου της κατανάλωσης αλκοόλ στους φοιτητές. Τα ερευνητικά ερωτήματα της παρούσας μελέτης είναι τα παρακάτω:

- Πώς νοηματοδοτείται η κατανάλωση αλκοόλ από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής; Κάτω από ποιες κοινωνικές συνθήκες λαμβάνει χώρα;

- Ποιες πρακτικές υιοθετούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες γύρω από την κατανάλωση αλκοόλ στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής; Πώς οι πρακτικές αυτές τροποποιούνται α) σε σχέση με το φύλο και β) στην πορεία του χρόνου από την έναρξη έως και την ολοκλήρωση των σπουδών;
- Πώς βιώνεται η υπερκατανάλωση αλκοόλ (binge drinking) από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής; Ποιες στρατηγικές αξιοποιούν οι ίδιοι/ες για την προστασία του εαυτού και των άλλων στο πλαίσιο της νυχτερινής διασκέδασης;
- Πώς η αναγκαστική κοινωνική απομόνωση λόγω Covid-19 επηρέασε τις συνήθειες των φοιτητών και των φοιτητριών γύρω από την κατανάλωση αλκοόλ; Κάτω από ποιες συνθήκες λαμβάνει χώρα ή μη, η κατανάλωση αλκοόλ κατά τη διάρκεια της κοινωνικής απομόνωσης και πώς νοηματοδοτείται από τα ίδια τα άτομα;

Τα παραπάνω ερευνητικά ερωτήματα πηγάζουν από μια μεγαλύτερη έρευνα την οποία υλοποιεί η επιβλέπουσα της παρούσας εργασίας κ. Ζαχαρούλα Κασσέρη.

5.2 Μεθοδολογία εμπειρικής έρευνας

Για την διερεύνηση του κοινωνικού ζητήματος, της υπερκατανάλωσης αλκοόλ στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής, χρησιμοποιήθηκε η μεθοδολογία της ποιοτικής έρευνας. Μέσω της συγκεκριμένης μεθοδολογίας κύριος στόχος αποτελεί, η εις βάθος κατανόηση του φαινομένου μέσα από τις εμπειρίες των φοιτητών, κάνοντας γνωστούς τους λόγους που οδηγούνται στην κατάχρηση, αλλά και την σημασία που έχει για αυτούς η εμπειρία του αλκοόλ. Ειδικότερα, με την παρούσα μεθοδολογία αναμένεται να κατανοηθούν τα βιώματα των φοιτητών. Αξιοσημείωτο είναι πως, η διαδικασία της έρευνας, στις ποιοτικές προσεγγίσεις είναι προστιθέμενη και δυναμική, εννοώντας πως ο αρχικός ερευνητικός σχεδιασμός δεν αποτελεί τελεσίδικη

διαδικασία, αλλά είναι ένας σχεδιασμός που κατά την διεξαγωγή της ερευνητικής διαδρομής πιθανότατα να μετασχηματιστεί ή να τροποποιηθεί. Αυτό προκύπτει διότι, σκοπός αποτελεί η συλλογή όσο το δυνατόν, περισσότερων πληροφοριών για το δείγμα και το θέμα της μελέτης. Τα δεδομένα της έρευνας, αποκομίζονται από την καθημερινότητα των μελών, σε σχέση με την πραγματικότητα, έτσι ώστε η ανάλυση στις ποιοτικές μεθόδους έρευνας να είναι πλαισιοθετιμένη και να γίνεται προσπάθεια για την αύξηση της εγκυρότητας των στοιχείων. (Ζαφειρόπουλος, 2005, σ. 160)

Παράλληλα η ποιοτική έρευνα εστιάζει στην ολιστική καταγραφή των φαινομένων δηλαδή βασίζεται στη μελέτη του συνόλου και όχι στο άθροισμα των επιμέρους (Ισαρη– Πουρκός, 2015).

Για την αναγνώριση μιας συμπεριφοράς αναζητείται το νόημα σε σχέση πάντα με το ευρύτερο κοινωνικό-πολιτισμικό περιβάλλον που εδραιώνεται. Η ανάλυση και μελέτη της ολιστικότητας του νοήματος των συμπεριφορών, σημαίνει πως γίνεται πλαισιοθέτηση, με βάση κοινωνικά, ιστορικά και πολιτισμικά κριτήρια αλλά και με βάση τις διάφορες πτυχές και διαστάσεις της και τις σχέσεις της με το στενότερο και ευρύτερο πλαίσιο. Επιπρόσθετα, η ερμηνεία και η ανάλυση των δεδομένων της έρευνας, είτε πρόκειται για ακατέργαστο υλικό, είτε για αφηγηματικές συνεντεύξεις σε ομάδες (focus-group), μπορεί να πραγματοποιηθεί με διάφορους τρόπους και από διάφορες πλευρές. Συνοψίζοντας, η ποιοτική έρευνα στα θεμέλια της είναι μια ερμηνευτική διαδικασία. Ο συνεντευκτής από την έναρξη μέχρι και τον τερματισμό της ερευνητικής διαδικασίας ερμηνεύει ό,τι βλέπει, ακούει και κατανοεί. Η δυναμική της πολυπλοκότητα μπορεί να μελετηθεί με την χρήση της συγκεκριμένης μεθοδολογίας, μέσα στο βάθος χρόνου. Φυσικά, για την διερεύνηση του φαινομένου είναι δεδομένο πως μετασχηματίζεται μια γενική εικόνα. Εν κατακλείδι, οι διάφορες μέθοδοι ερευνητικών ποιοτικών προσεγγίσεων είναι στην βάση τους σχεσιακές. Βασική παραδοχή των ποιοτικών μεθοδολογικών προσεγγίσεων είναι ότι οι ανθρώπινες συμπεριφορές, τα νοήματα και τα αποτελέσματά τους συν-δημιουργούνται σε πλαίσια σύνθετων αλληλεπιδράσεων. Κατά συνέπεια, στις προσεγγίσεις αυτές η προσοχή δίνεται κατά βάση στη μελέτη των διαδικασιών αυτών της συν- δημιουργίας ή συν-κατασκευής της πραγματικότητας και στο πώς αυτές επηρεάζονται από το στενότερο και ευρύτερο πλαίσιο (Ισαρη– Πουρκός, 2015).

5.3 Τρόπος παραγωγής του εμπειρικού υλικού

Για την άντληση πληροφοριών που χρησιμοποιήθηκαν στην παρούσα έρευνα διεξήχθησαν ομάδες εστίασης (focus-group) στις οποίες συμμετείχαν προπτυχιακοί φοιτητές των Πανεπιστημίων του Ηρακλείου. Το θέμα που συζητήθηκε μέσα από τις ομάδες εστίασης ήταν ο τρόπος ψυχαγωγίας των φοιτητών, η σχέση που έχει η ψυχαγωγία με την υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ (binge drinking) και τέλος πως επηρέασε η πανδημία του Covid-19 την κατανάλωση αλκοόλ στους φοιτητές.

Οι ομάδες εστίασης (focus group) δεν αποτελούν μια ομαδική συνέντευξη κατά την οποία ο ερευνητής θέτει ερωτήματα και οι συνεντευξιαζόμενοι, αποκρίνονται σε αυτά, αλλά μια θεματικά εστιασμένη συζήτηση κατά την οποία τα μέλη της ομάδας παραθέτουν μέσα σε ένα επιτρεπτικό περιβάλλον την άποψη τους πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα ενώ παράλληλα υπάρχει αλληλεπίδραση μεταξύ τόσο του συνεντευκτή και των συνεντευξιαζόμενων όσο και των συνεντευξιαζόμενων μεταξύ τους. Μέσα από τις ομάδες εστίασης οι απαντήσεις των συνεντευξιαζόμενων δεν επηρεάζονται από τον συνεντευκτή μιας και δεν δίνεται βαρύτητα στον τρόπο που διατυπώνει τις ερωτήσεις ο τελευταίος αλλά στις απαντήσεις που δίνουν τα μέλη μέσα από τον υγιή διάλογο. (Πανούλα, Αντωνίου, 2021).

Οι ομάδες εστίασης χρησιμοποιήθηκαν για την διεξαγωγή της έρευνας για ορισμένους λόγους. Αρχικά, μπορούν να εκμαιευθεί πληθώρα στοιχείων καθώς και πληροφοριών για την υπερκατανάλωση αλκοόλ (binge drinking. Επίσης, προσφέρεται η δυνατότητα για αλληλεπίδραση και ανταλλαγή απόψεων των μελών μεταξύ τους. Επιπλέον, επιτυγχάνεται η εις βάθος κατανόηση του τρόπου με τον οποίο αντιλαμβάνονται οι φοιτητές την υπερκατανάλωση αλκοόλ στην φοιτητική κοινότητα. Αυτό συμβαίνει καθώς μέσα από το διάλογο που αναπτύσσεται πάνω στο αλκοόλ, αντικατοπτρίζονται οι αντιλήψεις, οι απόψεις και οι ιδέες που έχουν οι φοιτητές για το θέμα. Ακόμα, μέσα από τις ομάδες εστίασης μπορούν να ανακαλυφθούν και να αναλυθούν στοιχεία για την υπερκατανάλωση τα οποία αρχικά δεν είχαν προβλεφθεί και μελετήσει οι συνεντευκτές με αποτέλεσμα να 'δουν με διαφορετική σκοπιά' το θέμα αυτό. Τέλος, μέσα από την αλληλεπίδραση των μελών της ομάδας διευκρινίζονται καλύτερα οι απόψεις των μελών καθώς μέσα από τον διάλογο τόσο οι συνεντευκτές αλλά ακόμα και τα ίδια τα μέλη ζητούν επιπλέον πληροφορίες από τα υπόλοιπα μέλη για να συνεχιστεί ο διάλογος.

5.4 Διεξαγωγή έρευνας και ταυτοποίηση των ατόμων που συμμετείχαν

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο αυτής της εργασίας διεξήχθη το διάστημα Φεβρουάριο-Μάρτιο του 2022. Οι συμμετέχοντες στην έρευνα ήταν φοιτητές και φοιτήτριες των σχολών Ανώτατης Εκπαίδευσης του Ηρακλείου Κρήτης, οι οποίοι βρίσκονται σε όλα τα εξάμηνα σπουδών. Ήταν από 21 έως 26 ετών και φοιτούν στα παρακάτω τμήματα:

- Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Επιστημών Υγείας, Ελληνικό Μεσογειακό
- Πανεπιστήμιο.
- Τμήμα Γεωπονίας, Σχολή Τεχνολόγων Γεωπόνων, Ελληνικό Μεσογειακό
- Πανεπιστήμιο.
- Τμήμα Μαθηματικών, Πανεπιστήμιο Κρήτης
- Τμήμα Ιατρικής, Πανεπιστήμιο Κρήτης.
- Τμήμα Φυσικού, Πανεπιστήμιο Κρήτης
- Τμήμα Βιολογίας, Πανεπιστήμιο Κρήτης

Οι συνεντευκτές κάλεσαν 27 φοιτητές για να λάβουν μέρος στο ερευνητικό μέρος της εργασίας. Ωστόσο, το σύνολο των ατόμων που δέχτηκε να συμμετέχει, ανέρχεται στα 21 μέλη με την δημιουργία τεσσάρων ισόποσων ομάδων εστίασης. Στην πλειοψηφία τους τα μέλη των ομάδων εστίασης απαρτίζονταν από γυναίκες. Από τους συμμετέχοντες, οι 15 στους 21 (72%) ήταν γυναίκες και 6 στους 21 ήταν άνδρες (28%). Επιπροσθέτως, όλοι είναι ενεργοί φοιτητές. Επίσης, περίπου το 52% των συμμετεχόντων φοιτούν στο 4^ο έτος των σπουδών τους, περίπου το 33% στο 6^ο έτος των σπουδών τους και περίπου 4% απαρτίζονταν από άτομα που φοιτούν στο 5^ο, στο 3^ο και στο 2^ο έτος των σπουδών τους. Οι περισσότεροι από τους συμμετέχοντες φοιτούν στο Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο στο τμήμα της Κοινωνικής Εργασίας (48%), ωστόσο υπήρχαν μέλη που φοιτούν στο Γεωπονικό τμήμα του ίδιου πανεπιστημίου (5%) αλλά και από το Πανεπιστήμιο Κρήτης στα τμήματα ιατρικής (33%), μαθηματικού (5%), φυσικού (5%) και βιολογικού (4%).

Οι συνεντεύξεις ηχογραφήθηκαν με την προφορική και γραπτή συγκατάθεση των συμμετεχόντων για τον σκοπό της ερευνητικής εργασίας και τα προσωπικά τους στοιχεία έχουν αλλοιωθεί για την προστασία των προσωπικών τους δεδομένων.

Οι συναντήσεις ηχογραφήθηκαν και σε δεύτερο χρόνο καταγράφηκαν με την υπογραφή του εντύπου συγκατάθεσης συμμετοχής στην ερευνητική διαδικασία. Κρίνεται απαραίτητη η μαγνητοφώνηση των συνεντεύξεων, για την πλήρη και ολόκληρη καταγραφή των δεδομένων που θα συλλεχθούν, διότι δίνεται και η ευκαιρία για την επανεξέταση των πρωτογενών δεδομένων σε μελλοντικό χρόνο (Καλλινικάκη, 2010).

Οι συνεντευξιαζόμενοι πριν μοιραστούν τις προσωπικές τους εμπειρίες και ιστορίες όπως επίσης και τις απόψεις τους, στις ομάδες εστίασης, σχετικά με την υπερκατανάλωση αλκοόλ, είχαν ενημερωθεί πλήρως για το ερευνητικό μέρος, την συμβολή τους σε αυτό και τα δικαιώματα που απέρρεαν από την συμμετοχή τους στην έρευνα. Για τον λόγο αυτό τους είχε αποδοθεί ένα έντυπο ενημέρωσης-συγκατάθεσης αρχικά, ηλεκτρονικά για την ενημέρωσή τους, αλλά και δια ζώσης, ύστερα, για την υπογραφή του εγγράφου όπου αναγράφονταν αναλυτικά όλες οι λεπτομέρειες και ό,τι κρίθηκε αναγκαίο να γνωρίζουν σχετικά με την συμμετοχή τους καθώς και για τα δικαιώματά τους. Φυσικά, δεν ασκήθηκε καμία πίεση σε βάρος τους, ενώ αντιμετωπίστηκαν με απόλυτο σεβασμό και κατανόηση στα πρόσωπα τους. Σημαντικό είναι να τονιστεί ότι οι συνεντευξιαζόμενοι παρουσιάστηκαν με πολύ καλοπροαίρετη διάθεση ενώ το κλίμα των συνεντεύξεων ήταν ιδιαίτερα ευχάριστο.

Παρακάτω παρατίθεται αναλυτικός πίνακας με τα στοιχεία των ατόμων που συμμετείχαν στις ομάδες εστίασης. Τα ονόματα των συνεντευξιαζόμενων έχουν παραποιηθεί για λόγους προστασίας των προσωπικών δεδομένων των συνεντευξιαζόμενων.

Πίνακας συνεντευξιαζόμενων:

A/A	Όνομα	Ηλικία	Σπουδές	Έτος	Πόλη
1^η Ομάδα εστίασης (focus-group)					
1	Ιωάννα	24	Ιατρική	6 ^ο έτος	Ηράκλειο
2	Στεφανία	23	Ιατρική	6 ^ο έτος	Ηράκλειο
3	Φρόσω	24	Ιατρική	6 ^ο έτος	Ηράκλειο

4	Μάριος	23	Ιατρική	6 ^ο έτος	Ηράκλειο
5	Σταματίνα	24	Ιατρική	6 ^ο έτος	Ηράκλειο
2^η Ομάδα εστίασης (focus-group)					
1	Μαρία	22	Κ. Εργασία	4 ^ο έτος	Ηράκλειο
2	Ελένη	22	Κ. Εργασία	4 ^ο έτος	Ηράκλειο
3	Αναστασία	22	Μαθηματικό	4 ^ο έτος	Ηράκλειο
4	Μανόλης	26	Ιατρική	6 ^ο έτος	Ηράκλειο
5	Βίβιαν	22	Κ. Εργασία	4 ^ο έτος	Ηράκλειο
3^η Ομάδα εστίασης (focus-group)					
1	Άγγελος	25	Κ.Εργασία	4 ^ο έτος	Ηράκλειο
2	Δημοσθένης	22	Κ. Εργασία	4 ^ο έτος	Ηράκλειο
3	Ηλιάνα	22	Κ. Εργασία	4 ^ο έτος	Ηράκλειο
4	Στέφανος	22	Φυσικό	2 ^ο έτος	Ηράκλειο
5	Εμμανουέλα	22	Κ.Εργασία	4 ^ο έτος	Ηράκλειο
6	Τατιάνα	22	Κ. Εργασία	4 ^ο έτος	Ηράκλειο
4^η Ομάδα εστίασης (focus-group)					
1	Κατερίνα	22	Κ. Εργασία	4 ^ο έτος	Ηράκλειο
2	Αντωνία	24	Ιατρική	5 ^ο έτος	Ηράκλειο
3	Κυριακή	21	Βιολογικό	3 ^ο έτος	Ηράκλειο
4	Μαρία	22	Κ. Εργασία	4 ^ο έτος	Ηράκλειο
5	Κωνσταντίνος	26	Γεωπονικό	6 ^ο έτος	Ηράκλειο

5.5 Μεθοδολογία ανάλυσης δεδομένων

Τα δεδομένα που θα συλλεχθούν θα αναλυθούν βάσει των αρχών της θεματικής ανάλυσης. Η θεματική ανάλυση είναι μια εύχρηστη μέθοδος η οποία χρησιμοποιείται ευρέως στην ποιοτική έρευνα. Ειδικότερα, είναι μια μέθοδος που

παραπέμπει στον εντοπισμό, την περιγραφή, και την θεματοποίηση επαναλαμβανόμενων νοηματικών μοτίβων τα οποία προκύπτουν από τα ερευνητικά δεδομένα (Ισαρη, Πουρκός 2015). Παράλληλα, διακατέχεται από «θεωρητική ελευθερία» καθώς δεν προϋποθέτει από μόνη της κάποια δέσμευση των ερευνητών σε οντολογικές ή επιστημολογικές θέσεις. (Ισαρη, Πουρκός 2015).

Σύμφωνα με τον Braun και Clarke προσεγγίζονται έξι αναλυτικά βήματα διεξαγωγής της θεματικής ανάλυσης (Ισαρη, Πουρκός 2015). Κατά το πρώτο βήμα, ο ερευνητής κάνει προσεκτική ανάγνωση των ερευνητικών δεδομένων ώστε να εξοικειωθεί με το ερευνητικό υλικό. Σκοπός του είναι η εύρεση νοημάτων, θεμάτων και μοτίβων σχετικά με το εξεταζόμενο φαινόμενο. Ακόμα, καταγράφει πρώιμες ιδέες που προκύπτουν κατά το αρχικό στάδιο. Στο δεύτερο στάδιο, στην κωδικοποίηση, ο ερευνητής αποδίδει έναν εννοιολογικό κωδικό στα αποσπάσματα του κειμένου όπου εκφράζει σύντομα το νόημα που δίνει ο ερευνητής στα τμήματα των δεδομένων. Επίσης, ο ερευνητής μπορεί να αποδώσει περισσότερους από έναν κωδικούς εφόσον τα δεδομένα καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα νοημάτων. Κατά το τρίτο στάδιο, ο ερευνητής μέσα από τους κωδικούς επιχειρεί να αναζητήσει θέματα και μοτίβα ώστε να μπορέσει να τα κατηγοριοποιήσει σε ομάδες κωδικών. Οι ομάδες κωδικών μπορεί να αποτελούν είτε κύρια θέματα είτε υποθέματα είτε υποκατηγορίες. Το επόμενο βήμα είναι η επανεξέταση των θεμάτων. Σε αυτό το στάδιο ο ερευνητής ξεκαθαρίζει ποια θέματα είναι ικανά να συμπεριληφθούν στην έρευνα, ποια χρειάζεται να συγχωνευθούν με άλλα και ποια να αποτελέσουν ξεχωριστά θέματα. Η επανεξέταση των θεμάτων χωρίζεται σε δύο στάδια. Κατά το αρχικό στάδιο ο ερευνητής διαβάζει τα αποσπάσματα και προσπαθεί να δημιουργήσει ένα συνεκτικό μοτίβο. Αν δεν μπορεί να προσδιορίσει ένα συνεκτικό μοτίβο τότε δημιουργεί εκ νέου ένα θέμα και προσπαθεί να βρει τον συνδετικό κρίκο ανάμεσα στα αποσπάσματα που δεν ταιριάζουν σε μια ήδη υπάρχουσα θεματική κατηγορία. Στο επόμενο στάδιο της επανεξέτασης θεμάτων ο ερευνητής ομαδοποιεί τα θέματα σε «θεματικούς χάρτες» και στη συνέχεια αξιολογεί τον θεματικό χάρτη με γνώμονα το νόημα που έχει η ερευνητική εργασία και προσθέτει νέους κωδικούς και θέματα αν το κρίνει σκόπιμο. Το πέμπτο στάδιο είναι ο ορισμός και η ονομασία θεμάτων. Σε αυτό το στάδιο ο ερευνητής συγγράφει την «ιστορία» του κάθε θέματος αιτιολογώντας παράλληλα τον τρόπο με τον οποίο εντάσσεται το θέμα στο πλαίσιο της γενικότερης ιστορίας της έρευνας και σε σχέση με τα ερευνητικά ερωτήματα. Κατά το τελευταίο στάδιο ο

ερευνητής συλλέγει όλα τα επεξεργασμένα θέματα που προκύπτουν από το ερευνητικό υλικό και συγγράφει τα τελικά ευρήματα. Η τελική έρευνα χρειάζεται να αναπτύσσει μια λογική ιστορία που θα συνδέει τα δεδομένα μεταξύ τους. Τέλος, είναι σημαντική η προσθήκη επαρκών στοιχείων όπου τεκμηριώνουν τα θέματα του ερευνητή καθώς και παραδειγμάτων ή αποσπασμάτων τα οποία σχετίζονται με τα θέματα που προσπαθούν να αναδείξουν. (Ισαρη, Πουρκός 2015)

Τρίτο μέρος: Παρουσίαση ευρημάτων

6.1 Αλκοόλ, κοινωνικοποίηση και πρώτο έτος φοίτησης

Έρευνες που έχουν γίνει σχετικά με την κατανάλωση αλκοόλ στη διάρκεια της φοιτητικής ζωής έχουν δείξει ότι οι φοιτητές κάνουν χρήση αλκοόλ κατά το πρώτο έτος σπουδών τους για διάφορους λόγους (Galbicsek 2021). Το εύρημα αυτό μπορεί να ερμηνευθεί με διάφορους τρόπους. Κατ' αρχάς η έναρξη ενός καινούργιου κύκλου στην ζωή των πρωτοετών φοιτητών όπου καλούνται να γίνουν αυτόνομοι και να ζήσουν μόνοι τους μακριά από τους γονείς τους μπορεί να λειτουργήσει ενισχυτικά για την έναρξη της κατανάλωσης αλκοόλ και τη συνέχισή της. Την περίοδο αυτή, οι φοιτητές αισθάνονται ελεύθεροι από τον γονικό έλεγχο με αποτέλεσμα να επιδίδονται σε συμπεριφορές που πιθανόν δεν ήταν αποδεκτές κατά την εφηβική τους ηλικία. Μέσα από την έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της παρούσας πτυχιακής εργασίας αναφέρονται από μια φοιτήτρια σχετικά τα παρακάτω:

«Είδα έναν άνθρωπο που χρησιμοποίησε το αλκοόλ με το που μπήκε φοιτήτρια ως μέσο απελευθέρωσης, ως το στοιχείο αυτό που της επέτρεψε να φύγει από το οικογενειακό περιβάλλον και να ανοίξει τον εαυτό της σε κάτι καινούργιο. Και προφανώς ήταν πολύ τοξικός ο μηχανισμός αυτός γιατί το χρησιμοποιούσε καθαρά για αυτό τον λόγο. Έγινε συνήθεια και άρχισε να το έχει στην καθημερινότητα της και είδα πως είχε τόσο πολύ την ανάγκη να διαμορφώσει αυτήν την εικόνα για τον εαυτό της, ότι 'Είμαι ελεύθερη πλέον', [...] έβγαινε, έπινε, γινόταν χάλια [...] και πήγαινε στο νοσοκομείο» (Ελένη, φοιτήτρια Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.2).

Ένας άλλος φοιτητής ανέφερε πάνω στο θέμα ότι:

«Κάνεις ένα ξέσπασμα, μια επανάσταση ως προς αυτά που δεν σου επιτρέπονταν μέχρι εκείνη την στιγμή να κάνεις οπότε τα κάνεις όλα σε υπερβολικό βαθμό, από την έξοδο μέχρι το ποτό, από το αν θα γυρίσεις 1 η ώρα αν γυρίσεις 5 ή το αν θα πιείς μισό ποτηράκι αν θα πιείς 300 ποτήρια [...]», «...και επίσης είναι και η πρώτη φορά για τους περισσότερους που είναι χωρίς τον γονικό έλεγχο αν είναι μακριά από τα σπίτια τους, οπότε όλα αυτά μαζί οι νέες επιρροές επηρεάζουν πολύ

στο να αυξηθεί η ποσότητα αλκοόλ, η κατανάλωση αλκοόλ...» (Μανόλης, φοιτητής Ιατρικής, ομάδα εστίασης Αρ.2).

Από την διάρκεια της εφηβείας και μετά, οι νέοι μετατοπίζουν τον χρόνο που περνάνε από την οικογένεια στους φίλους. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα κατά τα φοιτητικά χρόνια η κοινωνικοποίηση και η συναναστροφή με τους συνομηλίκους να παίζει πρωταρχικό ρόλο στην ζωή τους. Η έντονη επιθυμία για κοινωνικοποίηση σε συνδυασμό με το αλκοόλ που έχει καθιερωθεί στην κουλτούρα των νέων σαν μέσο διασκέδασης, μπορεί να οδηγήσει στην αύξηση κατανάλωσης από το πρώτο κιόλας έτος. Συμμετέχοντες ανέφεραν χαρακτηριστικά:

«Εγώ, μια από τις πιο καλές μου φίλες την έχω γνωρίσει καλά και έχουμε έρθει κοντά με κοινές εμπειρίες από τέτοια φάση, δηλαδή και οι δύο χάλια, να τραβάει η μια την άλλη και να...τέλος πάντων, νομίζω οι πιο αστείες στιγμές της φοιτητικής μας ζωής με κάποιον τρόπο συνδέονται με το αλκοόλ, γενικά.» (Φρόσω, φοιτήτρια Ιατρικής, ομάδα εστίασης Αρ.1).

«Επίσης, τα πρώτα έτη επειδή δεν γνωριζόμασταν μεταξύ μας γινόταν πολλές δράσεις του στιλ ομαδικά πάρτι» (Σταματίνα, φοιτήτρια Ιατρικής, ομάδα εστίασης Αρ.1).

«Δεν είχαμε και τι να πούμε αφού δεν γνωριζόμασταν χαχα οπότε...» (Στεφανία, φοιτήτρια Ιατρικής, ομάδα εστίασης Αρ.1).

«Ναι! δεν γνωριζόμασταν και ήταν [το αλκοόλ] ένα μέσω να μην χρειάζεται να μιλάμε!» (Σταματίνα, φοιτήτρια Ιατρικής, ομάδα εστίασης Αρ.1).

Από τα ευρήματα προκύπτει και η σπουδαιότητα που έχει η κατανάλωση αλκοόλ μέσα στο πλαίσιο της παρέας. Όπως τονίζεται συνοπτικά από μια φοιτήτρια:

«Εμείς, δεν ξέρω αν το κάνουν και οι υπόλοιποι, αλλά είχα συνδυάσει το ποτό με την παρέα. Πάντα! Και τώρα το συνειδητοποιώ ότι όταν λέμε να βρεθούμε πάντα λέμε «άντε να μαζευτούμε να πιούμε!» το κάναμε πάντα. Γιατί έχουμε συνδυάσει ότι μαζί θα πιούμε ή θα κάνουμε κάτι.» (Μαρία, φοιτήτρια Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.4.)

Σύμφωνα με έρευνα που είχε πραγματοποιηθεί στο εξωτερικό έγινε φανερό ότι οι φοιτητές θεωρούσαν πως η αυξημένη κατανάλωση αλκοόλ είναι ανεκτή και όπου υπήρχαν προσβάσιμοι χώροι όπου υπήρχε άφθονο αλκοόλ, η κατανάλωση θα ήταν μεγαλύτερη από το φυσιολογικό (Carey, Borsari, 2001). Μέσα από την συνέντευξη αναδύθηκε ότι:

«Εγώ νομίζω πρώτο έτος όταν ήρθα έπινα αρκετά σε σχέση με τώρα από την άποψη ότι ήρθα πολύ κομπλαρισμένη σαν παιδί [...] πολύ εσωστρεφής και όλα αυτά και θεωρούσα ότι θα με βοηθήσει κιόλας ώστε να γίνω πιο προσιτή, πιο κοινωνική γιατί δυσκολευόμουν πάρα πολύ. Δεν μου άρεσε να βγαίνω για παράδειγμα και ανάγκαζα τον εαυτό μου να το κάνει και έλεγα ‘Έλα πρέπει να γίνεις και εσύ σαν τους άλλους’ ας πούμε, πράγμα που δεν το συνειδητοποιούσα ότι γινότανε. Και μετά όταν άρχισα να το καταλαβαίνω πιο πολύ και να έρχεται στο μυαλό μου πιο συνειδητά ότι ‘Όντως γι’ αυτό το κάνεις’ και ότι δεν περνούσα καλά, δηλαδή δεν μου άρεσε αυτή η διαδικασία του να είμαι με ανθρώπους που δεν θέλω να είμαι και να είμαι σε κοινωνικές καταστάσεις που με πιέζουν και να αναγκάσω τον εαυτό μου να πιεί ενώ δεν μου πάει μετά ένιωθα τύψεις. Ένιωθα ότι δεν μου ταιριάζει... δηλαδή θα έπινα και θα έλεγα ‘Εντάξει τώρα μπορείς να ανοιχτείς περισσότερο και δεν θα είσαι τόσο μέσα στο κεφάλι σου’. Δεν θα ένιωθες τόσο το αίσθημα ντροπής και να σκέφτεσαι τις κινήσεις σου για το πως πρέπει να συμπεριφέρεσαι απέναντι στους άλλους. Όποτε άφηνε πιο πολύ ανοιχτά τα πλαίσια...». (Ελένη, φοιτήτρια Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.2)

Αξιο αναφοράς είναι επίσης και η πίεση που δέχονται οι φοιτητές από τον περίγυρο τους για να καταναλώσουν αλκοόλ, Αναλυτικότερα, η πίεση από τους συνομηλίκους εκφράζεται με δύο μορφές, με την άμεση και την έμμεση. Η άμεση πίεση είναι όταν ένα άτομο εσκεμμένα προσπαθεί να μεθύσει ένα άλλο άτομο, το οποίο μπορεί να πάρει την μορφή είτε σαν μια ευγενική κίνηση όπως για παράδειγμα ένα κέρασμα είτε με την μορφή της προσταγής, λόγω χάριν όταν κατά τη διάρκεια των παιχνιδιών που σχετίζονται με το αλκοόλ, η παρέα επιμένει και πιέζει κάποιο άτομο να καταναλώσει μεγάλη ποσότητα αλκοόλ. Επίσης, μέσα από την στάση των συνομηλίκων φοιτητών μπορεί να γίνει φανερό ποιες συνήθειες θεωρούνται επιθυμητές και κατ’ επέκταση κοινωνικά αποδεκτές (Carey, Borsari, 2001). Σύμφωνα με έρευνα του Carey και Borsari, η μη κατανάλωση αλκοόλ ως μέσο ψυχαγωγίας

κατά την φοιτητική ζωή, θεωρείται από τους φοιτητές σαν μια ασυνήθιστη συμπεριφορά. Έτσι, οι φοιτητές που δεν επιθυμούν να καταναλώσουν αλκοόλ δέχονται εμπαιγμούς από τους υπόλοιπους συνομηλίκους τους και έχει παρατηρηθεί ότι νιώθουν εκείνη την ώρα αισθήματα κατωτερότητας. Γι' αυτό το λόγο, οι φοιτητές του πρώτου έτους είναι πιο επιρρεπείς στο να καταναλώσουν μεγαλύτερες ποσότητες αλκοόλ μετά την προτροπή των συμφοιτητών τους (Carey, Borsari, 2001). Όπως έχει αναφερθεί συγκεκριμένα από τα βιόματα μιας φοιτήτριας 4^{ου} έτους:

«Προσωπικά νομίζω ότι πρώτη φορά αισθανόμαστε μια κοινωνική πίεση να πιούμε, να βγαίνουμε έξω. Δηλαδή είχα πολλούς φίλους οι οποίοι δεν πίνανε, δεν ήταν ο τρόπος ζωής τους αυτό το πράγμα και βλέπεις ότι θα βγούμε όλοι μαζί έξω και θα υπάρξει από την υπόλοιπη παρέα μια πίεση του ότι 'Έλα πιες λίγο' ξέρω εγώ, 'Μην είσαι έτσι'...». (Ελένη, φοιτήτρια Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.2)

Στον αντίποδα, οι φοιτητές που είτε έχουν εδραιώσει την παρέα τους είτε έχουν μεγαλύτερη αυτοπεποίθηση, μπορούν με μεγαλύτερη ευκολία να αρνηθούν να καταναλώσουν αλκοόλ. Πάνω σε αυτό το θέμα είχε αναφερθεί ότι:

«Προσωπικά σε εμένα δεν έχει αλλάξει κάτι, γιατί πάντα διασκεδάζα έτσι όπως ήθελα εγώ χωρίς να ακούω καμία επισήμανση, καμία παρατήρηση από κανέναν, δηλαδή υπήρχαν στιγμές που μου έλεγαν οι φίλοι μου 'Μα πιες λίγο παραπάνω' και τους έλεγα ότι 'Πίνω τόσο όσο θέλω εγώ να πιώ, αν θέλω θα πιώ πολύ αν θέλω θα πιώ λίγο', δηλαδή δεν συνδέσα ποτέ την διασκέδαση μου με το ποτό, θα περνούσα καλά με ή χωρίς ποτό. Όποτε δεν υπάρχει κάποια διαφορά σε εμένα γιατί δεν επηρεάζομουν, επειδή εγώ είμαι σαν χαρακτήρας ότι δεν επηρεάζομαι, άμα δεν θέλω να κάνω κάτι απλά δεν το κάνω δεν έχει αλλάξει κάτι με το αλκοόλ ούτε έπαιζε στη φοιτητική μου ζωή το νούμερο ένα ρόλο» Επίσης, αναφέρθηκε ότι: «Εγώ ας πούμε ως φοιτήτρια στο πρώτο έτος έπινα φυσιολογικά, οπότε δεν έπινα πολύ'. Δεν είχα συνδέσει ποτέ το αλκοόλ με την διασκέδαση, πάντα διασκεδάζα μόνη μου και πάντα μπορώ να διασκεδάσω χωρίς να έχω πιεί στάλα αλκοόλ, πάντα ήμουν έτσι...» (Βίβιαν, φοιτήτρια Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.2)

Η έμμεση πίεση που νιώθουν οι φοιτητές στο να καταναλώσουν μεγαλύτερες ποσότητες αλκοόλ οφείλεται στην αντίληψη ότι οι περισσότεροι φοιτητές καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες και σε μεγάλη συχνότητα αλκοόλ ενώ ταυτόχρονα είναι μια επιθυμητή συνήθεια για την κοινότητα των νέων. Σύμφωνα με τους Borsari και Carey (2001) όσο περισσότερο πιστεύουν οι φοιτητές ότι οι συμφοιτητές τους καταναλώνουν ποσότητες αλκοόλ και επικροτούν αυτή την πράξη, τόσο η κατανάλωση των ίδιων θα είναι υψηλή. Ακόμα, ανέδειξαν ότι οι φοιτητές τείνουν να υπερτιμούν την κατανάλωση αλκοόλ των συνομηλίκων τους ενώ ταυτόχρονα θεωρούν ότι εκείνοι πίνουν λιγότερο. Ενδεικτικό είναι το παρακάτω απόσπασμα:

«Η κατανάλωση αλκοόλ μπορεί να είναι και σε μια... κατά κάποιον τρόπο ανταγωνιστική ότι 'Εγώ μπορώ να πτώ περισσότερο άρα είμαι πιο κοινωνικά αποδεκτός'. Κάπως έτσι.» (Εμμανουέλα, φοιτήτρια Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.4).

«Εάν βλέπεις ότι και τα άλλα μέλη της παρέας πίνουνε πιο πολύ θα μπεις στον πειρασμό να πιείς πιο πολύ με την μουσική και όλο το περιβάλλον που δημιουργείται γύρω από αυτό. Είναι μια κουλτούρα που έχει συνδεθεί με την κοινωνικοποίηση και την νυχτερινή διασκέδαση...». Ακόμα, ειπώθηκε ότι «. Όταν η παρέα είναι πιο μαζεμένη θα είσαι και εσύ. Δηλαδή πιστεύω παίζει αυτό πολύ μεγάλο ρόλο...». (Άγγελος, φοιτητής Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.4).

Αρκετοί φοιτητές, ανέφεραν την σπουδαιότητα της παρέας και τη σημασία που έχει η ένταξη, η αποδοχή και η παραμονή του φοιτητή σε μια παρέα. Αυτό διακρίνεται και στο σχόλιο μιας φοιτήτριας:

«Εγώ θα έλεγα ότι είναι ανάλογα το άτομο. μερικές φορές ίσως άτομα τα οποία μπορεί να μην έπιναν, ή να έπιναν πολύ λιγότερο, να αρχίσουν να πίνουν περισσότερο λόγω της, του νόμου της αγέλης. Του τύπου «αχ όλοι πίνουν οπότε θα πτώ και εγώ για να γίνω αποδεκτός». Γιατί οι περισσότεροι φοιτητές τουλάχιστον από αυτό που είδα εγώ όταν ήμουν 1ο έτος έλεγαν «θα βγούμε και θα πιούμε» και όταν δεν πίνει ξέρω εγώ μπορεί να σε θεωρήσουν ξενέρωτο ή να μην σε κάνουν τόσο παρέα. Γενικά να σου βάλουν μια ταμπέλα» (Σταματίνα, φοιτήτρια Ιατρικής, ομάδα εστίασης Αρ.1).

Φαίνεται πως στον «νόμο της αγέλης» συμφώνησαν τα περισσότερα μέλη της έρευνας, και αυτό το διαπιστώθηκε σε ένα ακόμα σχολιασμό μιας φοιτήτριας που αναφέρει:

«Νομίζω ότι πολλές φορές έχει να κάνει και με το ότι αφού δεν ξέρεις και πολλά άτομα στο 1ο έτος και πολλές φορές οι φίλοι σου βγαίνουν μετά και πίνουν πολύ είναι πιο χαλαροί. Σαν να δεθούν με κάποιο τρόπο, οπότε άμα εσύ δεν το κάνεις αυτό είναι σαν να μένεις απ' έξω, χωρίς να είναι απαραίτητα κακό ή να σε κρίνουν αλλά πολλές φορές δεν θα είχες αυτές τις εμπειρίες μαζί τους οπότε είναι και αυτό» (Κυριακή, φοιτήτρια Βιολογίας, ομάδα εστίασης Αρ.4)

Επιπλέον, προσωπικά προβλήματα, όπως η έλλειψη κοινωνικοποίησης και επικοινωνίας, η αμηχανία και το άγχος μπορούν να αποτελέσουν κίνητρο για την υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ. Τέτοιες συμπεριφορές είναι φυσικό πως μπορούν να οδηγήσουν στην υπερκατανάλωση, σε ποσότητες και σε κοντινές χρονικές περιόδους ώστε, να μεθύσουν και να προβούν στις απαραίτητες ενέργειες κοινωνικοποίησης, αναπτύσσοντας φιλικούς δεσμούς (Νάνου κ.α. 2015). Βέβαια, η χαμηλή αυτοεκτίμηση και αυτοπεποίθηση σε συνδυασμό με τον "έκφοβισμό" συμβάλουν σημαντικά στην υπερκατανάλωση αλκοόλ. Όπως αναφέρει χαρακτηριστικά μια φοιτήτρια:

«Το ποτό χαλαρώνει, ρίχνει τις άμυνες, οι περισσότεροι δεν θα χόρευαν σε μουσική σε οτιδήποτε άμα δεν είχαν πει έστω και λίγο να χαλαρώσουν, το βλέπω δηλαδή και έτσι. Είτε σωματικά, είτε στο μυαλό, δηλαδή, να πεις εντάξει είναι μία ιδέα, ναι μπορεί, αλλά το πάρτι το κέφι θα αρχίσει μετά από ένα-δύο ποτά που θα έχουν χαλαρώσει όλοι. γενικά δεν σε νοιάζει πολύ να σκεφτείς πώς θα φερθείς, αυτό χαλαρώνει όταν είναι σε φυσιολογικές ποσότητες» (Στεφανία, φοιτήτρια Ιατρικής, ομάδα εστίασης Αρ.1)

Σχετικά με την αμηχανία μια κοπέλα αναφέρει:

«Είναι και λίγο ως δικαιολογία για να ξεπεράσουμε έτσι λίγο την αμηχανία» (Μαρία, φοιτήτρια Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.4).

Γίνεται λοιπόν αναφορά, σε όσους χρησιμοποιούν το αλκοόλ για τις παραπάνω αιτίες, δηλαδή επικοινωνία, δημιουργία κοινωνικού κύκλου, αποδοχή από την πλειοψηφία των μελών, με απώτερο στόχο να προσελκύσουν, να επικοινωνήσουν

ή να έρθουν πιο κοντά με άλλους ανθρώπους. (Ιωάννου, κ.α., 2011). Βέβαια, το να οδηγηθεί κάποιος στην υπερκατανάλωση αλκοόλ μπορεί και να μην αφορά τους παραπάνω λόγους που καταγράφηκαν. Δεν αποτελεί βασικό κανόνα πως το αλκοόλ δημιουργεί δεσμούς με άλλους ανθρώπους. Αυτό διακρίνεται στο παρακάτω σχόλιο μιας φοιτήτριας που τόνισε πως:

«Εγώ έχω χάσει φίλο, εννοώ σταματήσαμε να είμαστε φίλοι. Εε..ναι, όχι λόγω του ότι είχε μεθύσει και είχε φερθεί πάρα πολύ άσχημα. Και ότι παρόλο που ήταν διαφορετικό άτομο και πολύ ευγενικό και πολύ καλό, εε νηφάλιος, όταν έπινε παραπάνω, επειδή δεν μπορούσε να τα ελέγξει, εντάξει ήμασταν πιο μικροί, σχολείο, αλλά κατά τη γνώμη μου δεν είχε σημασία, γινότανε πολύ προκλητικός. Και από τότε που πήρε αυτή τη συμπεριφορά σταματήσαμε να κάνουμε και παρέα» (Σταματία, φοιτήτρια Ιατρικής, ομάδα εστίασης Αρ.1)

6.2 Αλκοόλ συνήθειες και φύλο

Η κατανάλωση αλκοόλ ανέκαθεν κοινωνικά έχει συνδεθεί με το ανδρικό φύλο και την αρρενωπότητα. Σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας στην Αμερική οι άντρες καταναλώνουν τρεις φορές περισσότερο αλκοόλ από τις γυναίκες, έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να οδηγήσουν κάτω από την επήρεια αλκοόλ, να νοσηλευτούν εξαιτίας του αλκοόλ και των ατυχημάτων που μπορεί να προκληθούν, είτε άμεσα είτε έμμεσα και ακόμα να πεθάνουν από αυτά (WHO 2022). Ωστόσο, έρευνες έχουν δείξει ότι τα τελευταία χρόνια οι γυναίκες καταναλώνουν μεγαλύτερες ποσότητες αλκοόλ από ότι στο παρελθόν και θεωρούν ότι μερικές φορές είναι αποδεκτό να μεθύσουν (Lyons and Willot 2008). Πολλές έρευνες έχουν γίνει πάνω στα επιδημιολογικά στοιχεία της κατανάλωσης αλκοόλ στους άντρες και στις γυναίκες και στις επιπτώσεις που έχει στην σωματική και την ψυχική υγεία, παρόλα αυτά, λίγες είναι οι έρευνες που μελετούν τα κοινωνικά πρότυπα και στερεότυπα που υπάρχουν γύρω από την κατανάλωση αλκοόλ καθώς και τα σεξιστικά στοιχεία που κρύβει μέσα του.

6.2.1 Κατανάλωση αλκοόλ στους άντρες

Σύμφωνα με έρευνα που έγινε στο Ηνωμένο Βασίλειο το 2007 άνδρες φοιτητές ανέφεραν πως η κατανάλωση αλκοόλ και ναρκωτικών ουσιών, η σεξουαλική επαφή και η βία είναι στοιχεία που χαρακτηρίζουν έναν άντρα (Visser, Smith 2007). Τονίζεται επίσης πως τα νεαρά αγόρια θεωρούν πως είναι περισσότερο αρρενωποί εκείνοι που καταναλώνουν μεγαλύτερες ποσότητες αλκοόλ από τους υπόλοιπους φοιτητές καθώς και εκείνοι που μπορούν να πιούν μεγάλες ποσότητες χωρίς να μεθύσουν (Visser, Smith,2007). Μέσα από έρευνα που είχε γίνει στο Ηνωμένο Βασίλειο από τους Harnett, Thom, Herring και Kelly φανέρωσε πως η κατανάλωση αλκοόλ στους νεαρούς άντρες είναι σημαντική για την κοινωνική τους ζωή καθώς και ένα μέτρο της αρρενωπότητάς τους (Visser,Smith,2007). Στην παρούσα έρευνα γίνεται φανερό πως το αλκοόλ έχει συνδεθεί με την αρρενωπότητα. Συγκεκριμένα έχει ειπωθεί πως:

«Μην ξεχνάμε και την θέση που είχε το αλκοόλ στο παρελθόν και το πως έχει ακολουθηθεί από τις επόμενες γενιές. Δηλαδή στο παρελθόν, αλκοόλ έπιναν οι πολύ δυνατοί, αυτοί που ήθελαν να δειχθούν ή θεωρούνταν ως μέσο αρρενωπότητας τότε”. Και συνεχίζει: “ Μην ξεχνάμε ότι παλαιότερα οι πατεράδες έδιναν στα ανήλικα αγόρια τους αλκοόλ θεωρώντας ότι θα τους κάνουν πιο πολύ άντρες (Μανώλης, φοιτητής Ιατρικής, ομάδα εστίασης Αρ.2)»

Εδώ ο Μανώλης περιγράφει πως το φαινόμενο της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ πηγάζει από τα παλαιά χρόνια όπου οι άνθρωποι ήθελαν να προωθήσουν με οποιοδήποτε μέσο την αρρενωπότητα τους φτάνοντας σε σημείο να προωθούν την κατανάλωση αλκοολούχων ποτών σε ανήλικα αγόρια. Επιπλέον, ο Δημοσθένης πρόσθεσε πως:

«Εγώ έχω ακούσει το άλλο ότι ειδικά στις πιο κλειστές κοινωνίες επικρατεί αυτό το ‘Αν δεν πιείς δεν είσαι άντρας’ άρα όσο περισσότερο πίνεις τόσο περισσότερο άντρας είσαι ενώ στην γυναίκα είναι ακριβώς το αντίθετο, δηλαδή μια γυναίκα που δεν πίνει θεωρείται πιο εκλεπτυσμένη, πιο κυριλέ, πιο καλή σε εισαγωγικά να το πω και έτσι, ενώ μια γυναίκα που πίνει πιο ρεμάλι, σκυλί έχω ακούσει να την ονομάζουνε. Άρα πρέπει στις κλειστές κοινωνίες ένας άντρας να πίνει και η γυναίκα δεν είναι επιθυμητό να πίνει, να είναι πιο συνεσταλμένη (Δημοσθένης, φοιτητής Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.3)»

Στο παραπάνω απόσπασμα ο Δημοσθένης επιβεβαιώνει πως στις κλειστές ελληνικές κοινωνίες η αυξημένη κατανάλωση αλκοόλ είναι επιθυμητή για έναν άντρα και επικροτείται για να προάγει τα ανδρικά χαρακτηριστικά του ενώ αντίθετα μια γυναίκα αποδοκιμάζεται και κατακρίνεται με λέξεις όπως ‘σκυλί’ και ‘ρεμάλι’ όταν καταναλώνει μεγάλες ποσότητες αλκοόλ.

Με βάση την Lyons και Willot ,κοινωνικά, η αρρενωπότητα και η θηλυκότητα είναι δύο έννοιες διχοτομημένες. Αναλυτικότερα, η κοινωνία αναγνωρίζει το φύλο με την λογική ‘αν ο άντρας είναι αυτό τότε η γυναίκα είναι το ακριβώς αντίθετο’. Παραδείγματος χάριν, ο άντρας θεωρείται ο σκληρός και η γυναίκα η μαλθακή, ο άντρας δυνατός και η γυναίκα ευαίσθητη, ο άντρας προστάτης και η γυναίκα φροντιστής (Lyons, Willot, 2008). Αυτή η θεωρία ερμηνεύει τον λόγο για τον οποίο μια γυναίκα χαρακτηρίζεται με αρνητικά σχόλια, όπως αυτά που περιέγραψε ο Δημοσθένης, όταν καταναλώνει την ίδια ποσότητα αλκοόλ με τους άνδρες συνομηλίκους της.

Επιπλέον, η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ σύμφωνα με τους Visser και McDonnell συνδέεται με “ανδρικά”, κατά τα κοινωνικά πρότυπα, στοιχεία όπως για παράδειγμα το να παίρνουν ρίσκα, η φυσική αντοχή και η επιθετικότητα. Επίσης, έχει παρατηρηθεί πως οι άντρες για να αναδείξουν την αρρενωπότητα τους καταφεύγουν στην σεξουαλική βία και σε άλλες παραβατικές πράξεις (Visser, Smith. 2007). Η παρούσα έρευνα ανέδειξε και το θέμα της βίας στους άντρες. Πιο συγκεκριμένα αναφέρθηκε πως:

«Και βέβαια. Τεράστια (διαφορά). Στους άντρες όταν πίνει κάποιος και μεθάει είναι κάτι φυσιολογικό, θα γίνει [...] αλλά για τον άντρα μπορεί να γίνει πιο κάφρος λαϊκιστή, μπορεί να πει καμία κουβέντα. Θα μου πεις μπορεί ο άντρας που δεν το σκέφτονται και πολύ να... πάνω στα νεύρα του και πάνω στο μεθύσι του να δείρει, να σπάσει στο ξύλο, δηλαδή μπορεί να κάνει και αυτά, να κάνει τέτοιου είδους, αλλά για τον άντρα είναι κάτι σχεδόν φυσιολογικό ότι μπορεί να γίνει αυτό». (Αναστασία, φοιτήτρια Μαθηματικού, ομάδα εστίασης Αρ.2)

«Γενικά θεωρώ τραγικό το ότι έχουμε συνδέσει και δικαιολογούμε την κακοποίηση σε έναν άντρα που έχει καταναλώσει αλκοόλ, δηλαδή λέμε ‘Α εντάξει είναι και λίγο αυτονόητο ε το ότι άμα πιεί κάποιος άντρας ας πούμε θα γίνει επιθετικός’. [...] Θεωρώ ότι είναι ξεκάθαρα κοινωνικό πρότυπο, δεν έχει να κάνει ούτε με τις ορμόνες, ούτε ότι έχει περισσότερη τεστοστερόνη και ξαφνικά θα αρχίσει να βράει και η γυναίκα αντίστοιχα μπορεί να το κάνει αυτό, αλλά ποτέ δεν έχει

μεγαλώσει έτσι και για αυτό κιόλας δεν θα νιώσει αυτήν την ελευθερία για να το κάνει.» (Ελένη, φοιτήτρια Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.2)

«... Έναν άντρα πιωμένο τον φοβάσαι...»(Μανώλης, φοιτητής Ιατρικής, ομάδα εστίασης Αρ.2)

Από τα αποσπάσματα επιβεβαιώνεται πως στους άντρες είναι συνηθισμένο το φαινόμενο της βίας ιδιαίτερα όταν καταναλώνει αλκοόλ. Η Αναστασία χαρακτήρισε πως θεωρείται “σχεδόν φυσιολογικό” για έναν άντρα να έχει ξεσπάσματα βίας. Συμπλήρωσε η Ελένη πως αυτές οι εξάρσεις είναι κοινωνικά πρότυπα, αφού και οι γυναίκες μπορούν να καταφύγουν στην βία αλλά δεν έχουν μάθει από την κοινωνία να αντιδρούν κατά αυτόν τον τρόπο. Τέλος, ο Μανώλης έκανε μια αξιοσημείωτη παρατήρηση ότι οι μεθυσμένοι άντρες είναι αντικείμενο φόβου. Επιπλέον η Βίβιαν ανέφερε πως:

«Ενώ ένας άντρας πιωμένος είναι ένα πάρα πολύ σύνηθες γεγονός [...] άρα όταν ένας άντρας πιεί δικαιολογείται εντός πολλών εισαγωγικών οποιαδήποτε βίαιη πράξη του ενώ αν μια γυναίκα πιεί έπρεπε να προσέχει και να μην είχε πιεί. (Βίβιαν, φοιτήτρια Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.2)»

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα η Βίβιαν ανέδειξε την αντίθεση που υπάρχει ανάμεσα στους άντρες και στις γυναίκες που καταναλώνουν αλκοόλ. Κατά την Βίβιαν στην περίπτωση του άντρα οποιαδήποτε πράξη και να διατέλεσε κατά την περίοδο που ήταν υπό την επήρεια αλκοόλ, ήταν δικαιολογημένη, ενώ μια γυναίκα “θα έπρεπε να προσέχει και να μην είχε πιεί”. Επιπλέον η Τατιάνα συμπληρώνει:

«Πολλές φορές μου έχει τύχει από αγόρια όταν μεθάνε να γίνονται πολύ χυδαίοι [...] εννώς και καμιά φορά μπορεί να γίνουν και επιθετικοί, ενώ από κοπέλες τουλάχιστον από προσωπική εμπειρία το περνάνε πιο χαλαρά, χαμογελάνε, θα κλαίνε κάποιες ανάλογα...»(Τατιάνα, φοιτήτρια Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.3)»

6.2.2 Κατανάλωση αλκοόλ στις γυναίκες

Παρότι η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ στους άντρες είναι κάτι το ανεκτό και σε πολλές περιπτώσεις το επιθυμητό, στις γυναίκες η αντίληψη είναι ακριβώς αντίθετη. Μια γυναίκα που πίνει αποδοκιμάζεται από την κοινωνία και αναφέρεται πως καταστέλλει τις σεξουαλικές αναστολές και καθίσταται ανίκανη να φροντίσει και

να αποτελέσει μια μητρική φιγούρα. Οι γυναίκες, στερεοτυπικά, επιβάλλονται να ελέγχουν την ποσότητα που θα καταναλώσουν οι άντρες τους, τόσο μέσα στο σπίτι τους όσο και δημόσια (Visser, McDonnell, 2011). Ακόμα, τα μέσα μαζικής ενημέρωσης προβάλλουν συνεχώς το στερεότυπο που θέλει την γυναίκα που καταναλώνει αλκοόλ να είναι λιγότερο θηλυκή προσδοκώντας ταυτόχρονα να μοιάσει περισσότερο στον άνδρα (Visser, McDonnell, 2011). Μέσα από την έρευνα αναδείχθηκαν πολλά παραδείγματα που επιβεβαιώνουν πως η κοινωνία, θεωρεί μια γυναίκα που καταναλώνει μεγάλες ποσότητες αλκοόλ, πως είναι «ελευθέρων ηθών». Συγκεκριμένα έχει ειπωθεί πως:

«Για την γυναίκα όταν θα γίνει επειδή το ποτό μας ρίχνει λίγο τις αναστολές σε όλους τους ανθρώπους, γι' αυτό είναι φτιαγμένο, εάν ρίξει λίγο την αναστολή σε μια γυναίκα κατευθείαν θα πούνε 'Αυτή ήρθε να πιεί και αυτό που την ενδιέφερε ήταν να [...] ρίξει την αναστολή της για να πάει με κανέναν άντρα'» (Αναστασία, φοιτήτρια Μαθηματικού, ομάδα εστίασης Αρ.2)

Έπειτα συμπληρώνει πως:

«Οπότε σκέφτονται αυτό, η μια θα χαρακτηριστεί ως εξώλης και προόλης γιατί ήπια και έγινε έτσι και το μόνο που θέλει είναι αυτό (να πάει με κανέναν άντρα). Και επιπλέον εάν ένας άντρας και μια γυναίκα είναι πιωμένη και οι δύο ο άντρας θα σκεφτεί αυτό ακριβώς για την γυναίκα ότι 'άρα τώρα είναι πιο εύκολη για να μου παραδοθεί' [...] Ενώ ότι πίνει ένας άντρας δεν σκέφτονται, θεωρώ οι γυναίκες 'είναι πιο εύκολος για να τον εκμεταλλευτώ' ας πούμε ή τουλάχιστον δεν συμβαίνει το ίδιο... με την ίδιο συχνότητα όπως θα συμβεί με έναν άντρα όταν μια γυναίκα νιώθει ότι είναι πιο ευάλωτη [...] Και το 'Έχω την ευκαιρία μου. Τώρα έχω την ευκαιρία μου για να την ρίξω'» (Αναστασία, φοιτήτρια Μαθηματικού, ομάδα εστίασης Αρ.2)

Η Αναστασία στα παραπάνω αποσπάσματα επιβεβαιώνει το στερεότυπο που υπάρχει και στην Ελληνική κοινωνία ότι μια γυναίκα που έχει καταναλώσει αλκοόλ έχει απώτερο σκοπό την σεξουαλική επαφή της με έναν άντρα. Ακόμα, η Αναστασία τονίζει πως ένας άντρας θα αισθανθεί μεγαλύτερη οικειότητα να προσελκύσει μια γυναίκα για να την "εκμεταλλευτεί", εννοώντας σεξουαλικά, ενώ για μην γυναίκα δεν ισχύει το ίδιο υπογραμμίζοντας ότι η γυναίκα που έχει καταναλώσει μεγάλες ποσότητες αλκοόλ νιώθει ευάλωτη σε αντίθεση με τον άντρα. Τέλος, παραθέτει την άποψη ότι οι άντρες θεωρούν πως έχουν μεγαλύτερες πιθανότητες να έρθουν σε σεξουαλική επαφή με μια γυναίκα που έχει καταναλώσει μεγάλες ποσότητες αλκοόλ με αποτέλεσμα να πιστεύουν πως οι μεθυσμένες γυναίκες είναι μια ευκαιρία για

σεξουαλική επαφή. Την παρατήρηση την Αναστασίας συμμερίζονται και άλλα μέλη της ομάδας συμπληρώνοντας:

«...Όταν αντικρίζουν μια γυναίκα η οποία έχει πει δεν είναι ωραίο θέαμα λένε για τους περισσότερους, ότι μπορεί να την χαρακτηρίσουν και ως ελευθέρων ηθών και ότι το κάνει για να τραβήξει την προσοχή...»(Βίβιαν, φοιτήτρια Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.2)

«...Μια γυναίκα πιωμένη θες να την εκμεταλλευτείς, δεν την φοβάσαι» (Μανώλης, φοιτητής Ιατρικής, ομάδα εστίασης Αρ.2)

«Εγώ πιστεύω ότι σίγουρα υπάρχει ας πούμε κάποια στερεότυπα ότι μια γυναίκα εάν πει είναι πολύ χειρότερο από το να πει ένας άντρας, δηλαδή πιστεύω κατακρίνεται ακόμα πιο πολύ αν και έχει να κάνει πιστεύω και με την περιοχή, με τη χώρα, με το μαγαζί και τα λοιπά αλλά σίγουρα υπάρχει ακόμα ένα σύννεφο να το πω έτσι στερεοτυπικό ότι η γυναίκα η οποία πίνει πιο πολύ μπορεί να είναι πιο ελαφρών ηθών, γενικά το κάνουν το θέμα ηθικό ενώ με τον άντρα δεν το κάνουν ηθικό. Ο άντρας μπορεί να βγει, μπορεί να κάνει υπερβολικά ας το πούμε βαθμό αλλά δεν το κάνουν ηθικό το θέμα, στην γυναίκα το κάνουν στην ηθική εκεί πιστεύω είναι η διαφορά.» (Άγγελος, φοιτητής Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.3)

Η Βίβιαν και ο Άγγελος επιβεβαιώνουν πως η κοινωνία πιστεύει ότι μια γυναίκα που έχει καταναλώσει αλκοόλ θεωρείται λιγότερο θηλυκή τονίζοντας ότι “δεν είναι ωραίο θέαμα” και ο λόγος που την ωθεί στην κατανάλωση του αλκοόλ είναι επειδή είναι ‘ελευθέρων ηθών’ και επειδή “θέλει να τραβήξει την προσοχή”. Η φράση αυτή συγκλίνει με τις απόψεις της Αναστασίας ότι μια γυναίκα μεθυσμένη θέλει να τραβήξει την προσοχή του άντρα σεξουαλικά ενώ παράλληλα ο Μανώλης υπογραμμίζει ότι μια γυναίκα υπό την επήρεια αλκοόλ είναι πιο εύκολο να την εκμεταλλευτούν παρά να την φοβηθούν σε αντίθεση με έναν άντρα.

Στον αντίποδα, μέσα από τις ομάδες εστίασης, αναφέρθηκε από φοιτητές πως θεωρούν ότι το φύλο δεν είναι παράγοντας στον τρόπο που συμπεριφέρεται ένα άτομο όταν έχει καταναλώσει μεγάλες ποσότητες αλκοόλ αλλά και ούτε στον τρόπο που του συμπεριφέρονται. Συγκεκριμένα αναφέρουν πως:

«Εγώ δεν πιστεύω ότι ισχύει κάτι τέτοιο, εγώ πιστεύω ότι είναι ανάλογα τον άνθρωπο, έχω δει αγόρια να μεθάνε και να το παίρνουν πάρα πολύ χαλαρά, να περνούν χρόνο με τον εαυτό τους, να είναι σε φάση ‘Τώρα ξέρω ότι δεν είμαι καλά, θέλω να κάνω εμετό, να ηρεμίσω, δεν μπορώ να πτώ άλλο θέλω να φύγω’, όπως έχω δει και κοπέλες να το κάνουν αυτό και έχω δει και τις ακριβώς αντίθετες σκηνές όπου

αγόρια να μην μπορούν να ελέγξουν τον εαυτό τους όπως και κορίτσια που δεν μπορούν να ελέγξουν τον εαυτό τους. Οπότε δεν πιστεύω ότι έχει να κάνει με το φύλο, πιστεύω ότι έχει να κάνει καθαρά με τον άνθρωπο και την συνείδηση και την ωριμότητα και όλα αυτά» (Εμμανουέλα, φοιτήτρια Κοινωνικής εργασίας, ομάδα εστίασης Αρ.3)

«...Δεν θεωρώ ότι απαραίτητα να ρίχνεται η διαφορά αυτή μεταξύ του φύλου, γιατί δεν θεωρώ κάτι τόσο τουλάχιστον στην εποχή μας σημαντικό ίσως (Στέφανος, φοιτητής Φυσικού, ομάδα εστίασης Αρ.3)

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα η Εμμανουέλα παραθέτει την άποψη ότι η προσωπικότητα του ανθρώπου και η ωριμότητα του είναι εκείνη που θα καθορίσει τον τρόπο με τον οποίο θα συμπεριφερθεί και όχι απαραίτητα το φύλο του.

6.2.3 Είδη αλκοόλ και φύλο

Σύμφωνα με τον Visser φαίνεται πως υπάρχει διάκριση στα αλκοολούχα ποτά ανάμεσα στα αντρικά και στα γυναικεία . Συγκεκριμένα, εντόπισε πως στο Ηνωμένο Βασίλειο η μπύρα έχει συνδεθεί με το αντρικό φύλο και το κρασί με το γυναικείο φύλο γεγονός που επηρεάζει τον τρόπο με τον οποίο καταναλώνουν αλκοόλ οι νέοι άνθρωποι (Visser,Mcdonnell, 2012). Επίσης, υπογραμμίζει ότι η μπύρα έχει συνδεθεί με το ποδόσφαιρο και την αρρενωπότητα ενώ τα κοκτέιλ με φανταχτερά χρώματα και με την θηλυκότητα (Visser, Mcdonnell, 2012). Τα ευρήματα αυτά ευθυγραμμίζονται με τις απόψεις που εξέφρασαν οι συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα. Το παρακάτω απόσπασμα είναι ενδεικτικό:

«Πιστεύω έτσι έχει περαστεί, ότι κάποια ποτά είναι λίγο πιο αντρικά, για παράδειγμα το ουίσκι είναι ένα ποτό που ακούς ότι το πίνουν πιο πολύ οι άντρες [...] Οι γυναίκες αντίστοιχα θα πιούν βότκα, η βότκα έχει συνδυαστεί με τις γυναίκες κυρίως και το ουίσκι με τους άντρες. Υπάρχουν και κοκτέιλ τα οποία έχουν βγει κυρίως για γυναίκες, για παράδειγμα μια γυναίκα θα πάρει ένα Cosmopolitan, ένας άντρας δεν θα πει τόσο εύκολα Cosmopolitan γιατί έχει συνδυαστεί ότι είναι λίγο περισσότερο γυναικείο κοκτεϊλ, οπότε σου λέει ο άλλος ‘Cosmopolitan θα πάρω; Εγώ ο άντρας; Πρέπει να πάρω κάτι πιο αντρικό’ [...] έτσι έχει περαστεί τέλος πάντων στην κοινωνία, δεν θεωρώ ότι κανένα ποτό είναι αντρικό ή γυναικείο» (Αναστασία, φοιτήτρια Μαθηματικού, Ομάδα εστίασης Αρ.2)

«...Ότι οι γυναίκες θα πάρουν αυτό (Cosmopolitan/Sex on the beach), οι άντρες θα πάρουν το ουίσκι, το ρούμι...»(Μαρία, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4)

«Γενικότερα σίγουρα υπάρχει ένας διαχωρισμός ας πούμε κάποια ποτά πιο βαριά σε εισαγωγικά σκέτα όπως ας πούμε το ουίσκι θεωρητικά είναι προς τους άντρες ενώ κάποια άλλα με χρώματα είναι... θεωρούνται πιο πολύ για τις γυναίκες.»(Άγγελος, φοιτητής Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.3)

Στο συγκεκριμένα απόσπασμα επιβεβαιώνεται πως υπάρχει διαχωρισμός μεταξύ των ποτών και μάλιστα ορισμένα ποτά όπως είναι η βότκα, που έχει χαρακτηριστεί από την Αναστασία ως γυναικείο, μπορεί να αποτρέψει τους άντρες από το να την καταναλώσουν μιας και θεωρούν ότι μειώνεται κατά αυτόν τον τρόπο ο «ανδρισμός» τους.

Ωστόσο, μέσα από τις ομάδες εστίασης γίνεται φανερό πως όχι μόνο υπάρχει διαχωρισμός ανάμεσα σε γυναικεία και αντρικά ποτά αλλά όταν επιπλέον, μια γυναίκα καταναλώνει στερεοτυπικά αντρικά ποτά, τότε κατακρίνεται. Πάνω στο θέμα ανέφερε ο Μανώλης πως:

«'...Η αν δεις ακόμα και το είδος του ποτού, αν δεις μια γυναίκα να πιεί [...] ένα ουίσκι θα πεις 'Μμμμ τι πίνει τώρα αυτή; Πίνει ουίσκι. Μάλλον είναι πότισσα', και το αντίστοιχο πότισσα γυναίκα που τους έχει πάλι περαστεί σαν ένα κακό στοιχείο μιας γυναίκας...»(Μανώλης, φοιτητής Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.2)

Ο Μανώλης στο παραπάνω απόσπασμα κάνει φανερό πως μια γυναίκα που καταναλώνει ουίσκι το οποίο στερεοτυπικά ανήκει στα ανδρικά ποτά, θεωρείται ότι είναι «πότισσα», δηλαδή καταναλώνει μεγαλύτερες ποσότητες αλκοόλ από όσο θα έπρεπε για την κοινωνία. Η λέξη «πότισσα» στο συγκεκριμένο απόσπασμα έχει φορτισμένη ηθικά σημασία και συνοδεύεται από αρνητικές σημασίες. Επίσης, ο Μανώλης πάνω στα γυναικεία ποτά ανέφερε:

«...Τα είδη των κοκτέιλ που επιλέγουν οι γυναίκες σε σχέση με τους άντρες [...] είναι πιο ελαφριά. [...]η γυναίκα έχει στο νου της 'Ξέρεις κάτι θέλω να πιω κάτι αλλά και να είναι λίγο ελαφρύ' πράγμα το οποίο ο άντρας μπορεί να μην το σκεφτεί και να πει 'Α εγώ θέλω αλκοόλ' ας πούμε 'Και ας είναι ό,τι να ναι' και σε συνδυασμό ότι οι γυναίκες κάποια στιγμή στην πλειονότητα τους επέλεξαν τα πιο ελαφριά να έχουν χαρακτηριστεί και τα πιο ελαφριά ως γυναικεία (Μανώλης, φοιτητής Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.2)

Και συμπληρώνει η Ελένη:

«Νομίζω παίζει ρόλο και ότι ένας άντρας δεν θα φοβηθεί τόσο εύκολα να μεθύσει [...] γιατί ουσιαστικά θα πει “Ό,τι και να πιάω έτσι και αλλιώς εγώ είμαι κύριος του εαυτού μου, μπορώ να κάνω ό,τι θέλω” ενώ μια γυναίκα είναι πολύ πιο επιφυλακτική. [...] Επομένως, νομίζω εκεί καταλήγεις ότι επιλέγουν σκόπιμα τα πιο ελαφριά ποτά...»(Ελένη, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.2)

Ο Μανώλης και η Ελένη υποστηρίζουν πως όντως οι γυναίκες καταναλώνουν περισσότερο κοκτέιλ και άλλα “ελαφριά” ποτά, δηλαδή ποτά με χαμηλή περιεκτικότητα αλκοόλ, και προσπαθούν να ερμηνεύσουν τον λόγο για τον οποίο οι γυναίκες επιλέγουν συγκεκριμένα αυτού του είδους τα ποτά. Η ερώτηση ‘γιατί οι γυναίκες τελικά καταναλώνουν περισσότερο κοκτέιλ παρά κάποιο άλλο ποτό όπως ούισκι ή ρούμι;’ προσπάθησε να απαντηθεί από πολλά μέλη των ομάδων εστίασης και δόθηκαν αξιοσημείωτες ερμηνείες για το ερώτημα. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Μανώλης και η Ελένη θεωρούν πως λόγω της ευαλωτότητας που αισθάνονται οι γυναίκες όταν βρίσκονται υπό την επήρεια μέθης καταλήγουν να καταναλώνουν ποτά με χαμηλή περιεκτικότητα αλκοόλ έτσι ώστε να έχουν μεγαλύτερο αυτοέλεγχο της συμπεριφοράς τους.

Μια διαφορετική ερμηνεία έδωσε ο Άγγελος:

«Γενικότερα σίγουρα υπάρχει ένας διαχωρισμός ας πούμε κάποια ποτά πιο βαριά σε εισαγωγικά σκέτα όπως ας πούμε το ούισκι θεωρητικά είναι προς τους άντρες ενώ κάποια άλλα με χρώματα είναι... θεωρούνται πιο πολύ για τις γυναίκες. Φυσικά δεν υπάρχει κάποιος λόγος για να υπάρχει αυτός ο διαχωρισμός. Έχει να κάνει κυρίως με μάρκετινγκ θεωρώ, με το πως πουλάς το προϊόν για να το αγοράσει ποιος ας πούμε, είναι θέμα μάρκετινγκ. Πιστεύω ότι έχει δημιουργήσει κάποια στερεότυπα.» (Άγγελος, φοιτητής Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.3)

Πάνω στο θέμα συμπληρώνει και η Εμμανουέλα με τον Στέφανο:

«Ακριβώς και ακόμα και στις συσκευασίες μπορείς να καταλάβεις, δηλαδή αν βάλεις μια συσκευασία κάποιου ούισκι και δίπλα κάποιου τζιν ας πούμε ή κάποιου πιο χαλαρού ρούμι (το) βλέπεις έντονα. Δηλαδή υπάρχουν συσκευασίες που είναι ροζ με φουσκάκια, με μπαλονάκια και βλέπεις δίπλα το ούισκι ένα καφέ με έναν... δηλαδή υπάρχει αυτός ο διαχωρισμός αλλά ανούσια» (Εμμανουέλα, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.3)

«Θα συμφωνήσω και ας πούμε θα ήθελα να προσθέσω ως παράδειγμα το Johnny Walker όπου στην συσκευασία βρίσκεται ένας άντρας και θυμάμαι είχε βρει πριν μερικά χρόνια ως... επειδή ήταν και η μέρα της γυναίκας [...] είχε

εκδώσει και μια συσκευασία που υπήρχε μια γυναίκα απέξω, όπου ξεκάθαρα είναι θέμα μάρκετινγκ.» (Στέφανος, φοιτητής Φυσικού, Ομάδα εστίασης Αρ.3)

Και συμπληρώνει λίγο αργότερα:

«Και θέλω ίσως να προσθέσω ότι τις ίδιες εταιρίες ας πούμε και τις διαφημιστικές καμπάνιες κάνει κάθε μια και γενικά στα ποτά υπάρχει θεωρώ ίσως μια προπαγάνδα διαχρονική σε ταινίες, στη μουσική ας πούμε, σε διάφορα video clip και γενικά σε περιοδικά ίσως όπου υπήρχανε διάφορα αντρικά ή γυναικεία... που προωθούσανε διαφορετικά ποτά το κάθε ένα και διαχρονικά ίσως αυτό σιγά σιγά παρέμεινε» (Στέφανος, φοιτητής Φυσικού, Ομάδα εστίασης Αρ.3)

Ο Άγγελος, η Εμμανουέλα και ο Στέφανος συμφωνούν πως ο λόγος που υπάρχουν τα γυναικεία και τα αντρικά ποτά σε μια κοινωνία είναι εξαιτίας των εταιριών των αλκοολούχων ποτών. Η Εμμανουέλα παρατηρεί πως τα ποτά που προωθούνται κυρίως στις γυναίκες είναι με έντονα και ζωντανά χρώματα ενώ αυτά που προωθούνται για τους άντρες έχουν σκούρα χρώματα που απεικονίζουν άντρες πάνω στην συσκευασία. Ακόμα, ο Στέφανος για να τονίσει πως οι εταιρίες ευθύνονται για το είδος των ποτών που καταναλώνουν τα φύλα ανέφερε πως μια διάσημη εταιρία ούισκι για την ημέρα της γυναίκας εξέδωσε μια ειδική έκδοση για να γιορτάσει την ημέρα με ροζ συσκευασία και με μια γυναίκα πάνω στο λογότυπο για να προσελκύσει και το γυναικείο φύλο. Τέλος, ο Στέφανος αναφέρει πως και στα μέσα μαζικής ενημέρωσης ανάλογα με το ποτό που θέλουν να προωθήσουν και σε ποιο αγοραστικό κοινό θέλουν να στοχεύσουν, εκδηλώνεται ο διαχωρισμός ανάμεσα στα γυναικεία και στα αντρικά ποτά. Εκτός όμως από τις συσκευασίες των ποτών η Εμμανουέλα και ο Δημοσθένης αναφέρουν ότι και ο τρόπος που παρουσιάζονται τα ποτά στα μαγαζιά νυχτερινής διασκέδασης παίζουν ρόλο στον διαχωρισμό των γυναικείων και των αντρικών ποτών. Συγκεκριμένα αναφέρουν:

«Εγώ θέλω να προσθέσω και κάτι άλλο που έχω παρατηρήσει, κυρίως έξω όταν πας σε κάποιο μαγαζί ότι στα πιο γλυκά ποτά ή στα πιο γλυκά κοκτέιλ φέρνουν πολύ διαφορετικά ποτήρια από αυτά που έχει για πιο ξινά ή στα πικρά ή στα πιο βαριά, δηλαδή θεωρούν δεδομένο ότι μια κοπέλα θα πάρει κάτι πιο γλυκό αυτή, οπότε βάζουν ένα πιο γουστόζικο, πιο χαριτωμένο να το πω ποτήρι, ενώ στα άλλα ποτά τα οποία είναι πιο βαριά, πιο ξινά, πιο... έχουνε εντελώς διαφορετικά πιο απλά, πιο σκέτα βαριά να το πω.»(Εμμανουέλα, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.3)

«Εγώ επειδή δουλεύω και σε μπαρ μπορώ να σας πω ότι κυρίως τα γυναικεία ποτά που λέτε, τα πιο γλυκά μπαίνουν όντως σε ποτήρια πιο λεπτά, σε μαρτίνι π.χ. σε πιο περίεργα σχήματα, πιο τσαχπίνικα αν θέλετε...»(Δημοσθένης, φοιτητής Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.3)

«Με φρουτάκια σε ποτά, στη σαγκριά (Ηλιάνα, φοιτήτρια, Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.3)»

«...Και τα φρουτάκια, μπράβο, μπράβο. Ενώ τα πιο αντρικά ποτά θα τα δείτε σε πιο αντρικό ποτήρι κοντό και χοντρό, ας το πούμε το ουίσκι [...] είναι σε πιο χαμηλωμένα και σε πιο απλά ποτήρια, τα αντρικά ποτά, είναι έτσι από την θεωρία, ναι» (Δημοσθένης, φοιτητής Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.3)

Οι συμμετέχοντες παρατήρησαν πως και τα ποτήρια στα οποία σερβίρονται τα ποτά παίζουν σημαντικό ρόλο στην προώθηση τους σε άντρες ή σε γυναίκες. Όπως ανέφεραν, τα γυναικεία ποτά σερβίρονται σε λεπτεπίλεπτα, “χαριτωμένα” ποτήρια με περίεργα σχήματα και πολλές φορές συνοδευόμενα από φρούτα, ενώ τα αντρικά ποτά σερβίρονται πάντα σε κοντά και χοντρά ποτήρια χωρίς λεπτομέρειες, όπως λέει και η θεωρία σύμφωνα με τον Δημοσθένη.

6.3 Μέτρα πρόληψης κατά την νυχτερινή διασκέδαση

Πέρα από τους διάφορους άξονες που αναλύθηκαν, αξιοσημείωτη ήταν και η συζήτηση σχετικά με τα μέτρα πρόληψης που λαμβάνουν τα μέλη της ομάδας κατά την νυχτερινή τους διασκέδαση, που θα συμπεριλαμβάνει και την κατανάλωση αλκοόλ. Ερωτώμενοι για το αν παίρνουν κάποια μέτρα προστασίας ή αν ακολουθούν κάποια μέθοδο που να είναι ασφαλής σχετικά με την διασκέδαση, ειπωθήκαν διάφορων ειδών απόψεις. Βέβαια, η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ μπορεί να επιφέρει αρνητικές συνέπειες στην ζωή και στην υγεία των νέων και γι’ αυτό τον λόγο οι φοιτητές φαίνεται πως αναπτύσσουν κάποιες τακτικές οι οποίες θα τους προστατέψουν από τις επιπτώσεις της υπερβολικής κατανάλωσης. Τόσο μέσα από έρευνες που έχουν πραγματοποιηθεί στο εξωτερικό όσο και μέσα από την παρούσα έρευνα, γίνεται φανερό πως οι φοιτητές προσπαθούν να υιοθετήσουν ορισμένες συμπεριφορές ώστε να παραμείνουν ασφαλείς κατά τη διάρκεια της διασκέδασής τους αλλά όχι για να αποφύγουν εξολοκλήρου την κατανάλωση αλκοόλ (Martens et al, 2004).

Οι συμπεριφορές που χρησιμοποιούν οι φοιτητές ώστε να αποφύγουν τις αρνητικές συνέπειες του αλκοόλ, ποικίλουν. Ωστόσο, στην έρευνα του Martel et al φανερόνεται πως υπάρχουν οκτώ τακτικές που επαναλαμβάνονται σε μεγάλο αριθμό από τους φοιτητές. Συγκεκριμένα αυτές οι τακτικές είναι η αποφυγή κατανάλωσης αλκοολούχων ποτών και η αντικατάσταση τους από μη αλκοολούχα, ο έλεγχος της ποσότητας των αλκοολούχων ποτών που θα καταναλώσουν. Σύμφωνα πάντα με την ίδια έρευνα, οι φοιτητές ορίζουν κάποιο άτομο από την παρέα τους, το οποίο αναλαμβάνει να τους υπενθυμίζει τότε έχουν καταναλώσει υπερβολικό αριθμό αλκοολούχων ποτών. Επίσης μετρούσαν τον αριθμό των ποτών που καταναλώναν τα μέλη της παρέας καταναλώναν ένα ποτό ή λιγότερο την ώρα και τέλος απέφευγαν παιχνίδια που περιλαμβάνουν κατανάλωση αλκοόλ (Martens et al, 2004). Στην παρούσα έρευνα φαίνεται πως και οι φοιτητές στην Ελλάδα χρησιμοποιούν παρόμοιους τρόπους για να προστατευτούν από τις συνέπειες του αλκοόλ. Αναλυτικότερα, αρκετοί συμμετέχοντες στην παρούσα έρευνα ανέφεραν πως ορίζουν εξ αρχής κάποιον που δεν θα καταναλώσει υπερβολική ποσότητα αλκοόλ ή και καθόλου για να μπορέσει να βοηθήσει την υπόλοιπη παρέα. Όπως τονίζει ένας φοιτητής:

«Ναι εννοείται! Εγώ αποφεύγω να μεθάω πάρα πολύ όταν βρίσκομαι έξω. Δηλαδή προτιμάω να βρίσκομαι σε κάποιο σπίτι, σε ασφαλές περιβάλλον όπου δεν θα χρειάζεται να επιστρέψω κάπως στο σπίτι, θα μπορώ να βρίσκομαι εκεί. Ή όταν βρίσκομαι έξω σίγουρα να υπάρχει κάποιο μέσον ή κάποιο έμπιστο άτομο που θα με οδηγήσει να πάρω ένα ταξί πχ. Αλλά γενικά αποφεύγω να πίνω πάρα πολύ όταν είμαι εκτός σπιτιού. Είτε δικού μου είτε κάποιου άλλου» (Κωνσταντίνος, φοιτητής Γεωπονίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4)

Στο παραπάνω σχόλιο του φοιτητή, επισημαίνονται τα μέτρα διασφάλισης που λαμβάνονται σε μια τυπική νυχτερινή έξοδο για κατανάλωση αλκοόλ. Εκδηλώνει το ενδιαφέρον του, περισσότερο για κάποιο ασφαλές χώρο για να καταναλώσει αλκοόλ, όπως είναι το σπίτι, ενώ σε κάποια πιθανή έξοδο φροντίζει να πιεί, τόσο-όσο ή να υπάρχει κάποιο πρόσωπο εμπιστοσύνης που θα τον βοηθήσει να καλέσει κάποιο ταξί ή να τον οδηγήσει σε εκείνο το σημείο. Σε συνέχεια, αναφορικά με τα πρόσωπα εμπιστοσύνης, καταγράφηκαν τα εξής σχόλια από κάποια μέλη της ομάδας:

«Πάλι από παρατηρήσεις, δηλαδή και από τη δική μου ζωή και από παρατηρήσεις συχνά βλέπω ότι σε μια παρέα προαποφασίζεται, ειδικά όταν υπάρχει

μέσον, αποφασίζεται για το ποιος θα πει και ποιος όχι και επειδή ακριβώς έχει προαποφασιστεί πάλι παρατηρώ ότι οι υπόλοιποι προσπαθούν να το τηρήσουν δηλαδή αν τον δουν να πει θα του πουν ‘Κόψε’ ή και ο ίδιος έχω δει ανθρώπους που όντως το τηρούνε όταν πουν ‘Θα βγω έξω να πιούμε και θα αποφασίσουμε πριν ότι αυτός δεν θα πει ή αυτός θα πει ένα, θα τον σταματήσουμε στο ένα.» (Μανόλης, φοιτητής Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.2)

«Εγώ για να βγω ήθελα να ξέρω για να πιάω ότι έχω δίπλα μου ένα άτομο δικό μου που μπορεί να με μαζέψει σε περίπτωση που γίνει κάτι. Δηλαδή δεν παίζει σημασία μόνο το αν έχεις αμάξι, πως θα γυρίσεις, ποιος θα σε γυρίσει, να ξέρεις ότι μπορείς να γυρίσεις σώος στο σπίτι, να ξέρεις ότι μπορείς να γυρίσεις στο σπίτι σώος γιατί θα είναι κάποιος εκεί ο οποίος θα νοιαστεί για εσένα και δεν θα λιποθυμήσεις στην μέση του δρόμου. Ειδάλλως δεν έπινα ποτέ. Όταν ήξερα ότι είμαι με άτομα τα οποία ξέρω ότι αν εγώ πιάω παραπάνω τότε αυτός εκεί μπορεί να με προστατεύσει, δηλαδή δεν είμαι καλά θα με πάει στο νοσοκομείο, που δεν έχουν συμβεί όλα αυτά αλλά λέω το σκεπτικό μέσα από όλο αυτό, έπρεπε να ξέρεις... πρέπει να ξέρεις μάλλον ότι είσαι με κάποιον που μπορεί να σε προστατεύσει, να είναι εκεί για εσένα, όπως εγώ ήμουν πάρα πολλές φορές για όλες τις φίλες μου [...]»(Αναστασία, φοιτήτρια Μαθηματικού, Ομάδα εστίασης Αρ.2)

«Οπότε νομίζω είναι σημαντικό να χτίζεις ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης που να μην χρειάζεται να πεις κάτι, δηλαδή π.χ. εμείς στον μικρό μας κύκλο που είμαστε τέσσερα άτομα είναι αυτονόητο ότι θα τον πάμε τον άλλον στο σπίτι του ακόμα και αν δεν το έχει ζητήσει, ακόμα και να έχει κάνει λίγο κεφάλι, γιατί πραγματικά μπορεί να ζαλιστείς, μπορεί να γίνει το οτιδήποτε. Οπότε είναι θετικό να υπάρχει ένα ασφαλές πλαίσιο» (Ελένη, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.2)

«Δεν έχει τύχει να πούμε ποτέ ‘Ξέρεις ένας από εμάς δεν θα πει’ γιατί είναι ότι ο καθένας έχει τα δικά του όρια στο ποτό. Οπότε πάντα θα είναι κάποιος που δεν θα έχει όρεξη να πει τόσο πολύ, οπότε ουσιαστικά βγαίνει ας πούμε άκρη. Μας κουβαλάει ας το πούμε»(Μαρία, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4).

«Εμείς ας πούμε στη δική μας παρέα όπου είμαστε μόνο κορίτσια άμα δω ότι κάποια, ειδικά κάποια από εμάς ότι κάποια αρχίζει να πίνει περισσότερο ή να την επηρεάζει περισσότερο θα το μειώσουμε εμείς ώστε να μπορέσουμε να είμαστε

ασφαλείς ας πούμε» (Τατιάνα, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4).

«Και έχουμε και αυτό άμα... ο ένας προσέχει τον άλλον, άμα κάποιος πει εννοείται θα τον αποτρέψουμε αν θελήσει να πάρει το αυτοκίνητο.»(Δημοσθένης, φοιτητής Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.3).

Στα αποσπάσματα οι συμμετέχοντες στην έρευνα τονίζουν πως θεωρούν πολύ σημαντικό το να υπάρχει κάποιο άτομο εμπιστοσύνης μέσα στην παρέα σε τέτοιο βαθμό μάλιστα που η Αναστασία αποφεύγει εξ ολοκλήρου την κατανάλωση αλκοόλ όταν δεν αισθάνεται άνετα μέσα στην παρέα. Μέσα από τις αναφορές που έγιναν στις ομάδες εστίασης φανερώνεται ότι πολλές φορές το άτομο που δεν θα καταναλώσει αλκοόλ για να μπορέσει να προστατέψει την παρέα δεν αποφασίζεται λεκτικά από πριν αλλά εκείνος ή εκείνοι που καταναλώνουν λιγότερο αλκοόλ εκείνη την νύχτα είναι υπεύθυνοι για τους υπόλοιπους. Ακόμα, μια φοιτήτρια συμπλήρωσε πως:

«Προσωπικά δεν έχω πιεί ποτέ τόσο ώστε να είμαι σε χάλια κατάσταση. Πάντα προσέχω να κάνω ένα βαρύ κεφάλι για να είμαι χαλαρή, μέχρι εκεί. Αλλά πάντα θα έχω τον νου μου να είμαι με άτομα τα οποία εμπιστεύομαι, που μπορούν να με γυρίσουν σπίτι. Καλά σπάνια θα μπω και σε αυτοκίνητο. Το αυτοκίνητο δεν το θεωρώ τόσο ως το ότι «α θα με γυρίσουν». Προσπαθώ πάντα να πιώ παραπάνω να είμαι σε ακτίνα κοντά στο σπίτι μου, να μπορώ να γυρίσω με τα πόδια ή να με γυρίσουν με τα πόδια.» (Κυριακή, φοιτήτρια Βιολογίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4).

Η συγκεκριμένη φοιτήτρια, παρά το γεγονός ότι θα καταναλώσει αλκοόλ σε σημείο που να νιώθει χαλαρή, δεν θα πιεί υπερβολικά ώστε να βρίσκεται σε δυσμενή θέση. Παρατηρούνται ομοιότητες στις απόψεις των φοιτητών σχετικά με το πως φροντίζουν σε κάθε έξοδο να έχουν στο πλάι τους κάποιο άτομο εμπιστοσύνης και που θα μπορέσει να τους εξυπηρετήσει σε περίπτωση που έχουν καταναλώσει υπερβολική ποσότητα. Βέβαια, ένα μέτρο ασφαλείας που παρατηρήθηκε στο παραπάνω απόσπασμα ήταν πως δεν θα μπει σε αυτοκίνητο. Φροντίζει να βρίσκεται σε κοντινή ακτίνα, όπως τονίζει και η ίδια, από το σπίτι της, ώστε να μην χρησιμοποιήσει κάποιο μέσο που δεν εμπιστεύεται. Βέβαια, φάνηκε να συμφωνεί με την Κυριακή ακόμα μια φοιτήτρια, σε σχέση με την χρήση του αυτοκινήτου παρακάτω:

«Ναι γενικά και με το κομμάτι της οδήγησης το προσέχω πάρα πολύ. Δηλαδή, άμα κάποιο άτομο από την παρέα μας οδηγάει και τυχόν πει και το αντιληφθούμε αυτό, προφανώς δεν θα επιδιώξουμε να οδηγήσει εκείνο το άτομο ή θα ψάξουμε κάποιο ταξί για να γυρίσουμε σπίτι. Σαν παρέα, είναι ότι συνδυάζουμε το αλκοόλ με το νερό, οπότε μειώνεται και η δράση του και δεν μας χτυπάει τόσο ώστε να μην μπορούμε να αντιληφθούμε την συμβαίνει. Οπότε το μετριάζουμε με αυτόν τον τρόπο» (Μαρία, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4).

Η φοιτήτρια τονίζει ότι ακόμη και αν το άτομο που είχε αρχικά αναλάβει την ευθύνη να οδηγήσει κατά την επιστροφή από το μέρος διασκέδασης, ξεφύγει και καταναλώσει υπερβολική ποσότητα αλκοόλ, όλοι μαζί θα κατέληγαν να έπαιρναν ταξί αντί να το διακινδυνεύσουν. Σε αντίθεση με τα άλλα ευρήματα του δείγματος, εδώ γίνεται λόγος επιπλέον για τον συνδυασμό του αλκοόλ με αρκετό νερό ώστε να μειωθεί η δράση του και να μην τους επηρεάσει. Όπως παρατηρείται υπάρχει συμφωνία μεταξύ των μελών σχετικά με την χρήση νερού:

«Αυτό που είπε η Μαρία, εγώ πάντα όταν καταλαβαίνω ότι πάει να με πιάσει το αλκοόλ, πλακώνομαι στο νερό για να συνέλθω. Την τελευταία φορά, που παραλίγο να με πιάσει, αυτό έκανα και κάπως συνήλθα. Τώρα όσον αφορά το αυτοκίνητο, εγώ δεν οδηγάω, αλλά αν ξέρω ότι υπάρχει άτομο στην παρέα το οποίο οδηγάει και έχει πει πάρα πολύ, προφανώς και δεν θα ανέβω στο αυτοκίνητο του. ούτε θα δεχτώ να με πιάει εκείνος σπίτι. Απλά θα προσπαθήσω να είμαι όσο πιο νηφάλια γίνεται, για να μπορέσω να πάρω είτε ένα ταξί είτε να φύγω με κάποιον τρόπο και να μην πάθω κακό. Αλλά νομίζω ότι το μέσο ασφαλείας που χρησιμοποιώ πάντα είναι το νερό, γιατί αυτό έχω δει ότι με βοηθάει, δηλαδή συνέρχομαι σχεδόν αμέσως» (Κατερίνα, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4).

Αναφορικά με το νερό γίνεται φανερό πως αρκετοί φοιτητές το χρησιμοποιούν σαν μέθοδο μείωσης της επίδρασης αλκοόλ. Πιο συγκεκριμένα:

«Νερό! Αν βλέπαμε κάποιον ότι δεν είναι πολύ καλά, του βρίσκουμε, όπου και αν είμαστε, ότι και αν κάνουμε, κατευθείαν ένα μπουκάλι νερό όλο δικό του» (Σταματία, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1)

«Και σίγουρα προσέχουμε κάθε φορά να υπάρχει ένας, ο οποίος θα είναι νηφάλιος, κυρίως για να γυρίσει τους υπόλοιπους σπίτι ή έστω να έχει αυτό το ότι όταν κάποιος

ξεφεύγει να καλμάρει λίγο την κατάσταση με το να του πάρει το ποτό. Πάντα θα είχαμε έναν που θα το κάνει αυτό» (Ιωάννα, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1).

Σημαντικό αποτελεί και το ποσοστό του δείγματος που αναφέρεται για μια ακόμη φορά στην συνεννόηση σχετικά με το να υπάρχει ένα άτομο νηφάλιο που θα μπορεί να επιστρέψει τα υπόλοιπα μέλη με ασφάλεια στο σπίτι τους. Περνώντας σε επίπεδο συνειδησιακό, μια φοιτήτρια σχολιάζει:

«Όταν βλέπεις τον άλλον δίπλα σου να μην είναι καλά κάπως σαν να σε ωθεί στο να μην πιείς παραπάνω, προσωπικά. Υπάρχουν κάποια άτομα τα οποία πίνουν λιγότερο. Αλλά εναλλάσσονται πολύ τα άτομα που θα μεθύσουν με τα άτομα που θα είναι νηφάλια. Δεν είναι πάντα το ίδιο άτομο το οποίο θα πει πολύ. Και αν δω εγώ τον δίπλα μου να είναι χάλια, δεν ξέρω.. δεν μου πάει η καρδιά να πιάσω το ποτήρι, μου βγαίνει ίσως.. σαν της ομάδας να τον προστατέψω; Να τον βοηθήσω; αλλά, συνήθως, πάντα μένουνε κάποια άτομα τα οποία είναι πολύ καλύτερα όσον αφορά την αντίληψη και το πόσο καλά το κάνουν σε όλους» (Στεφανία, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1).

Το στοιχείο της ανάληψης ευθύνης σχετικά με το άτομο που οδηγεί και δεν θα πιεί καθόλου, όπως αναγράφεται και παραπάνω, ή θα πιεί λίγο για να γυρίσει την παρέα σπίτι, είναι ένα από τα κυριότερα μέτρα πρόληψης που υιοθετούνται σε μια παρέα. Επιπλέον, το να μην πίνουν τα άτομα πολύ από κοινού ή το να υπάρχουν άτομα που θα προσέχουν πόσο πίνει ένα φίλος και μία φίλη τους για να είναι δίπλα τους και να τους φροντίσουν στη συνέχεια, αποτελούν προληπτικές παρεμβάσεις που συνηθίζουν να πράττουν οι φοιτητές κατά τις νυχτερινές εξόδους τους, σύμφωνα και με το Θεωρητικό μέρος. Το αίσθημα προστασίας και βοήθειας διατηρεί την πρώτη θέση στην συνείδηση των μελών όπως φαίνεται και παρακάτω:

«Θεωρώ ότι υπάρχει ένα αίσθημα ευθύνης. Για να είναι καλά και να γυρίσει σπίτι του, να μην χτυπήσει ή να μην πάθει κάτι σοβαρό. Και σου βγαίνει αυτό το ένστικτό της προστασίας, φεύγει η προσοχή σου από το να πιείς και να γίνει εσύ χάλια, και πάει η προσοχή σου, στο να προστατέψεις τον διπλανό σου. Και επίσης, για εμάς είναι άγραφος κανόνας. Δεν το έχουμε συζητήσει ποτέ. Αλλά είναι άγραφος κανόνας» (Ιωάννα, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1)

Μία φοιτήτρια αναφέρει χαρακτηριστικά και την ύπαρξη του ενστίκτου προστασίας και προσοχής. Μάλιστα γίνεται λόγος για τον άγραφο κανόνα που υπάρχει μεταξύ της παρέας:

«Είναι αυτόματο, δεν είναι ότι το έχουμε συνεννοηθεί από πριν, ποιος θα μείνει νηφάλιος. Το παίρνει αυτόματα ο άλλος, πάνω του. οι μόνες φορές που θα συνεννοηθούμε είναι όταν κάποιος έχει αμάξι. Αν ήταν να πάμε κάπου με αμάξι ξέραμε , ότι, θα μείνεις εσύ και εσύ νηφάλιος. Ή θα πούμε αν πιούμε όλοι «έχει ταξί να γυρίσουμε;» «θα μπορέσουμε να καλέσουμε πάμε;» μόνο τότε έπαιξε συνεννόηση. Αλλιώς, πάει αυτόματα. Δεν το έχουμε συνεννοηθεί ποτέ ότι θα μείνω εγώ νηφάλιος γιατί εσείς θα γίνετε χάλια, το βλέπεις πως πάει και το κάνεις αυτόματα από μόνος σου. Σίγουρα παίζει κάποιο ρόλο το να έχουμε εμπιστοσύνη ο ένας στον άλλον» (Σταματίνα, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1).

Είναι σημαντικό το γεγονός, πως υπάρχει κάποιο μέσο μεταφοράς μέσω του οποίου επρόκειτο να επιστρέψουν ασφαλείς όλοι στο σπίτι τους. Ακόμα και αν δεν υπάρχει, σκέφτονται εναλλακτικές λύσεις που να εξυπηρετούν όλη την παρέα.

«πάντα συνέβαινε αυτό στην παρέα μου, υπήρχε πάντα ο άγραφος κανόνας ότι «καμιά δεν μένει μόνη», αλλά αν κάποια είναι χάλια, οι υπόλοιπες την φροντίζουν. Έχει τύχει να είναι παραπάνω από μια κοπέλα χάλια. Πάντα υπάρχει κάποιος που λαμβάνει τον ρόλο του “προστάτη”» (Φρόσω, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1).

Το να μην επιστρέφει κανείς μόνος του έπειτα από υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ ανήκει στους τρόπους προστασίας των ατόμων κατά τις νυχτερινές εξόδους. Γενικά, ως προς την ασφάλεια, διαπιστώθηκε, πως οι φοιτητές και οι φοιτήτριες λαμβάνουν τα μέτρα τους, καθώς γνωρίζουν τα όριά τους. Αν κάποιος είναι εκτός ελέγχου δεν τον αφήνουν να πιεί παραπάνω. Όταν βγουν, παίρνουν αυτοκίνητο αλλά προκύπτει κάποια συνεννόηση, και όταν η κατάσταση είναι διαφορεική από αυτή που υπολόγισαν, γυρίζουν με ταξί στα σπίτια τους. Από τα παραπάνω, προκύπτουν πως τα μέλη του δείγματος φροντίζουν με κάποιον τρόπο να λαμβάνουν μέτρα προστασίας κατά την νυχτερινή διασκέδαση, είτε αυτό αφορά την εμπιστοσύνη σε κάποια πρόσωπα φιλικά, είτε αυτό συμπεριλαμβάνει την χρήση κάποιου μέσου όπως το ταξί ή την κατανάλωση νερού για την ελαχιστοποίηση πρόκλησης μέθης, καθώς και το αίσθημα ευθύνης που αναπτύσσεται μεταξύ των μελών.

6.4 Πανδημία/Covid-19 και κατανάλωση αλκοόλ

Παρακάτω αναφέρονται μερικά παραδείγματα από τους φοιτητές που συμμετείχαν στην διεξαγωγή της έρευνας, ερωτώμενοι σχετικά με το αν η πανδημία επηρέασε την χρήση αλκοόλ ή όχι. Χαρακτηριστικά παρατίθενται οι απόψεις ορισμένων ατόμων της έρευνας:

«Εμένα ναι! Γιατί στην καραντίνα, ήμουν μόνη μου τα βράδια και δεν είχα τι να κάνω, και αυτό με έριχνε πάρα πολύ, έχει τύχει μέσα στην εβδομάδα να είμαι μόνη μου τα βράδια πάρα πολλές φορές και να μην κάνω τίποτα. Εκεί με ενοχλούσε περισσότερο. Γιατί ήξερα ότι απαγορεύεται. Ότι έχω δίπλα μου τις φίλες μου και δεν μπορώ να πάω να τις δω, ή δεν μπορώ να κάνω κάτι μαζί τους ή ότι δεν μπορώ να βγω έξω και μου την βάραγε περισσότερο. Οπότε τα βράδια μου ήταν χειρότερα, δηλαδή ένιωθα μόνη, συνήθως. Και προσπαθώντας να αλλάξω λίγο την ρουτίνα του «πάλι θα κάτσω τηλεόραση; Πάλι θα κάτσω να ακούσω μουσική; Πάλι..» εκεί μπορεί να έπινα περισσότερο. Δηλαδή είχε τύχει να πιώ μέσα στην καραντίνα αρκετά. Ή ας πούμε όταν δεν υπήρχε απαγόρευση κυκλοφορίας το βράδυ στην καραντίνα, πήγαινα πάντα επίσκεψη στο σπίτι κάποιας φίλης ή ερχόντουσαν σε εμένα πάντα κάτι θα πίναμε. Δηλαδή κρασί συνήθως, ένα βράδυ μάλιστα είχαμε κοιμηθεί όλες μαζί στο ίδιο σπίτι, είχαμε πει αρκετό κρασί ήμασταν 3 κοπέλες είχαμε βάλει μουσική και είχαμε, καλά γελάσαμε πάρα πολύ. Γενικά, υπήρχε πάρα πολύ. Όποτε ήταν βράδυ και βρισκόμασταν όποτε μπορούσαμε πίναμε τα κρασάκια μας.» (Φρόσω, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1).

Σε αυτό το σημείο, γίνεται εμφανές, πως για την συγκεκριμένη φοιτήτρια, η κατανάλωση αλκοόλ αυξήθηκε περισσότερο. Ο λόγος που αναφέρει είναι πως η καραντίνα, η ρουτίνα, η απομάκρυνση από τις κοινωνικές επαφές και τα αίσθημα της μοναξιάς την οδηγούσαν στο να καταναλώσει μεγαλύτερη ποσότητα αλκοόλ. Συμφωνία υπήρξε και με μια άλλη κοπέλα καθώς τονίζει:

«Αυτό που είπε η Φρόσω, για να σπάσει η ρουτίνα. Εγώ ήμουν με τους γονείς μου. Στην πρώτη καραντίνα, χάλια, η χειρότερη εμπειρία της ζωής μου τέσσερις μήνες στο σπίτι, με τους γονείς μετά από τέσσερα χρόνια που ήμουν μόνη μου εδώ

και ήταν όλα μια τεράστια κατάθλιψη ήταν χάλια. Απίστευτη μοναξιά. Αυτό με την ρουτίνα είναι ότι εγώ ήμουν με τους γονείς μου. Κάποια βράδια μπορεί να λέγανε άμα ήταν πολύ βαρετά τα πράγματα να ανοίξουμε ένα κρασάκι να πιούμε ή το βράδυ ας πούμε, καμιά ταινία. Η μάνα μου έλεγε «έλα να πιούμε ένα ποτηράκι ουίσκι» κάπως έτσι, τότε για εμένα το ποτό, επειδή ήμουν με τους γονείς μου, όχι ότι θα άλλαξε πολλά πράγματα αν ήμουν μόνη μου, όπως είπαμε πριν έχει συνδυαστεί το ποτό πολύ με την παρέα, δεν μου είναι το ίδιο να πιά μόνη μου στο σπίτι. Ήταν μόνο για να σπάσει απλά η ρουτίνα. Να το συνδυάσουμε με κάτι. [...] Τώρα, στο πρώτο κομμάτι, που ήταν χάλια όλη αυτή η περίοδος μοναξιά κτλ στέρηση ελευθερίας, στέρηση εξόδου, φίλων, ε μετά που γυρίσαμε έγινε.. ήταν και καλοκαίρι οπότε πίναμε, βγαίναμε χάλια χαχα! [...] Μετά όταν βρεθήκαμε και ήμασταν όλοι μαζί, δεν υπήρχε περίπτωση να βρεθούμε και να μην πιούμε έστω ένα ποτήρι άντε δύο, μια μπύρα, δεν υπήρχε περίπτωση, ότι και αν κάναμε εκτός αν ήταν πρωί, μεσημέρι βράδυ απόγευμα μια μπύρα ένα ποτήρι κρασί θα το πίναμε.» (Σταματίνα, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1).

Στο παραπάνω σημείο, όπως αναφέρει η φοιτήτρια σχετικά με την πανδημία και το κατά πόσο έχει επηρεάσει την κατανάλωση του αλκοόλ, παρατηρείται πως υπήρχε όντως χρήση του, αλλά και σε επίπεδο οικογενειακό, κυρίως για να σπάσει η ρουτίνα του εγκλεισμού, καθώς υπήρχε καθολική απαγόρευση. Όχι ότι επηρέασε σημαντικά την κατανάλωση της, τονίζοντας πως για την εν λόγω φοιτήτρια, η κατανάλωση αφορούσε τις κοινωνικές συναναστροφές της. Βέβαια, στα πλαίσια της παρέας, όταν έγινε η επιστροφή στην πόλη φοίτησης της και διασυνδέθηκε με τους φίλους της σε συνδυασμό με τους αρκετούς μήνες καθολικής απαγόρευσης, η κατανάλωση επηρεάστηκε. Και αυτό παρατηρείται στο σημείο όπου αναφέρει πως κάθε φορά που συναντιόταν με τους φίλους της, θα καταλάωνε έστω ένα ή δυο ποτήρια αλκοόλ. Βέβαια, στο αντίποδα μια άλλη φοιτήτρια τονίζει την μη χρήση αλκοόλ:

«Δεν ξέρω αν σχετίζεται ή τι έκαναν τα άλλα παιδιά, ίσως σχετίζεται το ότι το ποτό σε κάνει λίγο πιο ευάλωτο. Το ποτό δεν θεωρώ ότι ήταν τόσο πολύ. Τουλάχιστον από την δική μου μεριά δεν θεωρώ ότι, σίγουρα... δεν έπινα μέσα στον covid, είναι για την παρέα, μόνη μου δεν μου πρόσφερε κάτι. Απλά ήταν το ότι ήμασταν και πάλι μαζί. Και κάναμε αυτό που κάναμε και πριν. Απλά λίγο παραπάνω γιατί λείπαμε ο ένας στον άλλον»(Ιωάννα, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1)

Στον αντίποδα, διακρίνεται μια φοιτήτρια η οποία αναφέρει χαρακτηριστικά πως σε προσωπικό επίπεδο πως δεν κατανάλωνε αλκοόλ μέσα στην περίοδο της καραντίνας και του εγκλεισμού. Αναφέρει περισσότερο την ανάγκη για κοινωνική συναναστροφή, χωρίς αυτό να προϋποθέτει την κατανάλωση ποτών, δεν υπάρχει τόσο η ανάγκη για χρήση, όσο η συναισθηματική επαφή με τα μέλη της παρέας. Παρά το γεγονός πως μερικοί καταναλώνουν λιγότερο αλκοόλ, όπως η φοιτήτρια στο παράδειγμα πάνω, για την διατήρηση της υγείας τους ή για διάφορους προσωπικούς λόγους, για άλλα άτομα ένα ποτήρι κρασί ή μπύρα τους ηρεμεί, χαλαρώνοντας τις αναστολές με υψηλή διάθεση έπειτα από μια δύσκολη ημέρα και ειδικά σε συνθήκες μοναξιάς ή εγκλεισμού στην οικία.

«Γενικά, δηλαδή οκ η πανδημία μας έχει επηρεάσει όλους κουτσά στραβά στο ποτό δηλαδή, αλλά θεωρώ ότι για εμένα ότι είναι τόσο, είναι δικαιολογία, θεωρώ ότι όντως μας επηρεάζει το ποτό, ότι όντως οργανικά μας επηρεάζει το ποτό. Για εμένα, θεωρώ ότι με επηρεάζει και την παρέα.»(Φρόσω, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1).

Σχολιάζοντας την επιρροή που μπορεί να έχει η πανδημία σε σχέση με την κατανάλωση αλκοόλ, αναφέρει μια φοιτήτρια χαρακτηριστικά πως σε προσωπικό επίπεδο την επηρεάζει:

«Θεωρώ ότι πως ξεκάθαρα έχει συντελέσει σε έναν μεγάλο βαθμό η καραντίνα και ο εγκλεισμός, γιατί, άτομα τα οποία ξέρω που πραγματικά δεν έπιναν καθόλου το αλκοόλ, και το σιχαινόντουσαν, είπαν να το δοκιμάσουν ή το έκαναν και χρήση του τύπου ότι «ε δεν μπορώ να βγω, οπότε θα πτώ κάτι και θα ακούσω λίγο μουσική» οπότε θεωρώ ότι ανάλογα με την προσωπικότητα του κάθε ενός τον επηρέασε αντίστοιχα και ο εγκλεισμός ήταν και είναι μια κατάσταση που σου δημιουργεί πολλά, αν όχι ψυχολογικά, σου δημιουργεί θέματα τα οποία ίσως και να μην έβγαζες τόσο εύκολα. Γιατί όταν μένεις πάρα πολύ καιρό με τον εαυτό σου, γιατί υπήρχαν άνθρωποι οι οποίοι έμειναν πραγματικά μόνοι τους στην καραντίνα χωρίς οικογένειες, κάποια στιγμή, κάπως, ο οργανισμός ή το άτομο προσπαθεί να σπάσει αυτήν την μονοτονία η οποία δεν αντέχεται, κακά τα ψέματα. Οπότε σίγουρα το αλκοόλ έπαιξε μεγάλο ρόλο.» (Κατερίνα, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4).

Στην ερώτηση σχετικά με το πώς η πανδημία επηρέασε την κατανάλωση οινοπνευματωδών ποτών, μια φοιτήτρια αναλύει την άποψη της σχετικά με την χρήση και τον εγκλεισμό. Άτομα που δεν κατανάλωναν, τέθηκαν σε μια πρωτόγνωρη διαδικασία να καταναλώσουν αλκοόλ σε συνδυασμό με την απαγόρευση κυκλοφορίας. Παράλληλα, τονίζει το κατά πόσο μπορεί να επηρεαστεί κάποιος σε προσωπικό επίπεδο από την πρωτόγνωρη αυτή συνθήκη της πανδημίας. Και σε αυτό το σημείο, υπάρχει η αναφορά σχετικά με την μοναξιά και πως νοσηματοδοτείται από τον κάθε ένα ξεχωριστά. Σίγουρα το αλκοόλ σε συνάφεια με την πανδημία διαδραμάτισε καθοριστικό ρόλο στην κατανάλωση. Σύμφωνα με τον Kenn dein Limit γνωστοποιούνται ψυχολογικές επιπτώσεις στα πρόσωπα, σημειώνοντας ανοδική πορεία, και ειδικά σε αυτές τις ηλικίες, 20-40 ετών (Kenn dein Limit, 2020).

«Ναι και εγώ θεωρώ ότι έπαιξε σημαντικό ρόλο το αλκοόλ κατά την διάρκεια της καραντίνας. Γιατί θεωρήθηκε ως ένας τρόπος διαφυγής απ όλο αυτό που ζούσαμε, την καταπίεση τον εγκλεισμό, είτε με παρέα και πολλές φορές μόνοι μας σε σπίτια όποιος δεν είχε κάποιον να περάσει την καραντίνα. Αλλά το εντοπίζω το πρόβλημα που δημιουργήθηκε από την καραντίνα με το αλκοόλ και τώρα που είμαστε κάπως πιο ελεύθεροι που έχουν ανοίξει τα μαγαζιά και αυτά, όλοι επιθυμούν μετά από αυτόν τον εγκλεισμό να βγούμε, να πιούμε, να κάνουμε ότι δεν κάναμε τα δύο αυτά χρόνια που ήμασταν κλεισμένοι μέσα και το ξεσπάμε με τον τρόπο μας στην έξοδο μας με το αλκοόλ» (Μαρία, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4)

Σε σύνδεση με το θεωρητικό, τα γεγονότα που αναφέρει η φοιτήτρια, όπως η καταπίεση, ο εγκλεισμός και η μοναξιά της καραντίνας, οδηγούν τα μέλη στην κατεξακολούθηση δυσφορία των προαναφερθέντων, με την κατάθλιψη το άγχος και τον φόβο να αυξάνονται. Όλη αυτή η ένταση του εγκλεισμού και των απαγορεύσεων οδηγεί τα μέλη στην κατανάλωση αλκοόλ, έτσι ώστε να κάνουν ό,τι δεν έκαναν τα μέλη αυτά τα δύο χρόνια.

«Συμφωνώ προφανώς με τα παιδιά. Αρχικά, θεωρώ, προσωπικά, ότι είναι εγκληματικό το να αφαιρέσεις από τους ανθρώπους την δυνατότητα κοινωνικοποίησης, επαφής και επικοινωνίας. Το να στερήσεις βασικές ανάγκες του τον φέρνεις στα άκρα. Και ήταν μεγάλη η διάρκεια της καραντίνας οπότε προφανώς πιστεύω αρκετοί άνθρωποι έφτασαν στα όρια αναφορικά με την απομόνωση, και

βγαίνοντας είσαι, από τη μια «δεν μπορώ δεν αντέχω άλλο θέλω να ξεσπάσω και τώρα που έχουμε ανοίξει, θα κάνω ότι να ναι όπως να ναι δεν με νοιάζει πλέον αν θέλω να χαλαρώσω». Αλλά στις αρχές ειδικά που είχαν στο περιβάλλον τους ανθρώπους είτε που έχασαν την ζωή τους, λόγω covid είτε ταλαιπωρήθηκαν τόσο πολύ, βγαίνοντας από αυτή την κατάσταση, λες «μια ζωή την έχουμε» από τη μια μέρα στην άλλη δεν γνωρίζεις τι θα σου τύχει, οπότε βγες, ευχαριστήσου τώρα που μπορείς, τώρα που είσαι καλά, τώρα που δεν σου στερούν την ελευθερία σου. Πολύ παράγοντες συντελούν στο να πιείς.» (Κυριακή, φοιτήτρια Βιολογίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4)»

Εδώ, κάτι που αξίζει να σημειωθεί, είναι πως η φοιτήτρια ανέφερε την απώλεια των συνανθρώπων. Όπως αναγράφεται και στο θεωρητικό πλαίσιο, σίγουρα η απώλεια και το πένθος συντελούν στις ψυχολογικές επιπτώσεις. Αρκετοί είναι οι άνθρωποι που δίνουν στον εαυτό τους την απάντηση με την κατανάλωση αλκοολούχων ποτών και ειδικότερα με την αύξηση του σε τέτοιες συνθήκες διαβίωσης. Έπειτα από 2 ολόκληρα χρόνια η νόσος (COVID-19), σε συνοδεία με διάφορα στελέχη ή μεταλλάξεις του ιού, προκάλεσε ακραίες καταστάσεις, καθιστώντας τον, φονικό και απειλητικό για την ανθρώπινη υγεία. Η νόσος «κορονοϊός-19» αφάνισε ζωές σε καθημερινή βάση, και συνεχίζει να αποδίδει τεράστιες προκλήσεις.

«Εγώ θεωρώ, ότι, πέρα από την απουσία ψυχαγωγίας στην καραντίνα, οι συνθήκες διαβίωσης ήταν τραγικές. Δηλαδή, είτε μόνος είτε με παρέα με οικογένεια, είχες τόσα πολλά να αντιμετωπίσεις, τον εαυτό σου, τους γύρω, που μετά από ένα σημείο δεν άντεχες ούτε μια λέξη από αυτούς. Την επικαιρότητα, γιατί όλη μέρα μέσα παρακολουθούσαμε, ήμασταν εμείς κλεισμένοι και ο κόσμος γύρω συνέχισε να υπάρχει. Οι ειδήσεις συνέχεια έλεγαν και από κάτι. Είτε την υπόθεση με την βιτριόλι, όλα αυτά που έγιναν με τον χώρο του θεάματος. Βρισκόταν όλοι σε απελπισία, οπότε ήταν λογικό να είναι ψυχολογικά ασταθής. Οπότε είτε στο ποτό θα το έριχναν είτε στο φαγητό. Θα έκαναν μια κατάχρηση. Εγώ θεωρώ ότι αυτό είναι δεδομένο. Και το ποτό είναι μια εύκολη λύση» (Κωνσταντίνος, φοιτητής Γεωπονίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4).

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο φοιτητής αποδίδει την υπερκατανάλωση σε ένα ευρύτερο πλαίσιο. Ενώ θεωρεί πως το ποτό είναι μια εύκολη λύση, το

συμπεριλαμβάνει σε ένα γενικότερο πλαίσιο κατάχρησης σε οτιδήποτε, όπως για παράδειγμα το φαγητό. Φαίνεται, πως όλα τα μέλη σε επίπεδο αλληλεπίδρασης, συμφωνούν ομόφωνα πως στις περιπτώσεις μοναξιάς, απώλειας ανθρώπων λόγω θανάτου από τον ιό και τις ψυχολογικές επιπτώσεις που έφερε στο προσκήνιο όλη αυτή η συνθήκη της πανδημίας, το αλκοόλ αποτελούσε διέξοδο για ορισμένους ανθρώπους, ενώ σε ένα μικρότερο ποσοστό φοιτητών δεν τους αφορούσε τόσο και δεν επηρέασε την κατανάλωση τους. Ορισμένοι περιορίστηκαν μόνο σε επίπεδο παρέας για την χρήση τους. Κάτω από τέτοιες πρωτόγνωρες καταστάσεις οι άνθρωποι καλούνται να έρθουν αντιμέτωποι με την ρουτίνα, την απώλεια, τη απουσία κοινωνικοποίησης και πιθανόν να οδηγηθούν στην κατανάλωση αλκοόλ

6.5 Βιώματα και εμπειρίες φοιτητών από την υπερκατανάλωση αλκοόλ

Η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ (binge drinking) έχει επιπτώσεις στους νέους τόσο σωματικές, λόγω χάριν προβλήματα στο συκώτι αλλά και σε άλλα όργανα, όσο και ψυχολογικές και κοινωνικές επιπτώσεις (NIAAA 2022). Η παρούσα έρευνα εστιάζει περισσότερο στις κοινωνικές επιπτώσεις μιας και αυτές ταυτίζονται σε μεγαλύτερο βαθμό με το έργο της κοινωνικής εργασίας. Έρευνα που πραγματοποιήθηκε στο εξωτερικό φανέρωσε πως οι επιπτώσεις της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ (binge drinking) ποικίλλουν ανάλογα με τους λόγους για τους οποίους ένας φοιτητής καταφεύγει στην κατανάλωση (McClain et al 2020). Ακόμα, διαφορετική έρευνα παρουσίασε πως η κύρια επίπτωση που είχε η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ σε φοιτητές στην Αργεντινή ήταν οι παρορμητικές ενέργειες, τις οποίες στην συνέχεια μετάνιωσαν. Στην ίδια έρευνα γίνεται φανερό πως φοιτητές στον Καναδά, κατανάλωναν αλκοόλ ακόμα και αν δεν είχαν την πρόθεση, τα βράδια που διασκεδάζαν (Zamboanga. et al, 2021). Όπως παρατηρήθηκε και στο θεωρητικό μέρος της πτυχιακής εργασίας το να καταναλώσει ένα άτομο υπερβολική ποσότητα αλκοόλ και μάλιστα σε σύντομο χρονικό διάστημα μπορεί να έχει ποικίλες και δυσμενείς επιπτώσεις τόσο στη σωματική όσο και στην ψυχική υγεία. Παρακάτω, μέσα από τα λόγια των μελών ομάδων εστίασης παρατίθενται αποσπάσματα με το πως έχουν βιώσει οι ίδιοι αλλά και κοντινά τους πρόσωπα, την υπερκατανάλωση αλκοόλ στο πλαίσιο της φοιτητικής τους ζωής, ποιες συνέπειες είχαν να αντιμετωπίσουν και τι αισθήματα τους προκάλεσε η όλη κατάσταση. Εδώ πρέπει να

αναφερθεί το γεγονός πως ορισμένοι φοιτητές δεν περιέγραψαν επακριβώς δικές τους εμπειρίες μέθης, αλλά κοντινών προσώπων τους. Ωστόσο, ένας συμμετέχων μοιράστηκε μια ιστορία όπου το αλκοόλ είχε τις ίδιες επιδράσεις και σε εκείνον, δηλαδή κατανάλωσε αλκοόλ ενώ δεν σκόπευε και έκανε μια παρορμητική ενέργεια που στη συνέχεια μετάνιωσε. Συγκεκριμένα ο Μανώλης δήλωσε:

«Λοιπόν, είχε τύχει σε εμένα αυτό το πράγμα. Από τότε που είχα φέρει το αυτοκίνητο μου στο Ηράκλειο είχα αποφασίσει ότι δεν θα το έπαιρνα μαζί μου αν πρόκειται να βγω να πιώ. [...] Έβαζα δηλαδή αυτό σαν εμπόδιο για να πιώ και το τηρούσα πάντα. Κάποια στιγμή, λοιπόν, ακριβώς επειδή ήμουν πάρα πολύ κουρασμένος από τη δουλειά δεν ήθελα να πιώ, λέω θα πάρω το αυτοκίνητο να πάω σε μια υποχρέωση που είχα. Πήγα στην υποχρέωση αυτή με το σκεπτικό ότι δεν ήθελα να πάω για πολύ και γι' αυτό το λόγο πήρα το αμάξι. [...] ήπια ένα κρασί και μου λέγανε επειδή ήταν μιας πολυς καλής μου φίλης η ορκωμοσία “Πάμε να πιούμε ένα ποτό σε κάποιο κλαμπ”. Οπότε ουσιαστικά εγώ πήγα για να πιώ το ποτό στο κλαμπ, το ένα έγινε δύο, τα δύο έγιναν τρία, τα τρία πέντε, και τα πέντε δέκα και ουσιαστικά αυτό που είχα βάλει εγώ ως μέσο για να με αποτρέψει από το ποτό, δηλαδή το να πάρω το αμάξι, που ήταν το μέσο που θα μου έδωχνε το αλκοόλ αυτόματα από τη βραδιά, αυτό το μέσο που είχα δεν με βοήθησε τελικά, με αποτέλεσμα εγώ ξυπνάω το πρωί στο σπίτι μου σοκαρισμένος διότι δεν ήξερα πως βρέθηκα στο σπίτι μου και είχα χάσει κάθε μνήμη από κάποιο σημείο και έπειτα από τη βραδιά, οπότε ξυπνάω στο σπίτι μου πανικόβλητος. [...] Και βγαίνοντας έξω στο μπαλκόνι βλέπω το αυτοκίνητο μου παρκαρισμένο από κάτω. Που σημαίνει ότι εγώ το πήρα και το πήγα σπίτι και δεν το θυμάμαι. Και εκεί ήρθε το μεγαλύτερο σοκ, πρώτον σοκαρίστηκα που δεν εφαρμόστηκε αυτό που έκανα τόσο χρόνια [...] και δεύτερον το σοκ που ζούσα και ότι τι μπορούσε να γίνει...» (Μανώλης, φοιτητής Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.2)

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Μανώλης μοιράστηκε με την ομάδα ένα δικό του βίωμα όπου η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ τον οδήγησε σε πράξεις που αργότερα μετάνιωσε. Συγκεκριμένα, ο Μανώλης είχε υποσχεθεί στον εαυτό του ότι δεν θα οδηγεί υπό την επήρεια αλκοόλ κάτι που κάποια στιγμή αθέτησε μιας και το αλκοόλ τον επηρέασε παρορμητικά να πάρει το αυτοκίνητο και να γυρίσει στο σπίτι του. Ακόμα, η έρευνα της Zamnonga et al έδειξε πως αρκετοί φοιτητές, ιδιαίτερα στην Αμερική, κατανάλωναν αλκοόλ και στη συνέχεια ξυπνούσαν σε μέρη τα οποία

δεν γνώριζαν (Zamboanga et al, 2021). Μια παρόμοια εμπειρία διηγήθηκε και η Βίβιαν μέσα από τις ομάδες εστίασης αναφέροντας πως:

«Εγώ είχα κάποιες κοπέλες που έκανα παλιά παρέα μαζί τους, αρκετά παλιά, οι οποίες κατανάλωναν αλκοόλ σχεδόν κάθε μέρα και μπορεί να πήγαινα να τις μάζευα από τη μέση του δρόμου, σε κάτι παγκάκια που ήταν [...]»(Βίβιαν, Φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.2).

Στο απόσπασμα αυτό φαίνεται πως και η Βίβιαν είχε ζήσει περιστατικά όπου φίλες της από την υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ βρισκόντουσαν αναίσθητες σε επικίνδυνα μέρη, όπως είναι οι δημόσιοι χώροι. Επίσης, η έρευνα ανέδειξε πως μια ακόμα επίπτωση υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ στους φοιτητές είναι και η λεκτική και η σωματική βία (Zamboanga. et al, 2021). Μέσα από τις ομάδες εστίασης έγινε φανερό πως και στους Έλληνες φοιτητές υπάρχουν περιστατικά βίας εξαιτίας της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ. Συγκεκριμένα τα μέλη ανέφεραν:

«Ήμασταν έξω και είχε πάει μια κοπέλα στην τουαλέτα γιατί από το ποτό δεν ήταν καλά, επέστρεψε, είχε έρθει μια άλλη παρέα στο τραπέζι, νόμιζε η κοπέλα που ήταν στην τουαλέτα ότι ένα παιδί που ήταν στο τραπέζι την κορόιδεψε, εν τέλει δεν έγινε κάτι, τελικά ήταν από την επήρεια του αλκοόλ, τσακώθηκαν, βγήκαν έξω, η κοπέλα τον χτύπησε, τον χτύπησε πολύ, τον έβριζε, ήρθαν οι σεκιούριτι του κλαμπ, τους χώρισαν συνέχισε να τον χτυπάει, να τον απειλεί και τον σεκιούριτι που την χώρισε από αυτόν που ήθελε να τον χτυπήσει με αποτέλεσμα παραλίγο να σπάσει παράθυρο από το απέναντι μαγαζί [...]»(Εμμανουέλα, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.3).

«Περιστατικά τώρα μπορώ να πω έναν φίλο μου που είχε πιεί πάρα πολύ και είχε νευριάσει με κάτι και πήγαινε και χτυπούσε στο Ρέθυμνο τους φοίνικες»(Δημοσθένης, φοιτητής Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.3)

Τόσο στην ιστορία της Εμμανουέλας όσο και στην περίπτωση του Δημοσθένη το αλκοόλ έπαιξε καταλυτικό ρόλο στο ξέσπασμα της βίας. Ιδιαίτερα, στην πρώτη ιστορία θα μπορούσαν να υπάρξουν θύματα εξαιτίας μια παρεξήγησης η οποία ωστόσο θα μπορούσε να αποφευχθεί αν η κοπέλα δεν κατανάλωνε μεγάλες ποσότητες αλκοόλ μιας και η ίδια η Εμμανουέλα παρατήρησε πως “εν τέλει δεν έγινε κάτι, τελικά ήταν από την επήρεια του αλκοόλ”. Παρακάτω, στην επόμενη ομάδα εστίασης, εντοπίζονται κοινά σημεία αλλά και παραπάνω εμπειρίες και ιστορίες των υπόλοιπων μελών:

«Ήταν με δυο φίλες μου, την Αθηνά και την Δανάη. ήπιαμε αρκετά σε σημείο που όταν καθόμασταν στον καναπέ μου η Δανάη ξερνούσε το μπαλκόνι και η Αθηνά ήταν στο μπαλκόνι, η Δανάη ήταν στην τουαλέτα μου, ήταν αρκετά αστείο, δεν θέλω μετά να πω την συνέχεια, ελπίζω να μην περνούσε κανένας κάτω από το μπαλκόνι, γιατί καταλαβαίνετε τι επακολούθησε...»(Στεφανία, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1)

«Ναι, είχα πιεί πολύ εγώ, σε σημείο που η φίλη μου, μου κρατούσε τα μαλλιά και έκανα εμετό στο μπάνιο, μετά έμεινα σπíti μέχρι ένα σημείο, δεν ξέρω πότε, δεν θυμάμαι, με έβαλε στην αγκαλιά της, εγώ κοιμήθηκα. Πότε μου έβαλε πιτζάμες, δεν θυμάμαι, νομίζω μου έβαλε και πιτζάμες. Με κοίμισε, με άλλαξε, με έβαλε πάνω στο μαξιλάρι, έφυγε, δεν ξέρω τι έκανε δεν κατάλαβα και δεν θυμόμουν τίποτα. Αυτό, την άλλη μέρα υπέφερα λίγο. Δηλαδή, δεν θυμάμαι κάποια ιστορία τόσο ακραία που να έχει γίνει κάποιος πάρα πολύ χάλια, μου έχουν πει ιστορία, για νοσοκομεία και τέτοια. Αλλά από την δικιά μου παρέα κανένας δεν έχει πάει σε νοσοκομείο, δεν είχαμε καμία κακή εμπειρία. Ήταν απλά το πολύ εμετός, εμετός και μετά τίποτα μια χαρά. Ούτε λιποθυμίες ούτε τίποτα.» (Φρόσω, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1).

Ένα μέλος της ομάδας αναφέρει από προσωπική εμπειρία έπειτα από υπερβολική χρήση αλκοόλ, την απώλεια αισθήσεων ή μνήμης. Τα συμπτώματα αυτά, ο μη έλεγχος των κινήσεων και των αισθήσεων, ανήκουν στις επιπτώσεις υψηλής συγκέντρωσης αλκοόλ.

«Να πούμε όμως και το πιο δυσάρεστο, όταν ήμασταν σε ένα πάρτι ένα παιδί έχασε τις αισθήσεις του επειδή είχε πει πάρα πολύ. Και εγώ δεν ήμουν εκεί από την αρχή και ξαφνικά βλέπω έναν καθισμένο κάτω, με το ζόρι τον κρατούσαν από την πλάτη. Την μια να κάνει εμετό την άλλη να πάει να πέσει να λιποθυμήσει. Δηλαδή ήταν τραγική η κατάσταση ευτυχώς ήταν σε ένα μέρος, ένα χώρο γεμάτο με γιατρούς και φοιτητές ιατρικής, που τον έβαλαν σε θέση ανάληψης ώστε να είναι σε τέτοια θέση ώστε ακόμα και αν κάνει εμετό στον ύπνο του ε να μην κάνει κάποια εισρόφηση, έτσι; Και έπρεπε να τον παρακολουθούν συνέχεια» (Ιωάννα, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1).

Όπως τονίζεται και παραπάνω, αυτά τα συμπτώματα κατατάσσονται στην κατηγορία των επιπτώσεων που μπορεί να προκαλέσει η υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ. Κατά

την διάρκεια της συζήτησης, ένα μέλος φάνηκε να θέλει να μοιραστεί την εμπειρία του, παρ' όλα αυτά δεν ανοίχτηκε επαρκώς αναφέροντας:

«Τώρα που το σκέφτομαι εξωτερικά, έχω μεθύσει πολλές φορές, απλά ήταν μια κατάσταση που είχα πει αρκετά, διαφορετικά ποτά, δεν ήταν ένα είδος και είχα μεθύσει και απλώς.. δεν θυμάμαι πολλά»(Μάριος, φοιτητής Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1)

Παρακάτω προσθέτει μια φοιτήτρια της άποψη της λέγοντας:

«Ε κάθε φορά, υποφέρω άμα πτώ, κυρίως αν αναμίξω κάποια συγκεκριμένα ποτά που ξέρω ότι με χαλάνε που πλέον τα αποφεύγω ή άμα δεν είναι καλό το ποτό, καλής ποιότητας αλλά σίγουρα τις περισσότερες φορές την επόμενη μέρα υπέφερα και κάποιες φορές και την μεθεπόμενη μέρα, και πάρα πολλές φορές που έχω πει δεν ξανά πίνω. Και όντως το έχω τηρήσει το να μην ξανά πίνω τόσο. Δηλαδή αυτό που σας λέω ότι πλέον θα πτώ δύο-τρία ποτά μέχρι τα όρια μου, μέχρι εκεί περνάω καλά το τηρώ δεν θέλω να ξανά ξεφύγω σε τέτοιο σημείο γιατί πραγματικά τις επόμενες μέρες δεν παλεύεται.» (Σταματίνα, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1)

Τα όρια που διαλύονται και η λιποθυμική κατάσταση που φτάνουν οι φοιτητές και φοιτήτριες τους ωθεί να υποφέρουν την επόμενη μέρα αντί να περνάνε όμορφα, όπως ισχυρίζονται. Βέβαια, παρακάτω, σε άλλο σχόλιο διακρίνεται πως μια φοιτήτρια δεν έχει τόσο την εμπειρία της επόμενης μέρας, αναφέροντας:

«Ωστόσο εγώ έχω και την άλλη άποψη, σπάνια έχει τύχει την επόμενη μέρα να είμαι χάλια ή να έχω αρνητικά συναισθήματα για το προηγούμενο βράδυ.» (Φρόσω, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1)

Η μοναδική εμπειρία που είχε να αναφέρει το συγκεκριμένο μέλος της ομάδας, ήταν όταν κάτι έπεσε στο ποτό της σχολιάζοντας:

«Εκτός από, μια φορά που ή κάτι έπεσε στο ποτό μου ή κάτι κάποιος μου έριξε κάτι στο ποτό μου ή ήπια στάχτη κάτι τέτοιο, και ήμουν πάρα πολύ χάλια αμέσως με λίγη ποσότητα αλκοόλ, εκεί δεν πέρασα καθόλου καλά, και εκεί λίγο, ναι εκεί με έριξε αρκετά.» (Φρόσω, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1)

«Μια άσχημη ιστορία που έχω ακούσει ήταν, που έχει πάει σε νοσοκομείο, ήταν σε άλλη πόλη Χανιά-Ρέθυμνο δεν θυμάμαι! Ήταν μεγάλη παρέα, επίσης από ιατρική,

ήξεραν τι να κάνουν, αλλά ένα παιδί έχει πάρα πάρα πάρα πολύ το είχα πάει στο νοσοκομείο ημιλιπόθυμος, με όρους πράγματα.. Ναι! και ήταν άσχημο! συνήλθε! Τέλος καλό όλα καλά.» (Σταματίνα, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1).

Παρά τις όποιες εμπειρίες τους, τα μέλη της ομάδας εστίασης, έκριναν απαραίτητο να αναφέρουν και ιστορίες που έχουν ζήσει μέσα από φιλικά τους πρόσωπα. Όπως μαρτυρά και παραπάνω η εμπειρία του παιδιού στο νοσοκομείο, οι επιπτώσεις της υπερκατανάλωσης είναι ιδιαίτερα έντονες και επικίνδυνες. Σημειώνεται ότι αναγράφονται και στο θεωρητικό πλαίσιο. Μια άλλη κοπέλα τόνισε, πως έχει διακόψει την επικοινωνία της με φίλο, ο οποίος, λόγω υπερκατανάλωσης, έφτασε σε σημείο να συμπεριφέρεται εντελώς αλλοπρόσαλλα:

«Εγώ έχω χάσει φίλο, εννοώ σταματήσαμε να είμαστε φίλοι. Εε..ναι, όχι λόγω του ότι είχε μεθύσει και είχε φερθεί πάρα πολύ άσχημα. Και ότι παρόλο που ήταν διαφορετικό άτομο και πολύ ευγενικό και πολύ καλό, εε νηφάλιος, όταν έπινε παραπάνω, επειδή δεν μπορούσε να τα ελέγξει, εντάξει ήμασταν πιο μικροί, σχολείο, αλλά κατά τη γνώμη μου δεν είχε σημασία, γινότανε πολύ προκλητικός. Και από τότε που πήρε αυτή τη συμπεριφορά σταματήσαμε να κάνουμε και παρέα.» (Ιωάννα, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1)

Εξίσου μια ιστορία σχετικά με την κατάληξη στον χώρο του νοσοκομείου, εξιστορήθηκε άλλο ένα μέλος, αναφέροντας την, ως μια χιουμοριστική κατάσταση, παρ' όλα αυτά διακρίνεται η επήρεια της υπερβολικής ποσότητας αλκοόλ στα μέλη:

«Έχει τύχει και εγώ να πάω φίλο μου στο νοσοκομείο, και είχε πολύ πλάκα, εμάς είχε όντως πλάκα, γιατί, εε ήμουνα πρώτη στην αρχή με το που είχα έρθει και το πρώτο άτομο με το οποίο έκανα παρέα ήτανε το παιδί που με φιλοξενούσε. Και με κάλεσε στα γενέθλια του σε ένα πάρτι στο σπίτι, έγινε τόσο χάλια, που απλά κάποια στιγμή έπεσε στο πάτωμα, ναι, εε..αφού είχε ξεράσει κιόλας αλλά το σπίτι. Οπότε τον πήραμε τέσσερα άτομα, τον σηκώσαμε το βγάλαμε έξω, τον βάλαμε σε ένα smart, και μέσα στο smart άλλοι 5 άνθρωποι. Και με αυτό το smart, έναν οδηγό ο οποίος είχε πιει και αυτός και λίγο πριν οδηγήσει μου έκανε ερωτική εξομολόγηση ξερνώντας πάνω από μία λεκάνη, για να καταλάβετε καμία αίσθηση του κινδύνου έτσι, καμία απολύτως. εε πήγαμε στο ΠΑΓΝΗ, και τον βάλαμε μέσα. Καθόμασταν απ' έξω όλοι 3 ώρες μέχρι να τον πιάσει ο ορός για να τον πάρουμε να πάμε σπίτι να φύγουμε και

μετά καθάριζα εμετούς μέχρι τις 08:00 το πρωί.» (Φρόσω, φοιτήτρια Ιατρικής, Ομάδα εστίασης Αρ.1)

Περνώντας στα στοιχεία της επόμενης ομάδας εστίασης, φάνηκε πως τα μέλη συμφωνούσαν και ανέφεραν ιστορίες είτε προσωπικές είτε κοντινών τους ανθρώπων. Σε σύνδεση με τα προηγούμενα, καταγράφεται άλλη μια ιστορία σχετικά με νοσοκομείο:

«Πριν από 2,5 χρόνια περίπου ήμουν στο Ρέθυμνο, ήταν καλοκαίρι, και είχα πάει σε πάρτι γενεθλίων. Γενικότερα η παρέα μου έπινε, ο κάθε ένας για διαφορετικούς λόγους. Άλλος έπινε γιατί ήταν αυτό που λέμε «άμα δεν πιείς δεν θα χαρείς καθόλου» ο κάθε ένας είχε τον λόγο του. Μετά από κάποια ώρα, συνειδητοποιώ εκεί που ήμασταν 10 άτομα, είχαν φύγει σχεδόν οι μισοί και παραπάνω, βγαίνω έξω να δω τι συμβαίνει και ήταν η φίλη μου κάτω, στο πάτωμα, είχε πέσει, είχε πάθει κρίση πανικού, προφανώς την είχε επηρεάσει και το αλκοόλ που είχε πιει σε τεράστια ποσότητα κάποια ώρα πριν. Το αποτέλεσμα ήταν να καταλήξουμε στο νοσοκομείο του Ρεθύμνου για να την συνεφέρουν.» (Κατερίνα, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4).

Από όσα προκύπτουν, φαίνεται πως η κατάληξη στο νοσοκομείο αποτελεί μια κοινή εμπειρία για μεγάλο ποσοστό του δείγματος, λόγω των σοβαρών επιπτώσεων που επιφέρει η υπερκατανάλωση οιοπνευματωδών ποτών. Τα συμπτώματα που αναφέρονται ανήκουν στις επιπτώσεις που παρουσιάστηκαν και στο θεωρητικό μέρος, πιο συγκεκριμένα, στις άμεσες επιδράσεις που επιφέρει η υψηλή συγκέντρωση ποσότητας αλκοόλ στο αίμα.

«Γενικά εμείς σαν παρέα το έχουμε να πίνουμε αρκετά. Έχω αρκετά σκηνικά στο μυαλό μου που μας θυμάμαι υπό την επήρεια του αλκοόλ. Ένα από τα πιο ακραία είναι που θυμάμαι μια φορά, με μια φίλη μου να έχουμε φύγει από το μαγαζί που ήμασταν και να έχουμε πιει και να πηγαίνουμε ξέρω 'γω στο σπίτι της να καθίσουμε και να μην μπορεί να σηκωθεί καθόλου, να έχει πέσει στην πολυκατοικία, να μην έχει τις αισθήσεις της, να μην καταλαβαίνει τίποτα και να είναι.. το πιο κλασικό ο εμετός» (Μαρία, φοιτήτρια Κοινωνικής Εργασίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4)

«Μου έχει τύχει με τις φίλες μου μια φορά που είχαν πιει αρκετά, τις γύρισα μέχρι το ταξί που με το ζόρι περπατούσαν, και προσπαθούσαν να τις κρατήσω σε μια

ισορροπία μέχρι να τις πάω μέχρι το ταξί, να βεβαιωθώ ότι έφτασαν σπίτι, ότι είναι καλά. Αλλά δεν μου έχει τύχει κάτι πιο τραγικό (Κυριακή, φοιτήτρια Βιολογίας)»

«Ούτε εγώ έχω βιώσει τραγικές καταστάσεις, μάλλον επειδή όποτε πίνασαμε είμαι αυτός που είναι χάλια συνήθως. Από την παρέα. Το πιο ακραίο είναι ένας φίλος μου κάποτε που είχε πει τόσο όσο να μην μπορεί να αναγνωρίζει ποια άτομα είναι γύρω του και να τα αποκαλεί με άλλα ονόματα. Και ότι μπορεί να περιέχεται γύρω από αυτό με ατάκες ή χειρονομίες κτλ αυτό.» (Κωνσταντίνος, φοιτητής Γεωπονίας, Ομάδα εστίασης Αρ.4).

Συνολικά, αναφέρθηκαν τα συμπτώματα της υπερβολικής κατανάλωσης αλκοόλ. Είναι αξιοσημείωτο ότι για όλους τους συνεντευξιαζόμενους, οι στιγμές αυτές αποτελούν άσχημες εμπειρίες. Επομένως, γίνεται αντιληπτό πως ακόμη και αν τα άτομα θέλουν να πούν πολύ, τα όσα ακολουθούν, τους οδηγούν στο να συνειδητοποιήσουν τα όριά τους. Η δυσαρέσκειά τους για την κατανάλωση αλκοόλ στη φοιτητική ζωή, δείχνει ότι θέλουν να διακόψουν αυτή τη συνήθεια ως μέσο διασκέδασης και να αναζητήσουν εναλλακτικές.

7. Συμπεράσματα

Συμπεράσματα

Από τα όσα καταγράφηκαν σε σχέση με την βιβλιογραφική ανασκόπηση και από τα αποτελέσματα του εμπειρικού υλικού, προκύπτουν ορισμένα συμπεράσματα σχετικά με την υπερκατανάλωση αλκοόλ στην φοιτητική ζωή κατά τα πρώτα έτη και κατά την διάρκεια της πανδημίας. Καταρχάς, η υπερκατανάλωση αλκοόλ είναι ένα κοινωνικό φαινόμενο το οποίο παρατηρείται έντονα στην φοιτητική κοινότητα και αυτό γίνεται φανερό τόσο μέσα από βιβλιογραφικές πηγές όσο και μέσα από τις ομάδες εστίασης. Τα μέλη των ομάδων εστίασης ήρθαν σε επαφή, μοιράστηκαν εμπειρίες και κάποιοι εντόπισαν κοινά σημεία δημιουργώντας ένα κλίμα εμπιστοσύνης. Βέβαια, στην πλειοψηφία των μελών, τα άτομα έχουν συνδέσει σημαντικά την περίοδο των σπουδών και της φοιτητικής ζωής με την υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ. Τα μέλη των ομάδων εστίασης αναφέρθηκαν στα συναισθήματα της ανεξαρτησίας και της ελευθερίας κατά το πρώτο έτος φοίτησης καθώς απομακρύνονται από τον γονεϊκό έλεγχο. Επιπλέον, δημιουργούν νέους κοινωνικούς δεσμούς και αποκτούν καινούργιες εμπειρίες. Οι συνθήκες της ανεξαρτησίας σε συνδυασμό με την επιθυμία για απόκτηση κοινωνικού περίγυρου και εμπειριών δημιουργούν πρόσφορο έδαφος για την αύξηση της κατανάλωσης αλκοόλ στο πρώτο έτος των φοιτητικών χρόνων. Επίσης, η κατανάλωση αλκοόλ παρατηρήθηκε πως λειτουργεί βοηθητικά στο να χαλαρώσει τους φοιτητές και να τους ρίξει τις άμυνες ώστε να μπορέσουν να γίνουν περισσότερο κοινωνικοί. Ακόμα, γίνεται φανερό πως οι ίδιοι οι φοιτητές παροτρύνουν συμφοιτητές τους να καταναλώσουν υπερβολική ποσότητα αλκοόλ αλλά και εξοστρακίζουν φοιτητές οι οποίοι απέχουν από αυτό.

Αναφορικά με την υπερβολική κατανάλωση αλκοόλ στα δύο φύλα δεν παρατηρήθηκαν διαφορές, αντίθετα η κατανάλωση αλκοόλ έγκειται στις εξατομικευμένες προτιμήσεις του καθενός. Επίσης, παρατηρήθηκε πως οι φοιτητές γνώριζαν φυλετικά στερεότυπα τα οποία σχετιζόνταν με το αλκοόλ. Συγκεκριμένα, ανέφεραν πως ο τρόπος με τον οποίο θα αντιμετωπιστούν από τον περίγυρο τους τα άτομα κατά τις εξόδους τους, διαφοροποιείται ανάμεσα στα δύο φύλα. Οι άντρες όταν καταναλώνουν μεγάλη ποσότητα αλκοόλ, δεν θα κατηγορηθούν διότι είτε τονίζεται η αρρενωπότητα τους, είτε το «αντέχουν» παραπάνω, είτε είναι έτσι

εδραιωμένη η νοοτροπία από τα παλαιότερα χρόνια, όπως ανέφεραν οι φοιτητές. Εν αντιθέσει, μια γυναίκα αποτελεί έναν εύκολο στόχο για προσβολές, χλευασμούς και παρενοχλήσεις. Συνήθως οι γυναίκες είναι αποδέκτες αυτών των συμπεριφορών, ενώ σπάνια οι ίδιες θα φερθούν αντίστοιχα. Επίσης, ανέφεραν πως υπάρχει διαχωρισμός ανάμεσα σε γυναικεία και αντρικά αλκοολούχα ποτά με τα πρώτα να αποτελούνται από κοκτέιλ και να σερβίρονται σε λεπτά και στολισμένα ποτήρια ενώ τα αντρικά αποτελούνται από ουίσκι και σερβίρονται σε κοντά και χοντρά ποτήρια.

Στην κατανάλωση αλκοόλ των φοιτητών μεγάλο ρόλο διαδραματίζει η παρέα αλλά και ο τρόπος ψυχαγωγίας των νέων. Οι φίλοι και οι συμφοιτητές είναι τα πρόσωπα που θα επηρεάσουν ή θα επηρεαστούν την ποσότητα κατανάλωσης αλκοόλ ακόμα και σε άτομα τα οποία απέχουν ή καταναλώνουν ελάχιστα. Ωστόσο, η κοινωνική πίεση δεν επηρεάζει πάντα τους φοιτητές. Επίσης, η διασκέδαση έχει γίνει ταυτόσημη με την κατανάλωση αλκοόλ με φοιτητές να αναφέρουν πως σε πολλές εξόδους τους ήταν παρόν. Στον αντίποδα, ορισμένοι ανέφεραν πως προτιμούν να διασκεδάζουν με εναλλακτικούς τρόπους, με διαφόρων ειδών δραστηριότητες, λόγου χάριν οι συναυλίες και οι εκδρομές.

Τα μέλη των ομάδων εστίασης δεν αναφέρθηκαν έντονα σε προσωπικές τους εμπειρίες, αντίθετα αφηγήθηκαν καταστάσεις στις οποίες ήταν παρόντες ή είχαν μάθει από γνωστά του πρόσωπα. Στα όσα περιστατικά αφηγήθηκαν οι φοιτητές, σημειώθηκαν και οι επιπτώσεις στην υγεία, η απώλεια συνείδησης ή μνήμης, ο ακανόνιστος συντονισμός και έλεγχος λόγου και κίνησης, λιποθυμίες και πιθανοί τραυματισμοί. Η υπερκατανάλωση και η πρόκληση μέθης έφερε στους φοιτητές συναισθήματα που δεν θα ήθελαν να θυμούνται, ενώ άλλα μέλη τα χαρακτηρίζουν ως ευχάριστες εμπειρίες. Μέσα από την συζήτηση και την αλληλεπίδραση των μελών, τους δόθηκε η ευκαιρία να επανεξετάσουν τις εμπειρίες τους, αυτά που ένιωθαν και αυτά που σκέφτονται σαν εξωτερικοί παρατηρητές. Ορισμένοι έπιναν επειδή κατανάλωνε η παρέα αλκοόλ, μερικοί δυσκολεύονταν να αντισταθούν, ενώ άλλοι έχοντας ένα αίσθημα ευθύνης ή αυτοσυγκράτησης περιόριζαν σημαντικά την ποσότητα που κατανάλωναν .

Μετέπειτα, καταγράφηκαν και οι τρόποι προστασίας που εφαρμόζουν οι φοιτητές όταν πίνουν αρκετά κατά την νυχτερινή τους διασκέδαση. Όλοι οι φοιτητές απόδωσαν ισχυρή βαρύτητα στο ζήτημα της ασφάλειας, ειδικά αναφορικά με την οδήγηση. Τα περισσότερα μέλη συμφώνησαν στο ότι χρησιμοποιούν ταξί και άλλοι στο γεγονός ότι θα περπατήσουν μέχρι το σπίτι τους αν είναι κοντά. Παράλληλα,

τόνισαν και το γεγονός ότι, «κανένας δεν μένει μόνος» και ότι πάντα θα υπάρχει ένα άτομο εμπιστοσύνης. Το αίσθημα της ασφάλειας και της προστατευτικότητας θεωρείται αρκετά σημαντικό για τους φοιτητές. Ακόμα, υπάρχουν άτομα μέσα στην παρέα των φοιτητών τα οποία παρέχουν βοήθεια ή αναλαμβάνουν ρόλο φροντιστή σε φίλους που έχουν μεθύσει.

Σχετικά και με την πανδημία, ο εγκλεισμός αποτέλεσε μια πρωτόγνωρη κατάσταση για όλους, και ειδικότερα για τους φοιτητές, δημιουργώντας ένα αίσθημα φόβου, μοναξιάς, στεναχώριας και αγανάκτησης λόγω του περιορισμού. Η αναγκαστική απομάκρυνση από τις παρέες, τον τόπο σπουδών και η επιστροφή στο πατρικό για κάποιους, αύξησε την κατανάλωση, ενώ για άλλους όχι, λόγω διαφορετικής καθημερινότητας. Κάποια άλλα μέλη παρέμειναν στο ίδιο επίπεδο με πριν τον εγκλεισμό ενώ κάποιοι άλλοι ελαχιστοποίησαν την ποσότητα του αλκοόλ, καθώς από την στιγμή που δεν έβγαιναν δεν μπορούσαν και δεν ήθελαν να πιούν, αξιοποιώντας τον χρόνο τους ποιοτικά. Τα άτομα τα οποία καταναλώνουν την ίδια ποσότητα αλκοόλ συγκριτικά με τα προηγούμενα φαίνεται πως έχουν πολλά κοινά σημεία. Η υπερκατανάλωση, παρουσιάζεται ως μια διέξοδος, όπως ανέφερε μια φοιτήτρια, ως μέσο αποφυγής της πραγματικότητας και για λόγους χαλάρωσης και ανακούφισης καθώς απομακρύνει τα αρνητικά συναισθήματα που επέφερε η πανδημία και ο εγκλεισμός.

Από τα όσα καταγράφηκαν από τις ομάδες εστίασης, διαμορφώθηκε μία αντίθεση. Από τη μία, το αλκοόλ είναι αρκετά συνδεδεμένο με την φοιτητική ζωή και αποτελεί κυρίαρχη προϋπόθεση για τη διασκέδαση και τη σύναψη φιλικών δεσμών. Από την άλλη, η υπερκατανάλωση δημιουργεί επίσης πολλά δυσάρεστα συναισθήματα και καταστάσεις και για αρκετούς δεν αποτελεί τον βασικό κανόνα διασκέδασης.

Μέσα από τις ομάδες εστίασης αναδύθηκε πως η κατανάλωση αλκοόλ στους φοιτητές εν τέλει μειώθηκε κατά την περίοδο της πανδημίας και του εγκλεισμού. Ο λόγος για τον οποίο παρουσιάστηκε μείωση κατανάλωσης ήταν η απομάκρυνση των φοιτητών από τον κοινωνικό τους περίγυρο και το κλείσιμο των κέντρων διασκέδασης και ως συνέπεια την απουσία κινήτρων για κατανάλωση αλκοόλ.

Ωστόσο, είναι αναγκαίο να διεξαχθούν περισσότερες έρευνες πάνω στο θέμα της κατανάλωσης αλκοόλ κατά την περίοδο της πανδημίας του Covid-19 στους φοιτητές μιας και η πανδημία δεν έχει ακόμα εξαφανισθεί με αποτέλεσμα να μην γνωρίζει η

ερευνητική κοινότητα με σιγουριά τις επιπτώσεις της πανδημίας στην κατανάλωση αλκοόλ των φοιτητών αλλά και συνολικότερα στην ψυχική υγεία των νέων.

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσσα

Αχιλλέως, Π., Κιουμουρτζή, Ε., Τραβαγιάκη, Μ. (2013) *Συγκριτική μελέτη ανάμεσα στους πρωτοετείς και τελειόφοιτους του τμήματος ιατρικής του Πανεπιστημίου Κρήτης σχετικά με τις συμπεριφορές υγείας: αλκοόλ, κάπνισμα, άσκηση*. ΤΕΙ Κρήτης. Ηράκλειο.

Γκιουλμπασάνης, Θ. (2018). *Σχέση μεταξύ του επιπέδου πρόσληψης αλκοόλ και γαστρεντερικών συμπτωμάτων*. Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Λάρισα.

ΔΟΣΥΠ (2019), *Εξαρτήσεις των φοιτητών από την τεχνολογία, τα ναρκωτικά και το αλκοόλ*. Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης. <https://dosyp.duth.gr/archives/2131> , [πρόσβαση 10/01/22]

Ελληνικό Περιοδικό της Νοσηλευτικής Επιστήμης, 8(4), 17-28, <http://journal-ene.gr/wp-content/uploads/2016/03/kapnistikes-sinithies-xrisi-alkool.pdf>

Ελληνικό Περιοδικό της Νοσηλευτικής Επιστήμης, 8(4), 17-28, <http://journal-ene.gr/wp-content/uploads/2016/03/kapnistikes-sinithies-xrisi-alkool.pdf> (30/05/22)

Ζαϊμάκης Γ. (2018), *Ερευνητικές Διαδρομές στις Κοινωνικές Επιστήμες, Θεωρητικές -Μεθοδολογικές συμβολές και μελέτες περίπτωσης*. Πανεπιστήμιο Κρήτης.

Ζαφειρόπουλος Κ. (2005) *Πως γίνεται μια επιστημονική Εργασία; Επιστημονική έρευνα και συγγραφή εργασιών*. Εκδόσεις: Αθήνα: ΚΡΙΤΙΚΗ.

Θεοδώρου Ευαγγελία AM:110581 (2021). *Η πανδημία σε Ελλάδα και η χρήση του μοντέλου πεποιθήσεων για την υγεία για την αξιολόγηση πρόθεσης εμβολιασμού κατά του κορονοϊού*. (Μεταπτυχιακή Διπλωματική εργασία). Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο

Ίσαρη, Φ., Πουρκός, Μ.(2015) *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας*, ΣΕΑΒ. https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5826/4/15327_Isari-KOY.pdf [πρόσβαση 20 Ιανουαρίου, 2022]

Ιωάννου Α., Καρτσωνάκη Ε., Παπαφραγκάκη Χ., (2011) *Αντιλήψεις για την κατανάλωση αλκοόλ χαρακτηριστικά της χρήσης σε δείγμα φοιτητών του Τ.Ε.Ι. Κρήτης*. Τ.Ε.Ι. Κρήτης.

Καλατζή, Χ. (2019). *Οι αντιλήψεις των νηπιαγωγών σχετικά με τους ενδογενείς και εξωγενείς παράγοντες που επηρεάζουν την επαγγελματική τους ικανοποίηση στο νηπιαγωγείο*. Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο. Πάτρα

Καλημέρης, Σ. (2021) *Κατάχρηση αλκοόλ / εξάρτηση από αλκοόλ*. Ανακτήθηκε 23/05/2022, από <https://kalimeristherapist.com/>

Κοκκινάκης Ι., Φραντζεσκάκη Α. (2014) *Κοινωνική εργασία και δουλειά στο δρόμο: Ο ρόλος του επαγγελματία στην υποστήριξη ατόμων σε κίνδυνο*. Τ.Ε.Ι. Κρήτης

Λέννας, Δ. (2021) *Αλκοολισμός- Κατάχρηση οινοπνεύματος*. Ανακτήθηκε 05/04/2022, από <https://psychiatros-athens.gr/>

Μαρινάκη, Χ., Δοξάκη, Σ. Τζαλίλη, Β. (2020) *Επίδραση του αλκοόλ στη συμπεριφορά των νέων ενηλίκων*. Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο. Ηράκλειο.

Μπέλλος, Σ. (2015) *Χρήση αλκοόλ και κοινές ψυχικές διαταραχές στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας και στην κοινότητα*. Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων. Ιωάννινα.

Μπέλση, Ε., Μυτάκος, Γ. (2017). *Η συσχέτιση της κατάχρησης αλκοόλ με τις διατροφικές διαταραχές και η επίδραση της προσωπικότητας και των γονεϊκών δεσμών, σε Έλληνες φοιτητές ηλικίας 18-25 ετών*. ΤΕΙ Κρήτης. Σητεία.

Νάνου Α., Σαρίδη Μ., Σουλιώτης Κ., (2015) «Καπνιστικές συνήθειες και χρήση αλκοόλ. Επιδημιολογικά δεδομένα και μέτρα αντιμετώπισης»,

Παπαθεοδώρου, Κ. (2016)«*Φοιτητική ζωή και αλκοόλ*» Δημοκρατική Εφημερίδα. 8 Νοεμβρίου, <https://www.dimokratiki.gr/29-01-2016/fititiki-zoi-ke-alkool/> (27 Φεβρουαρίου 2022)

Πλιόπλη Κ., Ράσκου Ν., Τσαχουρίδου Β., (2003) *Η κατανάλωση αλκοόλ και η επίδραση του στον τρόπο ζωής των σπουδαστών του Τ.Ε.Ι. Κρήτης*. Τ.Ε.Ι. Κρήτης.

Ποταμιανός, (2005) *ΑΛΚΟΟΛ, Επιστημονικά δεδομένα για την χρήση και την κατάχρηση της αλκοόλης, το σύνδρομο εξάρτησης και τη θεραπεία*. Εκδόσεις: ΛΙΒΑΝΗΣ.

Πουλόπουλος, Χ. (2011) *Κοινωνική Εργασία και Εξαρτήσεις Οι κοινότητες της αλλαγής*. Τόπος.

Ραδιόφωνο: Γρινάκης, Β. «Στην οικογένεια ο πρώτος ρόλος πρόληψης και θεραπείας» Στο: Ράδιο 9,84. 17 Απριλίου 2015.

Τζάφφη, Τ., Πήτερσον, Ρ. και Χόντσον, Ρ. (1981) *Ναρκωτικά- Τσιγάρο Αλκοόλ*, τρίτη έκδοση. Αθήνα: Ψυχογίος.

Τροβά, Α.Κ., Παπαρρηγόπουλος, Θ., Λιάππας, Ι., Τζινιέρη-Κοκκώση, Μ. (2015) «Η πρόληψη στην εξάρτηση από το αλκοόλ», Ελληνική Ψυχιατρική Εταιρεία, 26 (2), σ.131. https://www.psychiatrikijournal.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=823&Itemid=134&lang=en [πρόσβαση 07/03/22]

Ξενόγλωσση

American Psychiatric Association. (2022). Alcohol-related disorders. *Substance-Related and addictive disorders* (5th ed., 481-503). doi:10.1176/appi.books.9780890425596

American Psychiatric Association. (2022). Substance use disorders. *Substance-Related and addictive disorders* (5th ed., 481-503). doi:10.1176/appi.books.9780890425596

Bollen, Z., Pabst, A., Creupelandt, C., Fontesse, S., Lannoy, S., Pinon, N., & Maurage, P. (2021). Prior drinking motives predict alcohol consumption during the COVID-19 lockdown: A cross-sectional online survey among Belgian college students. *Addictive Behaviors*, 115, 106772. doi:10.1016/j.addbeh.2020.106772

Borsari, B., & Carey, K. B. (2001). Peer influences on college drinking: A review of the research. *Journal of Substance Abuse*, 13(4), 391–424. doi:10.1016/s0899-3289(01)00098-0

Bourion-Bédès, S., Tarquinio, C., Batt, M., Tarquinio, P., Lebreuilly, R., Sorsana, C., ... Baumann, C. (2021). Stress and associated factors among French university students under the COVID-19 lockdown: The results of the PIMS-CoV 19 study. *Journal of Affective Disorders*, 283, 108–114. doi:10.1016/j.jad.2021.01.041

Courtney, K. E., & Polich, J. (2009). Binge drinking in young adults: Data, definitions, and determinants. *Psychological Bulletin*, 135(1), 142–156. doi:10.1037/a0014414

De Visser, R. O., & McDonnell, E. J. (2012). “That’s OK. He’s a guy”: A mixed-methods study of gender double-standards for alcohol use. *Psychology & Health*, 27(5), 618–639. doi:10.1080/08870446.2011.617444

De Visser, R. O., & Smith, J. A. (2007). Alcohol consumption and masculine identity among young men. *Psychology & Health, 22*(5), 595–614. doi:10.1080/14768320600941772

Evans, S., Alkan, E., Bhangoo, J. K., Tenenbaum, H., & Ng-Knight, T. (2021). Effects of the COVID-19 lockdown on mental health, wellbeing, sleep, and alcohol use in a UK student sample. *Psychiatry Research, 298*, 113819. doi:10.1016/j.psychres.2021.11381

Fruehwirth, J. C., Gorman, B. L., Perreira, K. M. (2021). The effect of social and stress-related factors on alcohol use among college students during the Covid-19 pandemic. *Journal of adolescent health, 557-565*. doi: 10.1016/j.jadohealth.2021.06.016

Galbicsek C., (2021) College Alcoholism. Ανακτήθηκε 12 Μαΐου 2022, από <https://www.alcoholrehabguide.org/resources/college-alcohol-abuse/>

Glenn, S. D., Turrisi, R., Waldron, K.A., Mallet, K.A., Russell, M.A., Reavy, R.R. (2022). Examining the impact of early college experiences on the cumulative number of alcohol-related consequences. *Addictive Behaviors, 107357*. doi: 10.1016/j.addbeh.2022.107357

Grant, B. F., Goldstein, R. B., Saha, T. D., Chou, S. P., Jung, J., Zhang, H., ... Hasin, D. S. (2015). Epidemiology of DSM-5 Alcohol Use Disorder. *JAMA Psychiatry, 72*(8), 757. doi:10.1001/jamapsychiatry.2015.0

Graupensperger, S., Jaffe, A. E., Fleming, C. N. B., Kilmer, J. R., Lee, C. M., & Larimer, M. E. (2021). Changes in College Student Alcohol Use During the COVID-19 Pandemic: Are Perceived Drinking Norms Still Relevant? *Emerging Adulthood, 216769682098674*. doi:10.1177/2167696820986742

Haardörfer, R., Windle, M., Fairman, R. T., & Berg, C. J. (2020). Longitudinal changes in alcohol use and binge-drinking among young-adult college students: Analyses of predictors across system levels. *Addictive Behaviors, 106619*. doi:10.1016/j.addbeh.2020.106619

Hasin, D. S., O'Brien, C. P., Auriacombe, M., Borges, G., Bucholz, K., Budney, A., ... Grant, B. F. (2013). DSM-5 Criteria for Substance Use Disorders: Recommendations and Rationale. *American Journal of Psychiatry, 170*(8), 834–851. doi:10.1176/appi.ajp.2013.1206078

Jackson, K. M., Merrill, J. E., Stevens, A. K., Hayes, K. L., & White, H. R. (2021). Changes in Alcohol Use and Drinking Context due to the COVID-19

Pandemic: A Multimethod Study of College Student Drinkers. *Alcoholism: Clinical and Experimental Research*, 45(4), 752–764. doi:10.1111/acer.14574

Juergens J., (2021) College Students and Binge Drinking. Retrieved 30 March 2021, from <https://www.addictioncenter.com/alcohol/binge-drinking/>

Kenn dein Limit (2020). *Corona, Lockdown, Alkohol? Wie Sie auch in Pandemiezeiten stark bleiben können.* <https://www.kenn-dein-limit.de/aktuelles/artikel/corona-psychische-gesundheit-alkohol/>

Lago, L., Bruno, R., & Degenhardt, L. (2016). Concordance of ICD-11 and DSM-5 definitions of alcohol and cannabis use disorders: a population survey. *The Lancet Psychiatry*, 3(7), 673–684. doi:10.1016/s2215-0366(16)00088-2

Lannoy, S., Billieux, J., Poncin, M., Maurage, P. (2019) Παράρτημα “*Binging at the campus: motivations and impulsivity influence binge drinking profiles in university students*”, *Psychiatry Research*, 282 (112678), pp. 146-154.

Lechner, W. V., Lauren, K. R., Patel, S., Grega, C., & Kenne, D. R. (2020). Changes in alcohol use as a function of psychological distress and social support following COVID-19 related University closings. *Addictive Behaviors*, 106527. doi:10.1016/j.addbeh.2020.106527

Lorant et al (2013) Alcohol drinking among college students: college responsibility for personal troubles.

Lyons, A. C., & Willott, S. A. (2008). Alcohol Consumption, Gender Identities and Women’s Changing Social Positions. *Sex Roles*, 59(9-10), 694–712. doi:10.1007/s11199-008-9475-6

Mammas et al (2003) Cigarette smoking, alcohol consumption, and serum lipid profile among medical students in Greece.

Martens, M. P., Taylor, K. K., Damann, K. M., Page, J. C., Mowry, E. S., & Cimini, M. D. (2004). Protective Behavioral Strategies When Drinking Alcohol and Their Relationship to Negative Alcohol-Related Consequences in College Students. *Psychology of Addictive Behaviors*, 18(4), 390–393. doi:10.1037/0893-164x.18.4.390

Martin, K. P., Benca-Bachman, C. E., & Palmer, R. H. C. (2021). Risk for alcohol use/misuse among entering college students: The role of personality and stress. *Addictive Behaviors Reports*, 13, 100330. doi:10.1016/j.abrep.2020.100330

McClain, L. M., Hultgren, B. A., Geisner, I. M., Mallett, K. A., Turrisi, R., & Larimer, M. E. (2022). Emotion-based decision-making as a predictor of alcohol-related consequences in college students. *Addictive Behaviors, 124*, 107083. doi:10.1016/j.addbeh.2021.107083

McInnes, A., & Blackwell, D. (2021). Drinking games among university students in five countries: Participation rates, game type, contexts, and motives to play. *Addictive Behaviors, 119*, 106940. doi:10.1016/j.addbeh.2021.106940

Musselman, J. R. B., & Rutledge, P. C. (2010). The incongruous alcohol-activity association: Physical activity and alcohol consumption in college students. *Psychology of Sport and Exercise, 11(6)*, 609–618. doi:10.1016/j.psychsport.2010.07

Patricia A. Goodhines, Michelle J. Zaso, Les A. Gellis & Aesoon Park (2019). *Sleep-Related Functional Impairment as a Moderator of Risky Drinking and Subsequent Negative Drinking Consequences in College Students*. 93, pp. 146-153. doi: 10.1016/j.addbeh.2019.01.042

Patrick, M. E., Terry-McElrath, Y. M., Evans-Polce, R. J., & Schulenberg, J. E. (2020). Negative Alcohol-Related Consequences Experienced by Young Adults in the Past 12 Months: Differences by College Attendance, Living Situation, Binge Drinking, and Sex. *Addictive Behaviors, 106320*. doi:10.1016/j.addbeh.2020.106320

Pincock, S. (2003). Binge drinking on rise in UK and elsewhere. *The Lancet, 362(9390)*, 1126–1127. doi:10.1016/s0140-6736(03)14502-3

Ryerson, N.C., Wilson, O.W.A., Pena, A., Duffy, M., Bopp, M. (2021). What happens when the party moves home? The effect of the COVID-19 pandemic on U.S. college student alcohol consumption as a function of legal drinking status using longitudinal data. *TBM, 814-820*. doi: 10.1093/tbm/ibab006

Sæther, S. M. M., Knapstad, M., Askeland, K. G., & Skogen, J. C. (2019). Alcohol consumption, life satisfaction and mental health among Norwegian college and university students. *Addictive Behaviors Reports, 100216*. doi:10.1016/j.abrep.2019.100216

Singer, M. (2012). Anthropology and addiction: an historical review. *Addiction, 107(10)*, 1747–1755. doi:10.1111/j.1360-0443.2012.03879.x

Ustun, G. (2020). Determining depression and related factors in a society affected by COVID-19 pandemic. *International Journal of Social Psychiatry, 002076402093880*. doi:10.1177/0020764020938807

Vallee, B. L. (1998). Alcohol in the Western World. *Scientific American*, 278(6), 80–85. doi:10.1038/scientificamerican0698-80

Wechsler, H., Dowdall, G. W., Davenport, A., & Castillo, S. (1995). Correlates of college student binge drinking. *American Journal of Public Health*, 85(7), 921–926. doi:10.2105/ajph.85.7.921

Wechsler, H., Dowdall, G. W., Davenport, A., & Rimm, E. B. (1995). A gender-specific measure of binge drinking among college students. *American Journal of Public Health*, 85(7), 982–985. doi:10.2105/ajph.85.7.982

Weitzman, E., Nelson, T., & Wecher, H. (2003). Taking up binge drinking in college: the influences of person, social group, and environment. *Journal of Adolescent Health*, 32(1), 26–35. doi:10.1016/s1054-139x(02)00457-3

Wilsnack, R.W., Wilsnack, S.C., Gmel, G., Wolfgang Kantor, L. (2018). Gender differences in binge drinking. *Alcohol Research*, 57-76.

Zamboanga, B. L., Wickham, R. E., George, A. M., Olthuis, J. V., Pilatti, A., Madson, M. B., ... Dresler, E. (2021). The Brief Young Adult Alcohol Consequences Questionnaire: A cross-country examination among university students in Australia, New Zealand, Canada, Argentina, and the United States. *Drug and Alcohol Dependence*, 227, 108975. doi:10.1016/j.drugalcdep.2021.108

Επίσημη πηγή χωρίς συγγραφέα

(eody.gov.gr, 2020) Εθνικός Οργανισμός Δημόσιας Υγείας, Covid-19 οδηγίες: <https://eody.gov.gr/neos-koronaio-covid-19/> [Πρόσβαση 16 Νοεμβρίου 2021]

(niaaa.nih.gov, 2022) *Alcohol use disorder: A comparison between DSM-IV and DSM-5*

(niaaa.nih.gov, 2022) *What is binge drinking:* https://www.niaaa.nih.gov/sites/default/files/publications/NIAAA_Binge_Drinking_3.pdf [Πρόσβαση 26 Αυγούστου 2022]

(niaaa.nih.gov, 2022) *Women* <https://www.niaaa.nih.gov/alcohols-effects-health/alcohol-topics/health-topics-women-and-alcohol> [Πρόσβαση 26 Αυγούστου 2022]

(niaaa.nih.gov,2022)*College drinking:*
<https://www.niaaa.nih.gov/publications/brochures-and-fact-sheets/college-drinking>
Πρόσβαση 24 Αυγούστου 2022]

(pubs.niaaa.nih.gov, 2022) *What colleges need to know now:*
https://pubs.niaaa.nih.gov/publications/UpdateCollegeDrinking/1College_Bulletin-508_361C4E.pdf [Πρόσβαση 26 Αυγούστου 2022]

(who.int, 2021) *Alcohol:* <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/alcohol> [Πρόσβαση 26 Αυγούστου 2022]

<https://www.niaaa.nih.gov/publications/brochures-and-fact-sheets/alcohol-use-disorder-comparison-between-dsm> [Πρόσβαση 3 Σεπτεμβρίου 2022]

Παράρτημα

Έντυπο πληροφόρησης συμμετεχόντων σε έρευνα

Τίτλος: Ερευνητική άσκηση με θέμα «Η υπερκατανάλωση αλκοόλ σε προπτυχιακούς φοιτητές του Ηρακλείου Κρήτης κατά την περίοδο της πανδημίας covid-19»

Ονοματεπώνυμο Συνεντευκτών: Κυριακή Καλοφωλία-Πολατίδης Εμμανουήλ-Ηλίας

Έχετε προσκληθεί να συμμετάσχετε σε ερευνητική άσκηση που διεξάγετε από φοιτητές και φοιτήτριες του Π.Π.Σ «Τμήματος Κοινωνικής Εργασίας» (του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου) με θέμα «Η υπερκατανάλωση αλκοόλ σε προπτυχιακούς φοιτητές του Ηρακλείου Κρήτης κατά την περίοδο της πανδημίας covid-19). Η ερευνητική άσκηση πραγματοποιείται από τους φοιτητές Κυριακή Καλοφωλία και Εμμανουήλ-Ηλία Πολατίδη υπό την ευθύνη της κ. Ζαχαρούλας Κασσέρη, Επίκουρη Καθηγήτρια του Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου. Η συμμετοχή σας στην έρευνα είναι απολύτως εθελοντική. Μπορείτε να αρνηθείτε να συμμετάσχετε χωρίς καμία αιτιολογία. Αν όμως δεχτείτε να συμμετάσχετε σας παρακαλούμε να διαβάσετε προσεκτικά το έντυπο αυτό.

Στο πλαίσιο της ερευνητικής άσκησης θα πραγματοποιηθεί μια Ομάδα Εστίασης (Focus Group). Σκοπός της Ομάδας Εστίασης αυτής είναι να διερευνηθούν τόσο οι προσωπικές εμπειρίες των φοιτητών και των φοιτητριών γύρω από την κατανάλωση αλκοόλ κατά την περίοδο της πανδημίας όσο και οι οπτικές τους από την κατανάλωση αλκοόλ από συμφοιτητές ή συμφοιτήτριες τους την ίδια περίοδο. Η συμμετοχή σας στην παρούσα ερευνητική άσκηση είναι ιδιαίτερα σημαντική γιατί δύναται να συμβάλει α) στην εκπαίδευση και εξοικείωση των προπτυχιακών φοιτητών/τριών με ερευνητικά εργαλεία και μεθόδους παραγωγής δεδομένων στην ποιοτική έρευνα και β) στην απόκτηση γνώσης γύρω από το φαινόμενο της κατανάλωσης αλκοόλ στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής και διασκέδασης, το οποίο δεν έχει επαρκώς μελετηθεί στην Ελλάδα.

Η ομάδα εστίασης θα πραγματοποιηθεί από τους /τις προπτυχιακούς φοιτητές/τριες Κυριακή Καλοφωλία και Πολατίδη Εμμανουήλ-Ηλία και θα έχει διάρκεια περίπου μιάμιση ώρα. Θα γίνει επίσης σε χώρο που εξυπηρετεί καλύτερα τις ανάγκες των συμμετεχόντων/ουσών. Οι ερωτήσεις που θα κληθείτε να απαντήσετε σχετίζονται με

τη θεματολογία της ερευνητικής άσκησης. Η Ομάδα Εστίασης θα **ηχογραφηθεί** και το ηχητικό αρχείο θα μετατραπεί σε γραπτό κείμενο (απομαγνητοφώνηση) από τους φοιτητές που θα πραγματοποιήσουν την Ομάδα Εστίασης. Στο ηχητικό υλικό που θα προκύψει από την Ομάδα Εστίασης καθώς και στο κείμενο μετεγγραφής πρόσβαση θα έχουν τα μέλη της ερευνητικής ομάδας (διδάσκουσα και φοιτητές/-τριες του Π.Π.Σ. Τμήμα Κοινωνικής Εργασίας, Ελληνικού Μεσογειακού Πανεπιστημίου Κρήτης) οι οποίοι δεσμεύονται ότι θα τηρήσουν την εμπιστευτικότητα όλων των πληροφοριών που θα μας δώσετε. Αν και θα ζητηθεί από τους συμμετέχοντες στην Ομάδα Εστίασης να μην αποκαλύψουν πληροφορίες που θα έρθουν σε γνώση τους στο πλαίσιο της έρευνας δεν μπορεί να διασφαλιστεί η τήρηση της εμπιστευτικότητας από όλους τους συμμετέχοντες. Προκειμένου όμως να διασφαλίσουμε κατά το δυνατόν την τήρηση της εμπιστευτικότητας εκ μέρους όλων σας ζητούμε να δεσμευτείτε α) ότι δεν θα αποκαλύψετε πληροφορίες που ήρθαν σε γνώση σας στο πλαίσιο της συγκεκριμένης ερευνητικής άσκησης β) ακόμη κι αν κοινοποιήσετε ή χρησιμοποιήσετε πληροφορίες που ήρθαν σε γνώση σας στο πλαίσιο της συγκεκριμένης έρευνας δεν θα αναφέρετε ούτε το όνομα ούτε άλλα στοιχεία της ταυτότητας των άλλων προσώπων που συμμετείχαν στην ερευνητική άσκηση και γ) δεν θα αναφέρετε ότι λάβατε αυτές τις πληροφορίες κατά τη συμμετοχή σας στην εν λόγω ερευνητική άσκηση.

Το υλικό που θα προκύψει από την εν λόγω ερευνητική άσκηση δύναται να αξιοποιηθεί στο μέλλον για εκπαιδευτικούς σκοπούς. Είναι σημαντικό επίσης να γνωρίζετε ότι στο ενδεχόμενο μιας μελλοντικής δημοσίευσης ή παρουσίασης των ευρημάτων της ερευνητικής άσκησης, όλα εκείνα τα στοιχεία που θα μπορούσαν να μαρτυρήσουν την ταυτότητά σας ή την ταυτότητα τρίτων προσώπων θα παραποιηθούν κατά τρόπο που να μην είναι αναγνωρίσιμα.

Τα αρχεία της έρευνας/δεδομένα που σας αφορούν θα διατηρηθούν για 5 χρόνια σε κατάλληλα φυλασσόμενο χώρο από την υπεύθυνη της ερευνητικής άσκηση και μετά το πέρας αυτού του διαστήματος θα καταστραφούν.

Οδηγός διεξαγωγής ομάδων εστίασης

Υπεύθυνη καθηγήτρια: Ζαχαρούλα Κασσέρη

Φοιτητές: Κυριακή Καλοφωλιά, Εμμανουήλ-Ηλίας Πολατίδης

Στο παρακάτω έγγραφο αναπτύσσονται αναλυτικά οι ερωτήσεις που θα πραγματοποιηθούν στα μέλη της ομάδας εστίασης βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων που αναφέρονται.

Βασικές πληροφορίες για τους συμμετέχοντες

Οι πληροφορίες αυτές συλλέγονται από τους ερευνητές πριν τη διεξαγωγή της ομάδας εστίασης.

Όνοματεπώνυμο ,Σπουδές ,Έτος Σπουδών ,Πόλη διαμονής ,Ηλικία

Κύρια φάση της συνέντευξης

Πώς νοηματοδοτείται η κατανάλωση αλκοόλ από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής; Κάτω από ποιες κοινωνικές συνθήκες λαμβάνει χώρα;

ΑΞΟΝΑΣ 1^{ος}

Με βάση τις δικές σας εμπειρίες, πώς διασκεδάζουν οι φοιτητές σήμερα;

Ποια είναι η θέση του αλκοόλ στην φοιτητική ζωή; Μπορείτε να μας το αναλύσετε ;

Θα μπορούσατε να αφηγηθείτε ένα περιστατικό που κάποιος φίλος κατανάλωσε υπερβολική ποσότητα αλκοόλ;(Διευκρινιστικό σχόλιο: δεν χρειάζεται να αναφέρεται το όνομά του ή λεπτομέρειες για την ταυτότητά του).

Ποιες πρακτικές υιοθετούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες γύρω από την κατανάλωση αλκοόλ στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής; Πώς οι πρακτικές αυτές τροποποιούνται α) σε σχέση με το φύλο και β) στην πορεία του χρόνου από την έναρξη και έως την ολοκλήρωση των σπουδών;

ΑΞΟΝΑΣ 2^{ος}

Με βάση την εμπειρία σας πιστεύετε ότι υπάρχουν ανδρικά και γυναικεία ποτά; Υποερώτημα (Ποιο είναι για εσάς το αγαπημένο σας ποτό;)

Τι σκέφτεστε όταν σε έναν χώρο διασκέδασης βλέπετε μία γυναίκα να πίνει πολύ και τι έναν άνδρα;

Θα θέλαμε να μεταφερθείτε πίσω στον χρόνο και να σκεφτείτε τον εαυτό σας στο πρώτο έτος των σπουδών σας. Έχουν αλλάξει οι συνήθειες αναφορικά με την κατανάλωση αλκοόλ;

Πώς βιώνεται η υπερκατανάλωση αλκοόλ (binge drinking) από τους φοιτητές και τις φοιτήτριες στο πλαίσιο της φοιτητικής ζωής; Ποιες στρατηγικές αξιοποιούν οι ίδιοι/ες για την προστασία του εαυτού και των άλλων στο πλαίσιο της νυχτερινής διασκέδασης;

ΑΞΟΝΑΣ 3^{ος}

Θα μπορούσατε να μας περιγράψετε ποια μέτρα προστασίας/ασφάλειας λαμβάνετε όταν αποφασίσετε να πιείτε; (διευκρίνιση: αν οδηγήσω δεν θα πιώ ή ένας από την παρέα δεν θα πιεί για να προσέχει τους υπόλοιπους)

Πώς η αναγκαστική κοινωνική απομόνωση λόγω Covid-19 επηρέασε τις συνήθειες των φοιτητών και των φοιτητριών γύρω από την κατανάλωση αλκοόλ; Κάτω από ποιες συνθήκες λαμβάνει χώρα ή μη, η κατανάλωση αλκοόλ κατά τη διάρκεια της κοινωνικής απομόνωσης και πώς νοηματοδοτείται από τα ίδια τα άτομα;

ΑΞΟΝΑΣ 4^{ος}

συνθήκη της πανδημίας (covid-19) επηρέασε τις συνήθειες σας γύρω από την κατανάλωση αλκοόλ; Αν ναι, με ποιο τρόπο;

Ερωτήσεις ανατροφοδότησης

Πώς σας φάνηκε η διαδικασία της ομάδας εστίασης;

Υπάρχει κάτι που σας άρεσε ή σας δυσκόλεψε;